

TAMPEREEN YLIOPISTO

Vuorovaikutus eläinavusteisessa yksilöpsykoterapiassa

Keskustelunanalyttinen tutkimus

ANNEMARI KIRVESNIEMI

Tampereen yliopisto

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

Sosiaalipsykologian pro gradu -tutkielma

Toukokuu 2014

TAMPEREEN YLIOPISTO

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

ANNEMARI KIRVESNIEMI: Vuorovaikutus eläinavusteisessa yksilöpsykoterapiassa – Keskustelunanalyttinen tutkimus

Pro gradu -tutkielma, 72 s. + 4 liitesivua

Sosiaalipsykologia

Toukokuu 2014

Eläinavusteinen terapia hyödyntää eläimiä osana terveydenhuollon ammattilaisen antamaa hoitoa, jonka tarkoituksena on edistää yksilön fyysistä, sosiaalista, emotionaalista tai kognitiivista toimintaa. Tarkasteluni kohteena on yksi eläinavusteisen terapian muoto, eläinavusteinen yksilöpsykoterapia, jossa eläin integroidaan osaksi yksilöpsykoterapiaistuntoja. Tämän tutkielman tavoitteena on tuoda vuorovaikutustutkimuksen keinoin näkyväksi eläinavusteisessa yksilöpsykoterapiassa rakennettavia vuorovaikutuskäytänteitä.

Tutkielmani asettuu etnometodologiseen viitekehykseen. Eläinavusteista yksilöpsykoterapiaa tarkastelen institutionaalisen vuorovaikutustilanteena. Etnometodologiasta pohjautuvan keskustelunanalyysin avulla tarkastelen, miten eläinavusteinen yksilöpsykoterapia toteutetaan, miten se rakennetaan osallistujien välisessä vuorovaikutuksessa. Analyttinen fokukseni on terapiavuorovaikutuksen osallistumiskehikon tarkastelussa. Huomioni kohdistuu erityisesti tapaan, jolla psykoterapeutti rakentaa eläimelle terapiavuorovaikutuksessa toimijuutta. Tutkielmassani pohdin myös, minkälaisia terapeutisia tavoitteita eläimen toimijuuden rakentamisella terapiavuorovaikutuksessa on.

Aineistona käytän videoituja terapiatilanteita, joissa psykoterapeutin ja asiakkaan lisäksi paikalla on koira. Aineistoni tarkastelu osoitti, että terapiavuorovaikutuksessa rakennetaan osallistumiskehikkoa, jossa kaikki tilanteessa mukana olevat osapuolet voivat muokata kehikon kulkua. Psykoterapeutti toteuttaa ammatillisia tehtäviään terapiavuorovaikutuksen aikana hallinnoiden vuorovaikutuksen kulkua esimerkiksi kysymällä asiakkaalta kysymyksiä ja käsittelemällä asiakkaan ongelmia. Hallinnan lisäksi hän myös häivyttää omaa osallistujarooliaan ja luo sellaista osallistumiskehikkoa, jossa muutkin kuin psykoterapeutti voivat suunnata sen muotoutumista.

Psykoterapeutti rakentaa koiralle aktiivisesti toimijuutta terapiavuorovaikutuksen aikana koiran kielentämisen ja sen yhteisen huomion kohteeksi nostamisen avulla. Koiran kielentämiseksi kutsun tapaa, jolla koiralle rakennetaan ihmisenkaltaista mieltä. Mieltä rakennetaan selostamalla koiran ajatuksia, luonteenpiirteitä, tunteita ja mieltymyksiä. Ajoittain koiralle rakennetaan myös omia puheen- vuoroja. Analyysini valossa näyttää siltä, että koiran toimijuuden rakentaminen liittyy moniin erilaisiin terapeutteihin tehtäviin. Koiran osallistujaroolin nostamisen avulla psykoterapeutin on esimerkiksi mahdollista luoda terapiasuhdetta hänen ja asiakkaan välille, puhuttaa asiakasta, keskustella delikaateista keskustelunaiheista, vähentää tilanteen ongelmallisuutta ja epäsymmetrisyyttä sekä nostaa asiakkaan roolia terapiavuorovaikutuksessa. Analyysini erityisenä havaintona on, että eri-ikäisten terapiaan näyttäisi sopivan erilaiset eläinavusteisen terapian vuorovaikutuskäytänteet. Eläinavusteisen yksilöpsykoterapian ikäsidonnaiset vuorovaikutuskäytänteet olisi jatkossa tärkeä ja hedelmällinen tutkimusaihe.

Asiasanat: eläinavusteinen terapia, psykoterapia, institutionaalinen vuorovaikutus, keskustelunanalyysi, osallistumiskehikko

SISÄLLYS:

1. JOHDANTO	1
2. TAUSTAA JA HISTORIAA	3
2.1 Mitä on eläinavusteinen terapia?	3
2.2 Eläinavusteisen työskentelyn historia ja tutkimusperinne	4
2.3 Eläinavusteinen yksilöpsykoterapia	6
2.4 Keskustelunanalyttinen psykoterapiatutkimus.....	8
3. TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	11
4. TEOREETTIS-METODOLOGINEN VIITEKEHYS:	12
4.1 Taustalla etnometodologia	12
4.2 Keskustelunanalyysi.....	13
4.3 Institutionaalinen vuorovaikutus.....	17
5. AINEISTON ESITTELY	20
5.1 Aineiston hankinta.....	20
5.2 Aineiston esittely ja käsittely	21
5.3 Eettiset kysymykset	22
6. ELÄINAVUSTEISEN TERAPIAVUOROVAIKUTUKSEN RAKENTUMINEN	23
6.1 Etnografinen tausta tutkielman kahdelta asiakkaalta.....	23
6.2 Analyysin lähestymistapa ja eteneminen	24
6.2.1 Terapiaan tulo.....	26
6.2.2 Vertailu ja samaistaminen	34
6.2.3 Koira neuvon antajana ja vahvistajana	46
6.2.4 Koira kysyy, asiakas ratkaisee	50
6.2.5 Asiakas kielentää koiraa	57
7. YHTEENVETO JA POHDINTA	60
7.1. Tutkimuksen yhteenvetoa ja arviointia.....	60
7.2. Ajatuksia jatkotutkimuksista	65
8. LÄHTEET	67

Liitteet:

Liite 1: Tutkimustiedote

Liite 2: Tutkimussuostumus

Liite 3: Litterointimerkit

1. JOHDANTO

Terveyden ja mielenterveyden saralla etsitään jatkuvasti uusia lähestymistapoja asiakkaiden palvelun laadun parantamiseen. Yksi uusi lähestymistapa, eläinavusteinen terapia, hyödyntää eläimiä osana terveydenhuollon ammattilaisen antamaa hoitoa. Vaikka eläinten käyttö osana terveyden ja mielenterveyden organisaatioita on nostattanut paljon kiitosta, täysin ongelmatonta se ei ole. (Mallon & Ross jr & Klee & Ross 2006, 149.) Esimerkiksi Finen (2006a, 169) mielestä suurin haaste eläinavusteisen terapian käytännön työssä on yhtenäisten ohjeiden ja sääntöjen puuttuminen. Haasteista huolimatta monet tutkijat ja ammattilaiset puhuvat eläinten terveyttä ja hyvinvointia edistävien vaikutusten puolesta (esim. McNicholas & Collis 2006; Parish-Plash 2008; Chandler 2011; Banks & Banks 2002). Alan tutkijat ovatkin viime vuosina kartoittaneet mekanismeja, joilla näitä vaikutuksia voisi tieteellisesti selittää (Kruger & Serpell 2006, 26–31). Selitysmalleja etsitään esimerkiksi kiintymyssuhde- ja siirtymäobjekti -teorioiden kautta (esim. Zilcha-Mano & Mikulincer & Shaver 2011; Beck & Katcher 1996). Eläinten terveyttä ja hyvinvointia edistäviä vaikutuksia selitetään myös sosiaalisen tuen käsitteen avulla. On havaittu, että eläimiltä voi saada samanarvoista sosiaalista ja emotionaalista tukea kuin esimerkiksi läheisiltä ihmisiltä. (McNicholas & Collis 2006, 57.)

Tarkasteluni kohteena on yksi eläinavusteisen terapian muoto, eläinavusteinen yksilöpsykoterapia, jossa eläin integroidaan osaksi yksilöpsykoterapiaistuntoja. Kuten edellä kuvasin, eläinavusteista terapiaa koskevaa tutkimusta leimaa pitkälti tarve ja halu todistaa tieteellisesti, miksi eläin on kannattavaa tuoda osaksi terveydenhuoltoa. Oma tutkielmani erkaneekin kuvatuista tutkimusperinteistä ja lähtee tarkastelemaan ilmiötä vuorovaikutustutkimuksen näkökulmasta. Taustalla on ajatus siitä, että vuorovaikutustutkimuksen avulla on mahdollista tuoda näkyväksi, miten tarkasteltavana oleva ilmiö rakentuu osallistujien välisessä vuorovaikutuksessa (esim. Heritage 1984).

Eläinavusteisen yksilöpsykoterapian rakentumisen näkyväksi tekeminen on erityisen tärkeää, sillä yhtenäisen taustateorian puuttuminen luo käytännön työtä tekeville omanlaisiaan haasteita. Alalla työskentelevät terapeutit toimivat niiden viitekehysten teorioiden ja ajatusmallien puitteissa, joihin heidät on koulutettu. Vuorovaikutuskäytännöt muodostuvat erilaisiksi sen mukaan, mistä viitekehyksestä niitä katsotaan. (Chandler 2012, 166; Ikäheimo 2013a, 138; Fine 2006a, 168–170.) Tämän tutkielman tavoitteena on tuoda aineiston analyysin pohjalta näkyväksi eläinavusteiseen yksilöpsykoterapiaan liittyviä vuorovaikutuskäytänteitä ja tätä kautta tuoda uusia ulottuvuuksia näihin käytäntöihin sekä laajentaa niitä. Tutkimuskysymykseni ja sitä tarkentavat alakysymykset olen rajannut seuraavasti:

Mitä eläinavusteisessa terapiassa tapahtuu, miten se toteutetaan psykoterapeutin, asiakkaan ja eläimen välisessä vuorovaikutuksessa?

- Miten eläimen toimijuutta rakennetaan vuorovaikutuksessa?
- Minkälaisia terapeuttisia tavoitteita eläinavusteisessa terapiassa eläimen toimijuuden rakentamisella on?

Tutkielmani aineisto koostuu kahden eri asiakkaan viidestä eläinavusteisen yksilöpsykoterapiaistunnon videotallenteesta. Tutkimusmenetelmänä käytän keskustelunanalyysia. Sen avulla pystyn tarkastelemaan, mitä eläinavusteisessa terapiassa tapahtuu, miten se hetki hetkeltä rakennetaan psykoterapeutin, asiakkaan ja eläimen välisessä vuorovaikutuksessa (esim. Heritage 1984).

Kappaleessa kaksi määrittelen, mitä eläinavusteisella terapialla tarkoitetaan, kerron eläinavusteisen työskentelyn historiasta ja aikaisemmasta tutkimusperinteestä sekä tarkastelen keskustelunanalyytistä psykoterapiatutkimusta. Kolmannessa luvussa esittelen tarkemmin tutkimukseni lähtökohdat sekä tutkimuskysymykset. Tutkimuskysymyksistä siirryn esittelemään menetelmän, jonka avulla aineistoani lähestyn, keskustelunanalyysin. Lisäksi tarkastelen institutionaalista vuorovaikutusta ja kerron, miten oma tutkimukseni on osana institutionaalisen vuorovaikutustutkimuksen kenttää (luku 4). Luvussa 5 esittelen tutkielmani aineiston sekä eettiset kysymykset. Luku 6 on omistettu tutkielman analyysille, joka rakentuu viidestä eri alaluvusta. Luvussa 7 tarkastelen tutkielmani tuloksia, arvioin tekemääni tutkimusmatkaa sekä pohdin uusia mahdollisia tutkimuskohteita.

2. TAUSTAA JA HISTORIAA

Tässä kappaleessa johdetaan lukijan eläinavusteisen työskentelyn historian ja tutkimusperinteen maailmaan. Aloitan kappaleen määrittelemällä, mitä eläinavusteisella terapialla tarkoitetaan ja mitä se on suhteessa eläinavusteiseen toimintaan. Käsitteiden määrittelystä etenen kertomaan lyhyesti eläinavusteisen työskentelyn historiasta ja aiheesta tehdystä tutkimuksesta. Tämän jälkeen siirryn eläinavusteiseen yksilöpsykoterapiaan ja nostan esiin, minkälaisilla tekijöillä terapeutit ja tutkijat usein perustelevat eläimen käytön osana psykoterapiaa. Kappaleen lopussa esittelen keskustelunanalyttistä psykoterapiatutkimusta.

2.1 Mitä on eläinavusteinen terapia?

Pet partners, yhdistys, joka toimii eläinavusteisen terapian ja eläinavusteisen toiminnan puolestapuhujana Yhdysvalloissa, on julkaissut kotisivuillaan laajasti siteeratun määritelmän eläinavusteisesta terapiasta ja eläinavusteisesta toiminnasta sekä näiden kahden eroavaisuuksista (Pet Partners 2014). Eläinavusteisessa terapiassa (Animal-Assisted Therapy) terveydenhuollon tai sosiaalialan ammattihenkilö antaa eläimen avulla tavoitteellista hoitoa tai kuntoutusta, jonka tarkoituksena on edistää yksilön fyysistä, sosiaalista, emotionaalista tai kognitiivista toimintaa. Eläinavusteisen terapian peruselementteihin kuuluu, että jokaiselle tehdään hoidon suhteen tarkat yksilölliset tavoitteet, joiden edistymistä mitataan hoidon aikana. Luonteeltaan se voi olla sekä yksilö- että ryhmäterapiaa. (Pet partners 2014.) Oman tutkimukseni painopisteessä on eläinavusteinen yksilöpsykoterapia, jossa eläin integroidaan osaksi yksilöpsykoterapiaistuntoja. Pet partners määrittelee, että kyse on eläinavusteisesta toiminnasta (Animal-Assisted Activity) silloin, kun toimintaan ei sisällytetä yksilöllisesti laadittuja tarkkoja hoidollisia tavoitteita. Eläinavusteinen toiminta voi olla sekä ammattihenkilön että erilaisten vapaaehtoistyöntekijöiden järjestämää toimintaa, jossa eläimet vierailevat esimerkiksi vanhain- tai hoitokodeissa tervehtimässä asukkaita. (Pet Partners 2014.) Useat kirjoittajat käyttävät kattotermiä eläinavusteinen työskentely (Animal-Assisted Interventions), jonka alle sekä eläinavusteinen terapia että eläinavusteinen toiminta kuuluvat (esim. Fine 2006b, xv; Ikäheimo 2013a, 10).

2.2 Eläinavusteisen työskentelyn historia ja tutkimusperinne

Eläinavusteisen työskentelyn juuret voidaan jäljittää aina 1700–1800-luvuille asti (Serpell 2006, 12; Morrison 2007, 51). Serpellin mukaan esimerkiksi John Locke kirjoitti jo vuonna 1699 lapsien oppivan eläinten avulla kehittämään lempeitä tunteita ja vastuuntuntoa muita ihmisiä ja eläimiä kohtaan. Serpell kertoo myös, miten Florence Nightingale pohti teoksessaan ”Notes on Nursing” lemmikkieläimien olevan hyviä kumppaneita etenkin pitkäaikaissairaille ihmisille. (ks. Serpell 2006, 12–13.) Samuel Tuken kirjoitukset puolestaan kertovat, että eläimiä käytettiin apuna mielenterveysongelmista kärsivien hoidossa Yorkissa 1700-luvun lopulla. Eläimien ajateltiin herättävän potilaissa muun muassa sosiaalistavia ja hyväntahtoisia tunteita. (Tuke 1813, 96.)

Morrisonin mukaan ensimmäinen eläinavusteiseen työskentelyyn liittyvä artikkeli julkaistiin vuonna 1944 *Mental Hygiene* -lehdessä. Artikkelissa, *The Mental Hygiene of Owning a Dog*, sosiologi James Bossad pohti lemmikin ja omistajan välistä suhdetta sekä tämän suhteen merkitystä omistajan terveydelle. (ks. Morrison 2007, 51.) Eläinavusteisen työskentelyn suunnannäyttäjänä, Boris Levinson, kirjoitti ilmiöstä ”lemmikkiterapia” 1960–1970-luvuilla. Levinson kuvailee, kuinka hänen oma lemmikkikoiransa auttoi häntä luomaan luottavaista terapiasuhdetta nuorten asiakkaiden kanssa psykoterapiaistuntojen aikana. Lisäksi hän huomasi asiakkaidensa suhtautuvan halukkaammin terapiaprosessiin ja olevan vähemmän varautuneita häntä kohtaan koiran ollessa mukana istuntojen kulussa. (Levinson 1965, 696.) Myöhemmissä kirjoituksissaan Levinson pohtii muun muassa, mikä merkitys lemmikin omistamisella on lapsen persoonallisuuden kehittymiselle. Hänen mukaansa lapsille, joiden perheessä on lemmikki, kehittyy usein joustavia persoonallisuuden piirteitä. (Levinson 1978, 1033.)

Eläinten terveyttä ja hyvinvointia edistävillä vaikutuksilla ryhdyttiin etsimään tieteellisesti arvostettavia selityksiä Yhdysvalloissa 1980-luvulla (Serpell 2000, 108). Erika Friedmann (1980) kollegoineen tekivät ensimmäisen eläinavusteisen työskentelyn kannalta urauurtavan tutkimuksen. Tutkimukseen osallistui 92 sydänkohtauksesta toipuvaa potilasta, joista osalla oli kotona lemmikki ja osalla ei. Tutkimus osoitti, että lemmikin omistajat elivät pidempään verrattuna potilaisiin, joilla ei ollut kotona lemmikkiä. (Friedmann, & Katcher & Lynch & Thomas 1980, 307–312.)

Edellä esitelty tutkimus poiki lukuisan määrän eläinten terveyttä ja hyvinvointia edistäviä hyötyjä kartoitettavista tutkimuksista. Esimerkiksi Burgon (2003, 262–276) on havainnut, että ratsastuksella ja

hevosen hoitamisella oli myönteisiä vaikutuksia mielenterveysongelmista kärsivien ihmisten itseluottamukseen ja itsetuntoon. Banks ja Banks (2002, 428–432) puolestaan ovat tutkimuksessaan havainneet terapiaeläinten vähentäneen pitkäaikaishoitokodeissa elävien vanhusten yksinäisyyttä. Jo yksi 30 minuutin eläinavusteinen terapiaistunto viikossa, 6 viikon aikavälillä, pystyi vähentämään huomattavasti vanhusten yksinäisyyden tunnetta.

Eläinavusteisen terapian vaikutuksia lapsiin on niin ikään tutkittu etenkin 2000-luvulta lähtien. Esimerkiksi Martin ja Farnum (2002) havaitsivat tutkimuksessaan, että laaja-alaisia kehityshäiriöihin kuuluvia diagnooseja saaneiden lasten behavioraalinen ja verbaalinen vuorovaikutus parani terapiaistunnoissa, kun paikalla oli koira. Vertailukohteena koiraan tutkijat käyttivät palloa ja pehmolelua. Koiran ollessa läsnä terapiahuoneessa lapset muun muassa nauroivat enemmän ja keskustelivat terapeutin kanssa protokollan mukaisista asioista paremmin kuin tilanteissa, joissa koira ei ollut paikalla. (Martin & Farnum 2002, 667–668.) Parish-Plash (2008, 26–27) puolestaan esittelee tapaustutkimusten avulla, miten eläinavusteinen yksilöpsykoterapia auttaa vaikeasti kiintymyssuhteessaan vaurioituneita lapsia eheytytään. Muun muassa eläimen hoitaminen sekä eläimen osoittama kiintymys ovat olennainen osa vaikeassa kiintymyssuhteessa vaurioituneiden lasten yksilöpsykoterapiaprosessia.

Viime vuosien ajan tutkijat ovat kartoittaneet niitä mekanismeja, joilla tutkimuksissa saatuja myönteisiä vaikutuksia voisi tieteellisesti selittää. Näistä mekanismeista tutkijat eivät suinkaan ole yksimielisiä. (Kruger & Serpell 2006, 26–30.) Eläinten vaikutuksia ihmiseen on tarkasteltu muun muassa Wilsonin biofilia-hypoteesin pohjalta, jossa ihmisillä ajatellaan olevan geneettinen taipumus olla kiinnostunut muista elävistä olennoista (Melson & Fine 2006, 218–219). Beck ja Katcher (1996, 67–68) puolestaan ovat laajentaneet Donald W. Winnicottin ajatuksia siirtymäobjekteista koskemaan myös elollisia olentoja. Heidän mukaansa lemmikkieläimet voivat pitää sisällään piirteitä ihanneäidistä. Näin ollen eläin voi tarjota lapselle turvallisuuden tunteen ilman äidin läsnäoloa. McNicholasin ja Collisin (2006, 57–68) tarkasteluiden perusteella eläimeltä voidaan saada samanarvoista sosiaalista ja emotionaalista tukea kuin läheisiltä ihmisiltä. Eläimeltä saatava sosiaalinen tuki voi olla luonteeltaan sekä suoraa että epäsuoraa tukea. Sosiaalisen tuen mallin avulla he ovatkin selittäneet muun muassa eläinavusteisessa terapiassa saatuja myönteisiä tuloksia.

Alan tutkijat ovat siis tieteellisesti tarkastelleet eläinavusteista työskentelyä monista erilaisista näkökulmista, jotta he pystyisivät määrittelemään, mikä eläimen ja ihmisen välisessä vuorovaikutuksessa saa aikaan ihmisen terveyttä ja hyvinvointia edistäviä vaikutuksia. Hieman yllättävää mielestäni on, että vuorovaikutustutkimuksen puoleen tutkijat eivät ole vielä systemaattisesti kääntyneet. Vihjailuja

vuorovaikutustutkimuksen tarpeellisuuden suuntaan on esittänyt esimerkiksi Dennis Turner. Hän peräänkuuluttaa aikaisempaa tarkempaa analyysiä siitä, mitä eläimen ja ihmisen välisessä vuorovaikutuksessa tarkalleen ottaen tapahtuu. Turner ehdottaakin, että videoitujen tallenteiden pohjalta voisi muun muassa tarkastella, minkälaisia kasvoniilmeitä ihmisellä on, kun hän on vuorovaikutuksessa esimerkiksi oman lemmikkinsä kanssa. (Turner 2006, 492.) Vuorovaikutustutkimuksen saralla lähimpänä tutkielmani lähtökohtia on Felicia Robertsin keskusteluanalyttinen tutkimus eläimelle suunnatun puheen ja eläimen kautta muodostettavan puheen merkityksestä eläinlääkärin vastaanotolla. Roberts havaitsi, että ammattilaisen ja asiakkaan välistä vuorovaikutusta, kuten asiakkaan ohjaamista ja neuvomista eläimen oikeanlaisessa hoidossa, oli mahdollista helpottaa eläimelle suunnatun puheen ja eläimen kautta muodostettavan puheen keinoin. (Roberts 2004, 425–426, 440–441.)

2.3 Eläinavusteinen yksilöpsykoterapia

Oman tutkielmani painopisteessä on eläinavusteinen yksilöpsykoterapia. Sen tukena ei ole yhtenäistä taustateoriaa, joten eri toimijat lähestyvät sitä eri viitekehyksistä käsin. Ihmisen ja eläimen välistä suhdetta psykoterapiassa voidaan ymmärtää niin psykoanalyttisten teorioiden, kognitiivisten teorioiden kuin myös kiintymyssuhdeteorioiden kautta. Eläinavusteisessa psykoterapiassa terapeutti pitäätyy sen viitekehyksen ajatusmalleissa ja teorioissa, joihin hän on kouluttautunut. Siten eläinavusteisen yksilöpsykoterapian käytännöt muodostuvat erilaisiksi sen mukaan, mistä viitekehyksestä niitä katsotaan. (Ikäheimo 2013b, 138; Fine 2006a 168–170; Chandler 2012, 166.)

Aubrey Fine kuvailee eläinavusteiseen yksilöpsykoterapiaan liittyvää ongelmallisuutta. Hänen mielestään suurin haaste eläinavusteisen psykoterapian käytännön työssä on yhtenäisten ohjeiden ja sääntöjen puuttuminen. (Fine 2006a, 169.) Myös Velde, Cipriani ja Fisher (2005, 43) peräänkuuluttavat tarkempaa tutkimustietoa sekä käytännön ohjeita siitä, miten eläin on hyvä tuoda osaksi terapian kulkua. Miksi tuoda eläin osaksi yksilöpsykoterapiaa? Fine (2006a) on koonnut yhteen tekijöitä, joiden avulla tutkijat ja käytännön eläinavusteista yksilöpsykoterapiatyötä tekevät perustelevat eläimen käyttöä osana psykoterapian kulkua. Näitä tekijöitä ovat 1) eläin jäänmurtajana, vuorovaikutuksen helpottajana ja tunnelman keventäjänä 2) eläin terapeutin jatkeena ja hyvän terapiasuhteen luojana 3) eläin tunteiden katalysaattorina eli käynnistäjänä ja 4) eläin terapeutin apulaisena. Suunniteltaessa eläimen mukaan tuomista psykoterapiaan olisi psykoterapeutin mietittävä, minkälainen rooli eläimellä tulee istunnoissa olemaan. Toimiiko eläin jäänmurtajana, tunnelman keventäjänä vai voiko eläimen tuoda syvemmin osaksi psykoterapian kulkua? (Fine 2006a, 170–177.)

Eläimen uskotaan keventävän terapiaistuntojen tunnelmaa, sillä eläimen on mahdollista toimia tilanteessa eräänlaisena jäänmurtajana, vuorovaikutuksen helpottajana, asiakkaan ja terapeutin välillä. Näin ollen eläintä voidaan käyttää esimerkiksi vähentämään terapiaan tuloon liittyvää stressiä. Eläimet ovat tunnettuja innokkaasta ja hellästä tavastaan tervehtiä terapiaan tulevia asiakkaita. Näin eläimen läsnäolo lisää asiakkaan mukavuuden tunnetta jo istunnon ensimetreistä lähtien. Tämän mukavuuden tunteen puolestaan uskotaan edistävän nopean ja hyvän terapiasuhteen luomista asiakkaan ja terapeutin välillä. (Fine 2006a, 170–174.)

Pelkkä eläimen läsnäolo terapiatilanteessa voi herättää tunteita. Vuorovaikutus eläimen kanssa synnyttää usein naurua ja hymyilyä. Eläimet saavat usein myös aikaan koomisia tilanteita istuntojen aikana, kun ne laittavat itsensä mitä ihmeellisimpiin tilanteisiin ja asentoihin. Terapiassa käydään usein läpi myös vaikeita tunteita ja näiden tunteiden läpikäyminen voi monille olla helpompaa, kun he voivat samanaikaisesti pitää eläintä sylissä tai silittää tätä. (Fine 2006a, 174–176.)

Eläin voi toimia myös terapeutin apulaisena istuntojen aikana. Eläintä voidaan käyttää apuna esimerkiksi erilaisten vaikeiden tai tukahdutettujen aiheiden, tunteiden tai tilanteiden avaamisessa. Fine kertoo tapauksen omasta asiakkaastaan, joka oli tapahtuman aikaan 8-vuotias tyttö. Fine opasti tyttöä, miten pidellä terapiaeläimenä toimivaa lintua. Lintua sai koskea ja pidellä joistakin kohdista, mutta jotkut kohdat olivat sellaisia, joiden koskemisesta lintu ei pitänyt. Linnulta piti myös kysyä lupa ennen koskemista. Tyttö totesi tietävän, mistä terapeutti puhui ja alkoi paljastaa terapeutille, että eräs hänen sukulaisensa oli käyttänyt häntä seksuaalisesti hyväksi. Linnun avulla Finen oli mahdollista saada tyttö kertomaan tapahtumista, jotka asiakas oli haudannut syvälle omaan mieleensä. (Fine 2006a, 176.)

Selvittämättä on vielä, minkälaisilla vuorovaikutuskäytännöillä eläinavusteista terapiavuorovaikutusta rakennetaan. Mikä esimerkiksi terapeutin, asiakkaan ja eläimen välisessä vuorovaikutuksessa saa aikaan sen, että asiakkaan ja terapeutin välinen vuorovaikutus helpottuu? Muun muassa tähän kysymykseen lähdän etsimään vastausta vuorovaikutustutkimuksen keinoin tutkielmani analyysiosuudessa. Lisäksi lähdän kartoittamaan, mikä on terapiaeläimen rooli aineistoni yksilöpsykoterapiaistunnoissa. Oletukseni on, että eläin tuodaan syvemmin osaksi terapian kulkua, jolloin sen roolina ei ole pelkästään olla tunnelman keventäjänä, psykoterapeutin ja asiakkaan välisen vuorovaikutuksen helpottajana.

2.4 Keskustelunanalyttinen psykoterapiatutkimus

Keskustelunanalyttinen tutkimusote on uusi tapa lähestyä eläinavusteista yksilöpsykoterapiaa. Ihmisyksilöpsykoterapiasta keskustelunanalyttistä tutkimusta on tehty jo 1980-luvulta lähtien. Etenkin viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana tutkijat ovat kartoittaneet erilaisia vuorovaikutuskäytänteitä, joiden avulla asiakas ja terapeutti yhdessä hetki hetkeltä rakentuvassa terapiavuorovaikutuksessa rakentavat terapiaistunnon kulkua. Psykoterapia voi olla sekä yksilö-, ryhmä- että perheterapiaa. Kaikkia yhdistää se, että jokaisessa näistä suuntauksista asiakkaan mielen, käyttäytymisen ja sosiaalisten suhteiden muutoksen avain on usein asiakkaan ja terapeutin välisessä terapiavuorovaikutuksessa. Asiakkaan kuuntelu, kysymysten esittäminen ja asiakkaan puheen kommentointi ovat terapiavuorovaikutuksen käytäntöjä, jotka mahdollistavat muutoksen. Näitä käytänteitä on mahdollista tuoda näkyväksi ja yksityisen tarkastelun kohteeksi keskustelunanalyysin avulla. (Peräkylä & Antaki & Vehviläinen & Leudar 2008, 6, 19–25.)

Pamela Fitzgerald ja Ivan Leudar (2010) ovat tarkastelleet, miten ratkaisu- ja yksilökeskeisessä psykoterapiassa terapeutti kuuntelee asiakkaita ja antaa heille minimipalautteita istunnon aikana. Analyysin kohteena oli etenkin “mm”-minimipalautteen käyttö, jonka avulla asiakasta kehoitetaan jatkamaan puhettaan. Tutkijat osoittavat, että minimipalautteen intonaatio ja laajuus ovat kytköksissä siihen, minkälaista tehtävää se terapiavuorovaikutuksen kannalta palvelee. Esimerkiksi laskemalla intonaatiotaan ja pienentämällä minimipalautettaan terapeutti pystyi vähentämään osallistumistaan asiakkaan puheeseen. Tämäntapainen terapeutin huomaamaton käytös toteuttaa yksilökeskeisen terapian tehtävää. Merkitystä on myös sillä, missä kohtaa asiakkaan puhetta minimipalautetta annetaan. Palautteet kohdissa, joissa asiakas vaikuttaa olevan lopettamassa puheenvuoroaan saattavat jopa toimia yksilökeskeisen terapian tavoitteiden vastaisesti. (Fitzgerald & Leudar 2010, 3188, 3190, 3196, 3197.)

Fabrizio Berceili, Federico Rossano ja Maurizio Viaro (2008) ovat tutkineet keskustelunanalyysin avulla asiakkaiden henkilökohtaisia narratiiveja psykoterapiavuorovaikutuksessa. Narratiiveja tarkasteltiin terapian tiedustelun ja yksityiskohtaisemman käsittelyn vaiheissa. Keskustelunanalyttisen tarkastelun avulla selvitettiin, että asiakkaiden narratiivien sisällöt vaihtelevat sen perusteella, missä vaiheessa terapian kulkua ne esitetään. Tiedustelun vaiheessa narratiivit jäävät pitkälti väkinäisiksi ja rajoittuneiksi. Sen sijaan yksityiskohtaisemman käsittelyn vaiheessa asiakkaat esittävät kertomuksiin oma-aloitteisesti ja rakentavat niiden kautta yhtymäkohtia terapeutin esiin tuomien uudelleentulkintojen kanssa. Tutkijat esittävät, että yksityiskohtaisemman käsittelyn vaiheessa esitetyn narratiivin

avulla on mahdollista nostaa asiakkaan osallistujaroolia terapiavuorovaikutuksessa. (Bercelli & Rosano & Viaro 2008, 283, 286, 301.)

Sanna Vehviläinen (2008) puolestaan on tuonut ilmi, miten keskustelunanalyysin avulla on mahdollista tarkastella yksityiskohtaisesti asiakkaiden osoittamaa vastarintaa terapeuttia kohtaan psykoanalyttisessä psykoterapiassa. Vehviläisen tarkastelemat esimerkit osoittavat, että terapeutin tietynlaiset käytännöt, kuten asiakkaan puheen tai käyttäytymisen arvoitusten tunnistaminen ja esiin tuominen, synnyttävät usein asiakkaassa vastustusta. Jos asiakas yhdessä psykoterapeutin kanssa tunnistaa ja analysoi omaa käytöstään, sen taustalla olevia arvoituksia, asiakkaan on mahdollista tilanteessa reflektoida omaa käytöstään. (Vehviläinen 2008, 120–138.)

Tämän tutkielman tavoitteena on niin ikään tuoda näkyväksi eläinavusteisessa terapiavuorovaikutuksessa olevia erilaisia vuorovaikutuskäytäntöjä. Tarkastelemassani terapiavuorovaikutustilanteessa psykoterapeutin ja asiakkaan lisäksi huoneessa on paikalla myös kolmas elementti, terapiakoira. Kolmas elementti ei ole täysin outo ja uusi asia ammattilaisen ja asiakkaan välisessä vuorovaikutuksessa. Esimerkiksi perheterapiassa terapeutit perinteisesti työskentelevät yhdessä työparin kanssa. Työpari voi olla joko toisessa huoneessa niin, että hänellä on näköyhteys varsinaiseen terapiahuoneeseen tai vaihtoehtoisesti terapeutit voivat molemmat myös työskennellä yhdessä samassa huoneessa. Ideana kuitenkin on, että toinen terapeuteista on vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa ja toinen on tarkkailijan asemassa. Heille kummallekin rakentuu terapiaprosessin kannalta erilaiset tehtävät. Tarkkailijan asemasta käsin toisen ammattilaisen on mahdollista saada vuorovaikutustilanteesta selkeämpi kuva, kun hän ei ole varsinaisessa vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa. Tarkkailunsa avulla hän voi edesauttaa terapiavuorovaikutuksen kulkua esimerkiksi nostamalla puheenaiheeksi asioita, jotka toiselta terapeutilta saattavat jäädä vuorovaikutuksen aikana huomaamatta. (Smith & Kingston 1980, 379–387.)

Keskustelunanalyysin avulla on tutkittu sellaista ammattilaisen ja asiakkaan välistä vuorovaikutusta, jossa paikalla on yhden ammattilaisen sijasta useampi ammattilainen. Esimerkiksi Katja Kurri ja Jarl Wahlström (2005) ovat tarkastelleet keskustelunanalyttisin keinoin pariterapiaa, jossa samassa terapiahuoneessa työskentelivät kaksi terapeuttia sekä yksi opiskelija, joka oli huoneessa tarkkailijan asemassa. Tutkijat tarkastelevat erityisesti, miten terapeutit yhdessä käsittelevät terapiavuorovaikutuksessa esiin nousevaa moraalista dilemmaa. Tässä tutkimuksessa molemmat terapeutit suuntasivat kysymyksiään asiakkaille. (Kurri & Wahlström 2005, 352–369.)

Anssi Peräkylä (1995) puolestaan on soveltanut milanolaisen perheterapian lähtökohtia keskusteluanalyttisessä tutkimuksessa AIDS -neuvontatyöstä. Neuvontahuoneessa paikalla olivat asiakas, asiakkaan partneri, neuvonantaja sekä neuvonantajan työpari. Huoneessa toimittiin siten, että neuvonantaja toimi asiakkaan varsinaisena haastattelijana, mutta myös tarkkailija saattoi esittää kysymyksiä asiakkaalle. Tämä tapahtui kuitenkin siten, että asiakkaalle tarkoitetut kysymykset tarkkailija osoitti varsinaiselle neuvonantajalle, joka puolestaan esitti kysymykset asiakkaalle. (Peräkylä 1995, 10, 144.) Tutkimuksessaan Peräkylä havaitsi että tarkkailijalla voi olla vuorovaikutustilanteessa toisenlaisia tehtäviä kuin mitä perinteisesti ajatellaan. Tarkkailijan asemasta esitetyillä kysymyksillä voi esimerkiksi häivyttää joidenkin vaikeiden kysymysten uhkaavuutta ja pelottavuutta, koska kysymyksen esittäjä ei ole varsinaisessa vuorovaikutuksessa neuvottavan kanssa. Näin tarkkailijan on mahdollista toimia eräänlaisena jäänmurtajana tilanteessa. (Peräkylä 1995, 212–230.)

Peräkylän tutkimuksen lähtökohdat ja tulokset ovat mielenkiintoisia tämän tutkielman kannalta. Analyttinen katseeni kohdistuu siihen, miten kolmas elementti vaikuttaa terapiavuorovaikutuksen muotoutumiseen. Peräkylän tutkimuksessa tarkkailijan asemassa oleva neuvonantaja ei ole varsinaisessa vuorovaikutuksessa neuvottavan kanssa, silti hän vaikuttaa toiminnallaan vuorovaikutuksen kulkuun. Tutkielmani kolmas elementti on terapiakoira, joka ei pysty itse muodostamaan sanoja ja puhetta. Tästä huolimatta oletuksenani on, että koiran läsnäolo vaikuttaa terapiavuorovaikutuksen kulkuun ja muotoutumiseen.

3. TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Matkani eläinavusteisen työskentelyn maailmaan alkoi jo vuonna 2009, kun aloitin kandidaatintutkielmani. Tuolloin minulle oli selvää, että haluan tutkia eläimen ja ihmisen välistä vuorovaikutusta jollakin tasolla. Eläimen ja ihmisen välisen vuorovaikutuksen olen kokenut merkitykselliseksi ja itselleni tärkeäksi niin pitkään kuin muistan. Perheeseeni on lähes aina kuulunut lemmikkejä, kissanomistaja olen ollut koko aikuisikäni ajan. Kandidaatintutkielmassani päädyin tarkastelemaan tunnevuorovaikutuksen rakentumista eläinavusteisen terapiaistunnon aikana. Ihminen ja eläin eivät pysty kommunikoimaan yhteisesti jaettujen merkitysten, kuten kielen, avulla, joten tutkin, miten asiakas ja koira ovat ei-kielellisessä vuorovaikutuksessa keskenään eläinavusteisessa terapiavuorovaikutuksessa. Tarkasteluni kohteena oli prosodiikka, kasvoniilmeet, katseen suunta ja nauru. Lisäksi tarkastelin asiakkaan koiralle suunnattua puhetta. (Kirvesniemi 2009.)

Keskustelunanalyttisen tutkimuksen tekeminen eläinavusteisesta terapiasta oli haastavaa, sillä minulla ei ollut vastaavaa tutkimusta, johon peilata työtäni. Aloittelevalle tutkijalle tämä oli ongelma. Pro gradu -tutkielmassani halusin vaihtaa omaa lähestymistapaani suhteessa aineistoon. Koin, että eläinavusteisen terapian hetkittäistä rakentumista sekä sen peruselementtejä tulisi tutkia ennen kuin yksityiskohtaisemmin tarkastelee, mitä esimerkiksi asiakkaan ja koiran välillä vuorovaikutuksessa tapahtuu.

Pro gradu -tutkielmani ensisijaiseksi tutkimuskysymykseksi tarkentui, mitä eläinavusteisessa yksilöpsykoterapiassa tapahtuu eli miten sen toteutetaan psykoterapeutin, asiakkaan ja eläimen välisessä vuorovaikutuksessa. Ensisijaisen tutkimuskysymyksen lisäksi kohdistan aineistooni kaksi tarkentavaa alakysymystä. Haluan nostaa tutkimukseni keskiöön myös koiran, koska se on istuntojen kannalta tärkeä kolmas elementti. Ensisijaisen kysymykseni lisäksi kysyn, miten eläimen toimijuutta rakennetaan vuorovaikutuksessa. Kolmanneksi pohdin jokaisen analyysiosioni lopussa, millaisia terapeuttisia tavoitteita eläimen toimijuuden rakentamisella on eläinavusteisessa yksilöpsykoterapiassa. Kysymyksiini vastaan tarkastelemalla eläinavusteisen yksilöpsykoterapian hetki hetkeltä rakentuvaa vuorovaikutusta keskustelunanalyttisen menetelmän avulla.

4. TEOREETTIS-METODOLOGINEN VIITEKEHYS:

MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT

Analysoin aineistoani keskusteluanalyttisen menetelmän avulla, joka juontaa juurensa etnometodologiasta. Etnometodologian taustalla on ajatus sosiaalisesta konstruktionismista, tarkemmin sanottuna siitä, että maailman nähdään rakentuvan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. (Heritage 1984.) Lähdän liikkeelle etnometodologiasta, josta etenen keskusteluanalyysin ominaispiirteiden kuvaukseen. Samassa yhteydessä esittelen myös analyysini fokuksen, osallistumiskehikon. Kappaleen viimeisessä osassa perehdyn vielä institutionaaliseen vuorovaikutukseen ja ammatilliseen vuorovaikutustietoon.

4.1 Taustalla etnometodologia

Etnometodologia on Harold Garfinkelin 1960–1970-luvuilla perustama suuntaus, jossa tarkastellaan todellisuuden arkista tuottamista. Suuntaus sai alkunsa kritiikistä, jota Garfinkel osoitti opettajansa, Talcott Parsonsin, ajatuksia kohtaan. (Suoninen 2001, 368.) Eräänä suurena epäkohtana Garfinkel näki sen, miten Parsons selittää ihmisten toimintaa vain normien ja arvojen sisäistämisen prosessin kautta. Parsonsin teoriassa toimijan rooli on melko heikko, toimijan näkökannalla on arvoa vain silloin, kun se on sama teoreetikon näkökannan kanssa. Tätä kautta tieteellinen tieto nähdään ylivertaisena toimijan tietoon verrattuna. Garfinkelin mukaan teoriassa ongelmallista oli juuri toiminnan tulkitseminen ulkopuolelta käsin eli tutkijan kriteerein. Näin ollen toimijan oma tulkinta tilanteessa jäi täysin huomiotta. (Heritage 1984, 21–22, 25–26.) Parsons jätti täydellisesti huomioimatta koko sen maallikkojärjen maailman, jossa tavalliset toimijat päättävät teoistaan yksityiskohtaisten pohdintojen ja päättelyiden pohjalta. Garfinkel näki, että tieteen tulisikin tarkastella arkielämän järkeilyä ja järkeilytilanteita, joiden kautta sosiaalista todellisuutta tuotetaan. (Heritage 1984, 34.)

Siinä missä Parsonsin toimijalta puuttuu kyky refleksiivisyyteen sisäistämiensä normien suhteen, niin Garfinkelin toimijan refleksiivisyys juurikin pitää hänet normien tiellä (Heritage 1984, 111, 119). Normien noudattamiseen ja noudattamatta jättämiseen liittyvät vahvasti selonteot ja selontekovelvollisuus. Esimerkiksi tervehdysrituaalissa toisen tervehdykseen vastaamatta jättäminen on normin rikkomus, joka tekee relevantiksi perustelun antamisen eli selonteon. (Heritage 1984, 116.)

Arkisissa järjeilytilanteissa ihmiset antavat merkityksiä asioille tilannesidonnaisesti eli tietyssä kontekstissa. Ilmausten kontekstuaalinen tulkinta on siis välttämätöntä puheen ymmärtämisen kannalta. Esimerkiksi puheessa käytämme monesti ilmauksia, joiden tarkoituksen voimme ymmärtää vain jos tiedämme, missä tilanteessa ne sanotaan. Lausahdukset, kuten "Tuo on kivan näköinen" tai "Onpa tämä mukava" saavat merkityksensä vasta niiden omassa kontekstissa. Muutoin on mahdoton tietää, mihin "tuo" tai "tämä" viittaavat. (Heritage 1984, 142–144.)

Garfinkelin oppilas, Harvey Sacks, oli niin ikään kiinnostunut arkisen todellisuuden järjestyneestä ja jäsentyneestä luonteesta. Omassa tutkimuksessaan hän nosti vuorovaikutuksen ja sen rakenteet analyttisen tarkastelun keskipisteeksi. Sacksin keskeinen huomio oli, ettei vuorovaikutus ole luonteeltaan kaottista, vaan jäsentynyttä ja säännömukaista toimintaa. Hän kehitti menetelmän, keskusteluanalyysin, jonka avulla kielenkäytöstä ja elekielestä voidaan näitä säännömukaisuuksia nostaa esiin. (Hakulinen 1997a, 13–17.)

4.2 Keskusteluanalyysi

Keskusteluanalyysi perustuu Harvey Sacksin Kalifornian yliopistossa vuosina 1964–1972 pitämiin luentoihin. Sacksin pyrkimyksenä oli kehittää menetelmä, joka tuottaisi selontekoja vuorovaikutuksen lainalaisuuksista. Lainalaisuuksia hän tutki nauhoitettujen puhelinkeskustelujen avulla, sillä niiden avulla hän pystyi tekemään yksityiskohtaista analyysiä aidoista vuorovaikutustilanteista. Ennen varhaista kuolemaansa Sacks ehti luoda keskusteluanalyysin peruskäsitteet ja viitekehyksen. Hänen lisäksi keskusteluanalyysin kehittäjiin kuuluvat litterointitavan luoja Gail Jefferson sekä Sacksin ajatuksia edelleen kehittänyt Emmanuel Schegloff. (Ruusu vuori 2001, 385, 392; ten Have 2007, 5–7.)

Keskusteluanalyysin lähtökohdiksi voidaan lukea kolme perusolettamusta (Heritage 1984, 241):

- 1) vuorovaikutus on rakenteellisesti järjestynyttä
- 2) vuorovaikutustilanteessa osanottajat ottavat huomioon tilanteen kontekstin
- 3) mitään vuorovaikutuksen yksityiskohtaa ei voida sivuuttaa sattumanvaraisena tai irrelevanttina

Tutkijat ovat kartoittaneet erilaisia vuorovaikutusta jäsentäviä normatiivisia rakenteita, joiden varassa ihmiset rakentavat vuorovaikutusta yhdessä toisten kanssa ja tekevät vuorovaikutustilanteita yhteisesti ymmärrettäviksi. Keskeisiä jäsennyksiä ovat vuorottelu eli puheenvuorojen siirtyminen ihmiseltä toiselle, puheen jäsentyminen toimintajaksoiksi, sekvensseiksi sekä erilaiset korjauskeinot, joiden avulla käsitellään puheeseen ja kuulemiseen liittyviä ongelmia. (esim. ten Have 2007.)

Yksi sosiaalisen järjestyneisyyden muoto on vuorottelu eli vuorotellen toimiminen. Arkikeskusteluissa vuorottelun ideaan kuuluu, että puhujat vaihtuvat keskustelun aikana, puheenvuoroissa on päällekkäisyyttä, mutta ne kestävät vain lyhyen aikaa ja keskustelun pituutta, vuorojen sisältöä ja vuorojen suhteellista jakautumista puhujien kesken ei ole ennalta määrätty. Keskustelun vuorottelu on pääosin sujuvaa, mutta siinä voi esiintyä myös rytmihäiriöitä, jos vuorot eivät vaihdu sujuvasti. Lisäksi vuoronvaihdossa sattuvia rikkeitä voidaan keskustelun kuluessa oikaista. (Silverman 1998, 103; Hakulinen 1997b, 32–35.)

Puheenvuorot koostuvat rakenneyksiköistä, jotka voivat olla yhden sanan mittaisia tai pidempiä kokonaisuuksia. Puheenvuorojen vaihtuminen mahdollistuu rakenneyksiköiden raja-alueilla. Nykyinen puhuja voi esimerkiksi valita seuraavan puhujan osoittamalla tälle suoraan kysymyksen, johon seuraajalla on velvollisuus tarttua. Kysymys voidaan isommassa kuin kahden hengen vuorovaikutustilanteessa esittää myös niin, ettei seuraavaa puhujaa ole suoraan valittu. Tällöin seuraavan puheenvuoron voi ottaa kuka tahansa kuulijoista. Keskusteluanalyttistä analyysiä tehtäessä olennaista on, mitä vuoron rakenneyksiköillä tehdään, ei niinkään mitä ne sisältävät tai mikä on keskustelun aiheena. Rakenneyksiköillä voidaan esimerkiksi hyväksyä, pyytää, tervehtiä ja arvioida. Keskusteluanalyysin avulla voidaan selvittää, miksi esimerkiksi hyväksyntä on juuri tietyssä kohtaa keskustelua ja mitä hyväksynnällä tehdään ja saadaan aikaiseksi. (Schegloff 2007, 1–4.)

Vuorovaikutustilanne rakentuu peräkkäisistä puhetoimintajaksoista eli sekvensseistä. Keskustelun sekventiaalisuus ilmenee siten, että jokainen keskustelussa lausuttu puheenvuoro on laadittu sopivaksi edelliseen vuoroon ja jokainen puheenvuoro myös jollakin lailla ennakoii siihen tulevaa jatkoa. Vieruspareiksi nimitetään sellaisia kahden vuoron kokonaisuuksia, joissa vuorojen välinen kytkös on erityisen vahva. Vieruspareja ovat muun muassa tervehdys ja vastatervehdys ja kysymys ja vastaus. Vierusparit kasautuvat yleensä vuorovaikutuksen kannalta merkittäviin avainkohtiin kuten alkuun, loppuun ja uuden aihealueen aloituskohtiin. Sekvenssit ovat usein laajempia kuin yhden vierusparin muodostamia kokonaisuuksia. Ydinsekvenssin ympärille voi muotoutua laajennuksia. Laajennus voi

olla esimerkiksi arvio tai tarkentava kysymys. Laajennukset voivat myös olla merkinä siitä, että vuorovaikutuksessa on jotain ongelmallista. (Schegloff 2007, 13–14. 141–142.)

Vierusparit rakentuvat etu- ja jälkijäsenestä. Etujäsenet sisältävät aina odotuksen jonkinlaisesta jälkijäsenestä. Vierusparissa jälkijäsen vastaa etujäsenen eli edellisen vuoron synnyttämään odotukseen (esimerkiksi tervehdys – vastatervehdys), joko preferoidusti eli odotuksen mukaisesti tai preferoimattomasti eli odotuksen vastaisesti. Mikäli vuorovaikutustilanteessa tapahtuu jotain odotuksen vastaista (esimerkiksi tervehtimiseen ei vastata), niin silloin odotuksen vastaisesti käyttäytynyt henkilö on selontekovelvollinen toimistaan. Selonteolla on mahdollista lievittää preferoimattoman vuoron ongelmallisuutta. (Schegloff 2007, 63–70.)

Korjausjäsenyyksien avulla keskustelijat käsittelevät puhumiseen, puheen kuulemiseen ja sen ymmärtämiseen liittyviä ongelmia. Korjauskäytänteet ovatkin välttämättömiä osanottajien yhteisymmärryksen kannalta. Korjausjäsenyys tarkoittaa erilaisia keinoja, joiden avulla erilaisia ongelmia, kuten väärinymmärrystä, käsitellään. Korjaus voi olla kenen tahansa keskustelun osanottajan aloite. Puhuja voi esimerkiksi keskeyttää oman vuoronsa ja aloittaa sen uudestaan. Jos vastaanottajan vuorossa voidaan tulkita väärinymmärryksen virhe, voi korjaus sijoittua puhujan seuraavaan vuoroon. (Silverman 1998, 122–123; Sorjonen 1997, 111–112.)

Keskusteluanalyysin avulla on mahdollista lähestyä aineistoa monista erilaisista näkökulmista käsin. Esimerkiksi emootioita voidaan tarkastella julkipantuina, paikallisesti vuorovaikutuksessa tuotettuina, ilmiöinä (Ruusuvuori 2001, 402). Tutkittaessa emootioita osana vuorovaikutusprosessia kiinnitetään huomiota keskustelun prosodiikkaan eli äänenpainojen ja -voimakkuuksien sekä rytmin ja sävelkorkeuden tutkimiseen. Näiden kautta nimittäin tapahtuu suuri osa emotionaalisesta vuorovaikutuksesta. (Peräkylä 2001, 60.) Esimerkiksi nauru on yksi sanattoman viestinnän keino, jolla puheeseen voidaan liittää tunteita. Nauru usein liitetään huumoriin, mutta sillä voi olla myös muita funktioita vuorovaikutuksessa. (Haakana 2001, 136.)

Keskusteluanalyysissä tutkimus perustuu empiirisestä aineistosta tehtyjen havaintojen analysoimiseen. Empiirinen aineisto koostuu arkikeskusteluista tai institutionaalisista keskusteluista kootuista ääni- tai videotallenteista. Ääninauhalle tai videotallenteelle kootut keskustelut on käsiteltyn vuoksi siirrettävä paperille eli ne on litteroitava. Keskusteluanalyttistä tutkimusta varten oman litterointitavan on kehittänyt Gail Jefferson. Litteroinnin avulla nostetaan esiin tarkastelun kohteeksi, mitä keskustelussa sanotaan ja miten. Yleisimmät keskustelunkatkelmien litteroimiseen käytetyt merkit ovat

sävelkulkua, päällekkäisyyttä ja taukoa, puhenopeutta ja äänen voimakkuutta, hengitystä sekä naurua kuvaavat merkinnät. Lisäksi omat merkintätavat on tehty kuvaamaan muun muassa äänen laadun muutosta, epäselvästi kuultuja sanoja tai lauseita sekä litteroijan omia kommentteja ja selityksiä varten. Litterointi on yksi tutkimuksen oleellisimmista vaiheista, siinä tehdyt ratkaisut vaikuttavat myös tutkimuksen tuloksiin. (ten Have 2007, 94–96; Seppänen 1997a, 18, 22.)

Osallistumiskehikko

Keskustelunanalyysissa vuorovaikutusta voidaan tarkastella osallistumiskehikko -käsitteen avulla. Alun perin käsitteen on kehittänyt Erving Goffman, joka käytti sitä kuvaamaan puheen vastaanottajien joukkoa, erilaisia kuulijoita ja kuulijajoukossa tapahtuvia muutoksia. Taustalla oli ajatus siitä, että käsitteet puhuja ja kuulija pitäisi korvata sellaisilla käsitteillä, joilla voisi paremmin tarkastella keskustelun osanottajien monimuotoisuutta. Tätä kautta Goffman päätyi esittämään kuulijan tilalle käsitettä osallistumiskehikko ja puhujan tilalle käsitettä esittämismuotti. (Seppänen 1997b, 156–157.)

Goffman piti termejä puhuja ja kuulija ongelmallisena ensinnäkin siitä syystä, että ne antavat ymmärtää pelkästään äänen olevan huomion kohteena. Näkeminen ja kosketus ovat äänen lisäksi myös hyvin merkityksellisiä vuorovaikutustilanteissa. Toiseksi käsitteet itsessään olivat liian karkeita, sillä ne antoivat vuorovaikutuksen osallistujista liian pelkistetyn kuvan. Pelkästään kahdenkeskisessä vuorovaikutuksessa mukana voi olla monia erilaisia rooleja, joita ei voi pelkistää vain puhujiksi ja kuulijoiksi. Kuulijat Goffmann jaotteli kahteen eri rooliin eli ratifioituihin osallistujiin, niille joille puhe on suunnattu sekä muihin kuulijoihin, jotka kuulevat puheen sattumalta tai salaa. Puhujuuden Goffman jakoi kolmeen eri tyyppiin, joita ovat 1) esittäjä eli konkreettisten sanojen tuottaja 2) auktori, joka on määrännyt, mitkä sanat tuotetaan 3) toimeksiantaja eli se, jonka ajatuksia ja arvoja puhe ilmaisee. Puhuja saattaa sisältää kaikki kolme roolia, mutta aina näin ei ole. (Goffman 1981, 130, 132–133, 144–145.)

Goffman siis viittaasi käsitteellä osallistumiskehikko kuulijoiden joukkoon, mutta keskustelunanalyysissä käsite on vakiinnuttanut hieman toisenlaisen merkityksen (Seppänen 1997b, 160). Keskustelunanalyysissä osallistumiskehikolla tarkoitetaan kaikkia läsnä olevia henkilöitä eikä pelkästään puhujaa (Goodwin 1987, 115; Seppänen 1997b, 160). Keskustelun osallistujien erilaiset, vaihtelevat roolit puhetilanteessa muodostavat puhetilanteen osallistumiskehikon. Vuorovaikutuksen kaikki osallistujat yhdessä luovat keskustelukontekstin, jossa jokaisella läsnäolijalla on oma osallistujaroolinsa. Puhujan ja kuulijan rooleja ei nähdä staattisina, sillä jokainen vuorovaikutukseen osallistuja on

potentiaalinen seuraava puhuja. Puhujalla tarkoitetaan vain äänessä olijaa eli henkilöä, joka tietyllä hetkellä tuottaa puhetta, kunnes joku toinen ottaa vuoron. (Seppänen 1997b, 156.) Puhuja ottaa omissa vuoroissaan koko ajan huomioon, kenelle puhetta suunnataan ja äänessä olijat puolestaan antavat elein, katsein naurahduksin ja äännähdyksin oman osansa vuorovaikutuksessa. Vastaanottajien merkitys puheen muotoutumisessa nähdäänkin hyvin tärkeänä. Kuulijan rooli tulee siis myös ymmärtää aktiivisena toimijana, joka omasta asemasta käsin muokkaa tilannetta. (Goodwin 1981, 149–166; Seppänen 1997b, 156, 161.)

Puhetilanteen osallistujien erilainen asema suhteessa puheeseen asettaa heidät myös erilaisiin asemiin suhteessa siihen, minkälainen pääsy osallistujilla on käsiteltävänä olevaan asiaan. Pääsillä tarkoitetaan sitä, miltä pohjalta kukin vuorovaikutustilanteeseen osallistuja voi ottaa osaa vuorovaikutuksen puheena olevaan asiaan. Pohjana voi olla esimerkiksi oma kokemus, vastaavanlainen kokemus tai pohjaa ei välttämättä ole lainkaan. (Goodwin 1981, 116; Seppänen 1997b, 161.)

Tässä tutkielmassa tarkastelen eläinavusteisen terapiavuorovaikutuksen rakentumista osallistumiskehikko -käsitettä apuna käyttäen. Analyysiosiossani käytän käsitettä samalla tavalla kuin se ymmärretään keskusteluanalyysisessä tutkimusperinteessä. Tarkasteluni kohteena on, miten kaikki terapiaavuorovaikutuksessa läsnä olevat, heidän muuttuvat osallistujaroolinsa, muokkaavat osallistumiskehikon kulkua. Lisäksi hyödynnän analyysissäni Goffmanin esittämismuotti -käsitettä, jolla viitataan erilaisiin puhujarooleihin (esittäjä, auktori, toimeksiantaja). Vuorovaikutustilanteen osallistumiskehikon muokkautumista tarkastelen kaikissa analyysiosioissani. Erilaisia puhujarooleja nostan analyysini kohteeksi niin ikään kaikissa analyysikappaleissa, erityisenä analyttisenä työkaluna käytän sitä kappaleissa 6.2.3, 6.2.4 ja 6.2.5.

4.3 Institutionaalinen vuorovaikutus

Keskusteluanalyysi keskittyi alun perin tutkimaan arkikeskusteluja ja sen rakenteita (Heritage 1984). Myöhemmin on alettu tutkia myös erilaisia institutionaalisia vuorovaikutustilanteita. Tarkastelun kohteena ovat olleet muun muassa lääkärin vastaanotto, opintoneuvonta, psykoterapia ja televisiokeskustelut. Arkikeskustelut nähdään keskusteluanalyttisen tutkimuksen ensisijaisena kohteena, institutionaalista keskustelua tarkastellaan arkikeskustelujen muunnelmana. (Raevaara & Ruusuvuori & Haakana 2001, 12, 14–15.)

Drew ja Heritage ovat kartoittaneet institutionaalisen vuorovaikutuksen omaleimaisia piirteitä, joihin voidaan lukea kyseiselle instituutiolle tyypilliset tulkinnan kehykset, osallistujien toimintaa rajoittavat tekijät sekä tietty keskustelun päämäärä (Drew & Heritage 1992, 22). Institutionaalिसelle vuorovaikutukselle ominaista on, että tilanteen osapuolet orientoituvat erilaisiin rooleihin (esim. psykoterapeutti, asiakas), tehtäviin ja niiden suorittamisen tapoihin. Tehtävät ja roolit muodostuvat eli puhutaan esiin, tehdään olemassa oleviksi aina vuorovaikutustilanteessa, joten ne eivät ole jäykkiä tai pysyviä. Institutionaalisen vuorovaikutuksen erityispiirteitä voidaan tarkastella erilaisten yksityiskohdien, kuten sanavalintojen, vuorottelun, puheenvuorojen muotoilun sekä toimintajaksojen ja vuorovaikutuksen rakenteiden kautta. (Raevaara & Ruusuvuori & Haakana 2001, 13–14.)

Tässä tutkielmassa tutkin eläinavusteista psykoterapiaa, joka rakentuu oman erityisen kontekstisidonnaisen logiikkansa sekä sääntöjensä varassa ja siten eroaa arkisista vuorovaikutustilanteista. Eläinavusteinen terapia on kuitenkin merkittävästi erilainen tilanne kuin perinteinen psykoterapia, sillä psykoterapeutin ja asiakkaan lisäksi paikalla on myös koira. Koiran läsnäolo saattaa rikkoa esimerkiksi institutionaaliseselle vuorovaikutukselle tyypillistä kysymys-vastaus -kaavaa. Institutionaalisesä vuorovaikutuksessa puhujien roolit usein muokkautuvat niin, että instituution edustaja esittää kysymyksiä, joihin asiakas puolestaan vastaa (Raevaara & Ruusuvuori & Haakana 2001, 19). Koira tuo lisäksi aina mukanaan yllättäviä tilanteita, jolloin kysymys-vastaus -kaava saattaa rikkoutua, kun koira keskeyttää toiminnallaan meneillään olevan vuorovaikutustilanteen.

Ammattilinen vuorovaikutustieto ja vuorovaikutustutkimus

Monille institutionaalisesille vuorovaikutustilanteille on ominaista, että ne rakentuvat instituution edustajan ja asiakkaan välisesä vuorovaikutuksessa. Tätä kautta eri ammattiryhmissä on kehittynyt erilaisia normatiivisesä malleja, teorioita sekä näennäisteorioita sen suhteen, miten tämän ammattilaisen ja asiakkaan välisen vuorovaikutussuhteen olisi hyvä rakentua ja minkälaisesä tapoja sen olisi hyvä pitää sisällään. Anssi Peräkylä ja Sanna Vehviläinen (2003) kutsuvat näitä malleja ja teorioita ammattilisen vuorovaikutustiedon varannoiksi (professional stocks of interactional knowledge). Vuorovaikutustietoa esiintyy esimerkiksi alan kirjallisesäudessa, työntekijöillesä suunnatuisesä oppaisesä ja puhutussa kielessä. Jotkut vuorovaikutustiedot ovat olennainen osa instituutioiden käytäntötapoja ja jotkut ovat luonteeltaan hyvinkin abstrakteja. Peräkylä ja Vehviläinen kuvaavesä erilaisten esimerkkien avulla, miten keskusteluanalyysin avulla on mahdollista muun muassesä korjata tai kumota oletusesä, joita vuorovaikutustietoon liittyy, tuoda uusesä ulottuvuusesä niihin liittyviin käytäntöillesä sekä laajentaa niitä. (Peräkylä & Vehviläinen 2003, 727–750.)

Kappaleessa kaksi toin esiin, miten kukin eläinavusteista psykoterapiaa harjoittava psykoterapeutti pitäytyy oman suuntautumisensa teoriaperinteessä ja ajatusmalleissa, jonka osaksi eläin integroidaan. Käytännöt muodostuvat erilaisiksi riippuen siitä, minkälaisista viitekehysistä niitä katsotaan. (Fine 2006a 168–170; Chandler 2012, 166; Ikäheimo 2013b, 138.) Yhtenäisen ammatillisen vuorovaikutustiedon puuttuminen luo siis omanlaisiaan haasteita alaa harjoittaville. Fine (2006a, 170–177) listaa teoksessa ”Handbook on Animal-Assisted Therapy – theoretical foundations and guidelines for practice” erilaisia käytänteitä, joiden kautta tutkijat sekä useat käytännön eläinavusteista yksilöpsykoterapiaa harjoittavat psykoterapeutit usein perustelevat eläimen tuomista mukaan istuntoihin. Näitä Finen esittelemiä keinoja voidaan pitää ohjeellisina tapoina, osana löyhää ammatillista vuorovaikutustietoa. Näistä kerroin niin ikään tarkemmin kappaleessa kaksi. Tämän tutkimuksen tavoitteena on keskustelunanalyttisen tarkastelun avulla tutkia, miten Finen esittelemiä mahdollisia eläimen käyttötapoja vuorovaikutuksessa toteutetaan: niitä vuorovaikutuskäytänteitä, joiden avulla Finen esittelemiä ilmiöitä saadaan aikaan.

5. AINEISTON ESITTELY

Tässä kappaleessa esittelen tarkemmin tutkielmani aineiston. Kappaleessa 5.1 kerron miten olen aineistoni hankkinut eli miten istuntojen tallenteet on videokuvattu ja kenen toimesta. Seuraavassa kappaleessa kerron, mistä aineisto koostuu, miten olen aineistoani käsitellyt ja esittelen tutkielmani osallistuneen psykoterapeutin teoreettista lähestymistapaa. Lopuksi pohdin vielä aineiston hankintaan ja tulosten raportointiin liittyviä eettisiä kysymyksiä kappaleessa 5.3.

5.1 Aineiston hankinta

Aineiston hankinnan aloitin jo vuonna 2009 kandidaatintutkielmani varten. Tuolloin otin yhteyttä psykoterapeuttiin, joka käyttää eläinavusteista yksilöpsykoterapiaa lasten ja nuorten kanssa työskennellessään. Psykoterapeutti tiedusteli asiakkailtaan ja heidän vanhemmiltaan lupaa istuntojen videokuvaamiseen työtäni varten (ks. liite 1). Emme keskustelleet psykoterapeutin kanssa tarkemmin kriteereistä liittyen asiakkaiden tarkkaan ikään tai taustaan. Vuoden 2009 ja 2010 aikana kolme asiakasta ja heidän vanhempaansa allekirjoittivat tutkimuksen suostumuslomakkeen (ks. liite 2).

Videotallenteiden keruu suoritettiin kahdessa eri osassa. Talvella 2009 psykoterapeutti videokuvasi kahden asiakkaan istuntoja kandidaatintutkielmani varten. Pro gradu -tutkielmani ajatellen halusin laajentaa aineistoani, joten kuvasin itse vielä yhden asiakkaan istuntoja talvella 2010. Kandidaatintutkielmani varten käytin vuonna 2009 videokuvattuja istuntoja. Tutkielmani kahdesta asiakkaasta sain vain toiselta asiakkaalta luvan käyttää hänen istuntojaan myös pro gradu -tutkielmassani. Näin ollen tässä tutkielmassa tarkastelen istuntoja yhdeltä asiakkaalta, jotka ovat psykoterapeutin kuvaamia sekä istuntoja asiakkaalta, jotka ovat minun kuvaamiani. Tutkijat vaikuttavat aineistonsa luonteeseen ja objektiivisuuteen muun muassa siten, miten he suuntaavat videokameran itse tallennustilanteessa (Silverman 2001, 159). Minun kuvaamani tallenteet eroavat psykoterapeutin kuvaamista tallenteista jossain määrin.

Talvella 2009 kuvatut istunnot toteutettiin niin, että psykoterapeutti istui sohvalla kameran kanssa ja asiakas ja koira liikkuvat ja leikkivät vapaasti huoneessa. Järjestelyn hyvänä puolena oli se, ettei minun tarvinnut vieraana ihmisenä osallistua istuntojen kulkuun. Toisaalta psykoterapeutti joutui itse

työskentelemään kameran kanssa ja käyttämään energiaansa kuvaamiseen. Pro gradu -tutkielman aineistonkeruuvaiheessa päätimme, että kuvaisin itse loput istunnot, jotta psykoterapeutti pystyisi ottamaan aikaisempaa toiminnallisemman roolin istunnoissa. Kahden viimeisen istunnon kuvaaminen järjestettiin siis niin, että minä kuvasin sohvalla ja psykoterapeutti, asiakas ja koira toimivat vapaasti huoneessa. Vierailin erään asiakkaan neljällä eri tapaamiskerralla, joista videoin yhteensä kaksi istuntoa.

Lisähaasteita aineiston videokuvaamiselle aiheutti minun läsnäoloni toisen asiakkaan istunnoissa. Kameran ja vieraan ihmisen läsnäolo vaikuttivat oletettavasti jollakin tavalla istuntojen kulkuun. Haasteenani oli käyttäytyä kuvaustilanteissa niin, etten herättäisi liikaa huomiota ja häiritsisi istuntoja. Lisähaasteen toi koiran läsnäolo ja tämän mielenkiinto minua ja kameraa kohtaan. Tästä syystä menin aina paikalle hyvissä ajoin ennen asiakasta, jotta pystyin tervehtimään koiraa rauhassa. Istuntojen aikana minun tuli kuitenkin vaikuttaa välinpitämättömältä koiraa kohtaan ja antaa asiakkaan olla koiran huomion keskipisteenä.

5.2 Aineiston esittely ja käsittely

Pro gradu -tutkielmani aineisto koostuu kahden asiakkaan eläinavusteisista yksilöpsykoterapiatapauksista. Asiakkaat ovat molemmat alle 18-vuotiaita, mutta heidän välillään on usean vuoden ikäero. Toinen asiakkaista on teini-ikäinen ja toinen selvästi nuorempi. Tutkimuksessani kuvaan asiakkaita nimillä nuorempi asiakas ja vanhempi asiakas, en paljasta heidän sukupuoltaan tai tarkempaa ikää. Tallennettuja istuntoja minulla on yhteensä viisi kappaletta ja kestoltaan ne vaihtelevat 35 minuutista 60 minuuttiin. Vanhemmalta asiakkaalta minulla on käytössä kolme eri istuntokertaa ja nuoremmalta puolestaan kaksi istuntoa. Vanhemman ja nuoremman asiakkaan istuntojen kulut eroavat jonkin verran toisistaan muun muassa siinä suhteessa, minkälainen rooli koiralla on terapiavuorovaikutuksen aikana. Näihin tekijöihin paneudun tarkemmin analyysissäni. Asiakkaiden etnografiset taustat esittelen kappaleessa 6.2.

Tutkimukseeni osallistunut psykoterapeutti on vaativan erityistason psykoterapeutti. Hän käyttää eläinavusteista yksilöpsykoterapiaa etenkin työskennellessään lasten ja nuorten kanssa. Terapiaeikäisenä toimii koira, joka aineiston hankinnan aikaan osallistui istuntoihin säännöllisesti kerran viikossa. Terapeutti harkitsee aina tarkkaan koiran mukaan ottamista ja kysyy lapsen tai nuoren van-

hemmilta lupaa eläinavusteisen terapian käyttöön. Hänen työotteensa on sekoitus systeemistä, analyttistä ja ratkaisukeskeistä psykologiaa. Työskentelyyn lasten ja koiran kanssa hän ottaa vaikutteita muun muassa Donald. W. Winnicottin leikkiterapiasta.

Ennen videoaineiston käsittelyä katselin tallentamiani istuntoja useaan kertaan läpi. Tämän jälkeen litteroin tallenteista auki kohtia, joissa koira oli mukana joko fyysisenä toimijana tai terapeutin sille rakentaman toimijuuden kautta. Litteroitua materiaalia kertyi yhteensä 48 liuskaa. Litteroinnissa käytin alalla vakiintunutta Gail Jeffersonin kehittämää merkintätapaa, jossa käy esiin sekä puheen sisältö että vuorovaikutuksen yksityiskohdat. Litteraatteihin olen merkinnyt puheen päällekkäisyydet, intonaatiot, naurun ja äänen värin muutokset, painotukset sekä puhenopeuden ja -voimakkuuden selkeät muutokset (ks. litterointisymbolit, liite 3). Tauot olen myös merkinnyt 0.5 sekunnin tarkkuudella.

5.3 Eettiset kysymykset

Tutkimukseeni osallistujille sekä heidän vanhemmilleen on jaettu tutkimustiedote sekä tutkimuksen suostumuslomake (ks. liitteet 1 & 2). Tutkimustiedotteessa käy ilmi tutkimukseni alkuperäinen idea, osallistumisen vapaaehtoisuus sekä videomateriaalin käsittely. Osallistujille on kerrottu, että tutkimuksesta voi vetäytyä missä vaiheessa tahansa ja että tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Tiedotteessa kerrotaan myös, että tutkittavien anonymiteetti suojataan muuttamalla kaikki tunnistamisen merkit siten, ettei tutkimuksesta pysty tunnistamaan siihen osallistuneita henkilöitä.

Tutkimukseeni osallistujien anonymiteetin suojaaminen on erityisen tärkeää, sillä psykoterapiaistunnoissa keskustellaan asiakkaiden sekä heidän läheistensä arkaluontoisista asioista. Lisäksi eläinavusteinen psykoterapia on Suomessa harvinaista verrattuna muihin psykoterapiamuotoihin, joten tutkimukseen osallistujien anonymiteetin suojaamisessa tuli noudattaa erityistä tarkkuutta. Suojaan tutkittavieni henkilöllisyyttä muun muassa siten, etten kerro heidän sukupuoltaan tai tarkkaa ikää. Tutkimusongelman selvittämisen kannalta en näe, että asiakkaiden tarkka iän tai sukupuolen kertominen olisi tutkimukseni tarkoitusta palvelevaa. Lisäksi muut tunnistamiseen viittaavat tekijät olen jättänyt joko tutkimuksen ulkopuolelle tai muuttanut litteraateissa niitä koskevia tietoja.

6. ELÄINAVUSTEISEN TERAPIAVUOROVAIKUTUKSEN RAKENTUMINEN

Seuraavaksi syvennyn tarkastelemaan tutkielmani aineistoa ja nostan sieltä esiin elementtejä, joiden avulla vastaan tutkimuskysymyksiini. Aluksi esittelen etnografisen taustan tutkielmani kahdelta asiakkaalta. Etnografisesta taustasta etenen analyysini lähestymistavan ja etenemisen kuvaukseen. Tästä siirryn varsinaiseen analyysiosiooni, joka rakentuu viidestä eri alaluvusta.

6.1 Etnografinen tausta tutkielman kahdelta asiakkaalta

Nuorempi asiakas

Psykoterapeutin ja nuoremman asiakkaan terapiasuhte on kestänyt istuntojen tallentamisen hetkellä muutaman vuoden verran. Asiakas ja psykoterapeutti käyvät tallennetuissa istunnoissa yhdessä läpi asioita ja ongelmia, joita he ovat työstäneet myös aikaisemmin terapiasuhteen aikana. Asiakkaan perheen väliset suhteet sekä peikko lukeutuvat käsiteltäviin asioihin. Peikko on psykoterapeutin nimeämä olento, jonka avulla käsitellään asiakkaan käyttäytymisen ongelmakohtia. Peikko saattaa valata asiakkaan mielen koulussa tai kotona ja se saa asiakkaan käyttäytymään huonolla tavalla. Peikkoa sekä perheiden välisiä suhteita käsitellään tutkielmani useassa esimerkissä.

Nuoremman asiakkaan istunnot alkavat tervehtimisrituaalilla, jonka aikana koira tervehtii asiakasta ja tämän saattajaa iloisesti ja riehakkaasti. Tervehtimisen jälkeen asiakas ja psykoterapeutti asettuvat lattialle istumaan ja pysyvät lattialla istunnon loppuun saakka. Koira on lähes koko ajan asiakkaan ja terapeutin välissä lattialla rapsuteltavana ja silitettävänä. Sen lisäksi että koira on fyysisesti asiakkaan luona istuntojen ajan, psykoterapeutti tuo aktiivisesti koiran osaksi istuntojen kulkua. Koira voidaan tuoda osaksi terapiavuorovaikutusta esimerkiksi nostamalla se yhteisen huomion ja tarkastelun kohteeksi. Psykoterapeutti voi myös asettautua koiran rooliin ja tässä roolissa esittää asiakkaalle kysymyksiä ja antaa ohjeita. Leikki on myös vahvasti läsnä nuoremman asiakkaan istunnoissa. Terapiahuoneessa on joitakin koiran leluja, joilla koiran kanssa leikitään erilaisia leikkejä. Asiakkaan perheellä on useampi koira, joten koirien kanssa vuorovaikutuksessa oleminen on hänelle tuttua.

Vanhempi asiakas

Psykoterapeutin ja vanhemman asiakkaan välinen eläinavusteinen terapiasuhte on kuvausten aikaan alussa. Asiakas oli tavannut terapiakoiran vasta yhdellä istunnolla ennen kuin kuvaukset tutkielmaani varten alkoivat. Asiakkaan perheellä ei ole koiraa ja koirien kanssa vuorovaikutuksessa oleminen on hänelle varsin uutta. Tallennettujen istuntojen aikana vanhempi asiakas ja psykoterapeutti eivät käsittele ongelmia samalla tavalla kuin nuorempi asiakas ja psykoterapeutti. Tähän asiaan ovat oletettavasti vaikuttaneet asiakkaiden taustojen eroavaisuudet. Ominaista vanhemman asiakkaan istunnoissa on psykoterapeutin tutustuminen asiakkaaseen sekä asiakkaan tutustuttaminen koiriin sekä erityisesti terapiakoira Jesseen.

Istunnot alkavat koiran riehakkaalla tervehtimisrituaalilla. Tervehtimisrituaalia kestää parin minuutin ajan, jonka jälkeen tilanne selvästi rauhoittuu. Tämän jälkeen asiakas istuu joko sohvalle tai lattialle. Psykoterapeutti istuu tuolissa ja pitää kameraa pöydällä, kuvaa ja tarkkailee tapahtumia hieman etäältä. Vuorovaikutus koiran ja vanhemman asiakkaan välillä eroaa nuoremman asiakkaan ja koiran välisestä vuorovaikutuksesta. Nuoremman asiakkaan istunnoissa koira on lähes koko ajan asiakkaan vieressä lattialla rapsuteltavana. Vanhempi asiakas istuu usein sohvalla ja koira makaa lattialla. Aika ajoin asiakas ottaa kontaktia koiraan joko omasta tai psykoterapeutin aloitteesta. Psykoterapeutti esimerkiksi pyytää asiakasta menemään kuuntelemaan koiran hengitystä ja tarkkailemaan tämän muita kehonliikkeitä, kun koira makaa lattialla. Psykoterapeutti tuo aktiivisesti koiran osaksi terapiavuorovaikutuksen kulkua myös vanhemman asiakkaan kohdalla. Vanhemman asiakkaan kanssa psykoterapeutti ei asetu samalla tavalla koiran rooliin kuin nuoremman asiakkaan terapiavuorovaikutuksen aikana. Koiran rooliin asettumisen sijaan psykoterapeutti puhuttaa vanhempaa asiakasta, tutustuu hänen esimerkiksi koiraan samaistamisen ja vertaamisen kautta.

6.2 Analyysin lähestymistapa ja eteneminen

Analyysini lähestymistapa on eläinavusteisen terapiaistuntojen osallistumiskehikon tarkastelussa, joten seuraavissa kappaleissa huomioni kiinnittyy siihen, miten asiakas, terapeutti ja koira yhdessä muokkaavat istuntojen osallistumiskehikon kulkua. Analyyttinen katseeni kohdistuu osallistumiskehikon muokkautumisessa erityisesti tapaan, jolla psykoterapeutti tuo koiran osaksi meneillään olevaa terapiavuorovaikutusta. Tämän psykoterapeutti tekee kahdella eri tavalla. Terapiakoira voidaan tuoda

osaksi terapiavuorovaikutuksen kulkua ensinnäkin rakentamalla sille ihmisenkaltaista mieltä. Psykoterapeutti rakentaa istuntojen aikana muun muassa koiralle tunteita, mieltymyksiä ja ajatuksia. Ajoittain psykoterapeutti rakentaa koiralle omia puheenvuoroja, jolloin terapeutti voi koiran roolissa esimerkiksi kysyä asiakkaalta kysymyksiä. Tätä koiran mielenrakentamista terapiavuorovaikutuksessa kutsun koiran kielentämiseksi. Toisaalta terapiakoira on mahdollista tuoda mukaan terapiavuorovaikutuksen kulkuun siten, että asiakkaan orientaatio kohdistetaan koiraan, jolloin koira on terapiavuorovaikutuksessa yhteisen huomion ja tarkastelun kohteena.

Analyysini muodostuu viidestä eri kappaleesta. Jokaisessa kappaleessa nostan osallistumiskehikon ja siinä muotoutuvat eri osallistujaroolit analyysini kohteiksi. Koiran kielentämistä tarkastelen Goffmanin (1981) esittämismuotti -käsitettä apuna käyttäen, jossa puhujaroolin voidaan nähdä jakaantuvan kolmeen eri osaan, esittäjään, auktoriin ja toimeksiantajaan. Käsitettä käytän työkaluna tilanteissa, joissa psykoterapeutti ja asiakas ilmaisevat koiran ajatuksia, tunteita ja mieltymyksiä. Esittämismuotia käytän kaikissa analyysikappaleissani, mutta erityisenä analyyttisenä työkaluna se on kappaleissa 6.2.3, 6.2.4 ja 6.2.5. Koiran kielentämistä tarkastelen niin ikään kaikissa analyysikappaleissani. Kappaleessa 6.2.2 analyysini kohteena kahden esimerkin valossa on koiran kielentämisen sijaan se, miten psykoterapeutti nostaa koiran terapiavuorovaikutuksessa yhteisen huomion kohteeksi. Kaikkien esimerkkien litteraatteihin olen tummentanut kohdat, joissa joko koiran kielentämistä tai sen huomion kohteeksi nostamista tapahtuu. Analyysini viimeisenä osana on oma pohdintani siitä, minkälaisia terapeutteja tavoitteita näen koiran toimijuuden rakentamisella esitettyjen esimerkkien valossa olevan. Pohdintaosiot tuon esiin jokaisen kappaleen lopussa, esimerkkien analyysien jälkeen.

Analyysini alkaa terapiaan tulosta (6.2.1), joka johdattaa lukijan esimerkkien litteraattien kautta eläinavusteisen yksilöpsykoterapian maailmaan. Kappaleessa kuvaan nimen mukaisesti terapiaan tuloa eli istuntojen ensimmäisiä minutteja. Terapiaan tulo rakennetaan psykoterapeutin, koiran ja asiakkaan välisessä vuorovaikutuksessa. Ensimmäisen kappaleen esimerkit osoittavat, miten psykoterapeutti orientoituu kielentämään terapiakoiraan jo istuntojen ensimmäisten minuuttien aikana. Koiran toimijuuden rakentamisen lisäksi koiran oma fyysinen osallistujarooli tulee esiin tässä kappaleessa erityisen hyvin koiran tervehtimisrituaalin kautta. Analyysini toisessa kappaleessa (6.2.2) kuvaan, miten psykoterapeutti sekä kielentää koiraan että nostaa sen yhteisen huomion kohteeksi ihmisiin samaistamisen ja vertaamisen keinoin. Samaistamisen ja vertaamisen myötä psykoterapeutti sekä tutustuu asiakkaisiin että käsittelee arkoja keskustelunaiheita kuten kosketusta ja tunteiden osoituksia heidän kanssaan. Koiran yhteisen huomion kohteeksi nostaminen näkyy tämän kappaleen esimerkeissä 7 ja 8.

Kappaleessa 6.2.3 huomioni kohdistuu sellaiseen koiran kielentämiseen, jossa psykoterapeutti konkreettisesti rakentaa koiralle omia puheenvuoroja. Näiden puheenvuorojen aikana koira sekä antaa asiakkaalle neuvoja että vahvistaa terapeutin antamia neuvoja. Kappaleessa 6.2.4 psykoterapeutti niin ikään rakentaa koiralle omia puheenvuoroja, joissa koira esittää asiakkaalle erilaisia kysymyksiä. Viimeisessä analyysikappaleessa, 6.2.5, kuvaan, miten asiakas kielentää koira psykoterapeutin pyynnöstä.

6.2.1 Terapiaan tulo

Tutkimukseni analyysiosuudessa lähdän liikkeelle tarkastelemalla istuntojen ensimetrejä eli terapiaan tuloa, miten se hetki hetkeltä rakennetaan asiakkaan, psykoterapeutin ja koiran välisessä vuorovaikutuksessa. Suuntaan katseeni heti ensimmäisestä esimerkistä lähtien psykoterapeutin tapaan kielentää koira terapiavuorovaikutuksen aikana. Tarkasteluni kohteena on koiran toimijuuden rakentamisen lisäksi se, minkälainen fyysinen toimija koira on vuorovaikutuksessa, miten sen käyttäytyminen vaikuttaa meneillään olevaan toimintaan. Tässä kappaleessa tuon esiin esimerkkejä sekä vanhemman asiakkaan että nuoremman asiakkaan istuntojen ensimmäisistä hetkistä.

Kaikissa kolmessa vanhemman asiakkaan istunnossa tilanne alkaa samantapaisesti kuin seuraavassa esimerkissä. Istunnon muutama ensimmäinen minuutti on riehakasta, koiran ja asiakkaan välistä vuorovaikutusta. Psykoterapeutti tarkkailee, selostaa ja ohjeistaa taustalla. Ensimmäisen esimerkin tilanne alkaa heti istunnon alusta, kun psykoterapeutti laittaa kameran päälle.

Esimerkki 1 (vanhempi asiakas)

T: terapeutti

A: asiakas

K: koira

01 T: Niin että mä s(h)aan teidät ku(h)vaan.

02 A: ((Istuu lattialla))

03 K: ((heittäytyy asiakasta vasten häntää heiluttaen))

04 A: Hehheh ((menee maahan makaamaan))

05 K: ((seuraa asiakasta ja nuolee tämän kasvoja))

06 T: Non(h)ii sehän he::i mitä tapahtuu.
07 K: ((nuolee asiakkaan kasvoja))
08 T: Jesse älä syö (asiakkaan nimi poistettu).
09 A: Hih hi ((heittelehtii koiran kanssa lattialla))
10 T: Heh nouse (asiakkaan nimi poistettu) istuun?
11 A: [Hih ih hi]
12 T: [Ni Jesse]lopettaa sen k[orvien pus]sailun.
13 A : [Hi hi hii]
14 K : ((jatkaa asiakkaan kasvojen nuolemista lattialla))
15 A : Hih ((nousee istumaan))
16 T : fMille se tuntuf.
17 K : ((hypähtää asiakasta vasten))
18 T : ↑Jesse älä kovasti. ((koira ja asiakas heittäytyvät uudestaan maahan))
19 A : ((Nousee istumaan))
20 T : Sehän on susta innoissaan se muistaa sut kato ja se toi sulle
21 lelun sukan. ((koira kantaa suussaan sukkaa ja juoksee asiakkaan
22 luokse))
23 K: ((juoksee asiakkaan ympärillä))
24 A: ((seuraa katseellaan koiran liikkumista ympärillään,istuu
25 lattialla))
26 T: Kun sää rauhotut niin Jesse rauhoittuu kans.
27 K: ((Hypähtää asiakasta vasten))
28 A: ↑Istu istu.

Tilanteen alkaessa asiakas ja koira heittelehtivät lattialla riehakkaasti ja koira nuolee asiakkaan kasvoja. Psykoterapeutti on taustalla videokuvaamassa tilannetta ja hän suuntaa puheenvuoroja sekä koiralle että asiakkaalle. Koiralle suunnattuja puheenvuoroja ovat rivien 8 ja 18 toiminnot. Niiden aikana psykoterapeutti ohjeistaa koira ottamaan varovaisemmin asiakkaan tervehtimisen kanssa. Psykoterapeutin asiakkaalle suuntaamia ohjeellisia puheenvuoroja voi nähdä riveillä 10, (12 jatkoa riville 10) ja 26, joiden aikana terapeutti ohjeistaa, miten asiakkaan olisi hyvä tilanteessa toimia. Rivin 10 ohjetta asiakas noudattaa rivillä 15 nousemalla istumaan. Muutoin hän ei sanallisesti kommentoi psykoterapeutin ohjeellisia puheenvuoroja.

Rivillä 16 vuorovaikutustilanne muuttuu, kun psykoterapeutti esittää asiakkaalle tilanteen ensimmäisen kysymyksen (*Mille se tuntu*). Ennen tämän rivin tapahtumia psykoterapeutti on suunnannut huomionsa ohjeiden antamiseen sekä asiakkaalle että koiralle. Nyt hän ottaa asiakkaan puhuttelun kohteeksi, mihin asiakkaan tulisi seuraavalla rivillä reagoida. Asiakas ei kuitenkaan vastaa terapeutin esittämään kysymykseen. Vastauksen puuttumisen todennäköinen selitys on kuitenkin mahdollista nähdä rivillä 17. Koira ei ole vielä lopettanut tervehtimisrituaaliansa ja hypähtää riehakkaasti asiakasta vasten, minkä seurauksena he molemmat kierähtävät taas lattialle ja asiakkaan huomio kiinnittyy täysin koiraan.

Sen sijaan, että psykoterapeutti esittäisi kysymyksensä uudestaan asiakkaalle, hän orientoituu kuvaamaan syytä koiran toiminnalle (rivit 20 ja 21). Koiran ajatuksien selostamista riveillä 20 ja 21 kutsun koiran kielentämiseksi. Seuraavaksi tarkastelen lähemmin, miten koiran kielentäminen psykoterapeutin puheenvuorossa rakennetaan. Hän aloittaa rivillä 20 kielentämällä koiran käytöksen eli riehakkaan tervehtimisen taustalla olevia tunteita asiakasta kohtaan (*Sehän on susta innoissaan*). Koira myös muistaa asiakkaan (*se muistaa sut*), vaikka koira tapaa asiakkaan nyt vasta toista kertaa. Tämä asia käy ilmi asiakkaan samassa istunnossa. Vuoronsa lopussa terapeutti kehottaa asiakasta katsomaan, kuinka koira tuo asiakkaalle lelun, sukan. Psykoterapeutti painottaa että kyseessä on koiran lelu, jonka koira toi nimenomaan asiakkaalle. Sanalla *kat*o terapeutti vielä varmistaa, että asiakas huomaa tämän tapahtuman eli sen, että sai koiralta lelun. Asiakas ei ota puheenvuoroa tai vastaa terapeutin esittämään tulkintaan vaan pitää huomionsa koko ajan koirassa, joka juoksee asiakkaan ympärillä. Psykoterapeutti orientoituu antamaan ohjeita asiakkaalle rivillä 26 (*Kun sää rauhoitut niin Jesse rauhoittuu myös*). Seuraavaksi koira hypähtää uudestaan asiakasta vasten ja asiakas antaa puolestaan nyt ohjeita koiralle rivillä 28.

Vanhemman asiakkaan tervehtimisrituaalissa on nähtävissä koiran suuri fyysinen rooli vuorovaikutustilanteen osallistumiskehikon muokkaajana. Vaikka koira itsessään ei pysty muodostamaan puhetta, on sillä kuitenkin omia puheenvuorojen kaltaisia vuoroja vuorovaikutuksessa. Voisikin sanoa, että koira toiminnallaan hallitsee esimerkkitalanteen osallistumiskehikkoa ja sen kulkua. Asiakas ja terapeutti taasen muokkaavat omaa osallistujarooliaan suhteessa koiran toimintaan. Tarkastellaan esimerkiksi rivien 16–18 välisiä toimintoja. Rivillä 16 terapeutti esittää asiakkaalle kysymyksen, mutta koiran toiminta rivillä 17 muuttaa tilanteen osallistumiskehikkoa niin suuresti, että asiakkaan huomio kiinnittyy täysin koiraan. Kysymyksen esittämisellä psykoterapeutti vie tilanteen osallistumiskehikkoa suuntaan, jossa asiakkaan ja koiran tervehtimisrituaalista siirrytään psykoterapeutin ja asiakkaan

väliseen vuorovaikutukseen. Rivillä 18 psykoterapeutti kuitenkin mukautuu koiran toimintaan ja ottaa erilaisen roolin osallistumiskehikossa. Hän antaa koiralle ja asiakkaalle tilaa, jotta he voivat viedä tervehtimisrituaalinsa loppuun ja samalla orientoituu itse kuvaamaan koiran toiminnan syitä asiakkaalle.

Tervehtiminen rauhoittuu muutaman minuutin kuluessa, minkä jälkeen asiakas ja terapeutti suuntaavat huomionsa koiran opettamiseen. Psykoterapeutti esittää uudestaan esimerkin 1 kysymyksensä, miltä koiran riehakas tervehtimisrituaali oli asiakkaasta tuntunut.

Esimerkki 2 (vanhempi asiakas)

- 01 T: ↑Mille toi tuntu (.)kun se nuoli sua äskö?
- 02 A: ↑No: (5) no ihmeelliselle(.)sen hampaat (.) oli [kovat].((hymyilee))
- 03 T: [Mm]
- 04 T: Onko koira nuollut sua koskaan aikaisemmin (3)[tollai sama]
- 05 A: ↑[Voi olla että] on?
- 06 T: Mm
- 07 A: °Joku muu°
- 08 T: Mm
- 09 A: ((Kumartuu silittämään maassa makaavaa koiraa))
- 10 T: Joo sä osaat sitä hyvin silittää.
- 11 K: ((Nousee seisomaan takajaloillaan))
- 12 T: **[Se tyk]kää**
- 13 A: [Hyvä:]
- 14 T: Anna nyt sille nami tossa on sille nami (ojentaa asiakkaalla koiran karkin)
- 15 T: **Se tykkää että sen mahaa silitetään siitä sen valjaitten**
- 16 ° kohdalta°.

Esimerkin 1 tilanteessa psykoterapeutti ei saanut vastausta esittämäänsä kysymykseen. Nyt hän esittää kysymyksensä uudestaan rivillä 1 sekä jatkokysymyksen aiheesta rivillä 4. Asiakas vastaa kumpaankin kysymykseen, ensimmäistä vastaustaan (rivi 2) hän pohtii jonkin aikaa (huomaa 5 sekunnin

tauko). Koiran tervehtiminen oli tuntunut asiakkaasta toisaalta ihmeelliselle ja toisaalta hän nostaa esiin koiran hampaiden olleen kovat. Tilanteen muisteleminen tuo esiin hymyilevän ilmeen. Psykoterapeutin esittämään jatkokysymykseen rivillä 4 asiakas vastaa rivillä 5 (Voi olla että on) siten, että asiakkaan puheenvuoro menee jonkin aikaa päällekkäin terapeutin puheenvuoron kanssa.

Rivillä 7 asiakas on jatkamassa puhutusta aiheesta (°Joku muu°), mutta hän kumartuukin silittämään koiraa. Tämä vaihdos asiakkaan orientaatiossa psykoterapeutista koiraan vaikuttaa myös vuorovaihtuksen kulkuun, sillä tämän jälkeen puheenaihe siirtyy asiakkaasta koiraan. Rivillä 10 psykoterapeutti siirtää huomionsa meneillään olevaan toimintaan eli siihen, että asiakas silittää koiraa. Rivin 10 huomio (Joo sä osaat sitä hyvin silittää) on asiakkaalle vahvistus siitä, että hän silittää koiraa oikealla tavalla. Koira nostaa tassunsa ylös (ks. rivi 11) juuri kun psykoterapeutti oli alkamassa kielentämään koiraa ja kertomassa, mistä koira tykkää. Rivien 11–13 toiminnot ovat siis lähes päällekkäisiä. Asiakas kehuu koiraa rivillä 13 ja pitää huomionsa kokonaan koirassa. Seuraavalla rivillä psykoterapeutti antaa asiakkaalle koiran herkun, jotta asiakas voisi palkita koiran tassujen noston. Esimerkkutilanne päättyy siihen, että psykoterapeutti kielentää koiraa riveillä 15–16 kertoen asiakkaalle koiran puolesta, mistä kohtaa koira tykkää sitä silittävän.

Esimerkin 2 osallistumiskehikossa koira ei ole samalla tavalla tilannetta muokkaavassa roolissa kuin esimerkissä 1. Riveillä 1–8 psykoterapeutilla on osallistumiskehikossa vetäjän rooli, hän esittää asiakkaalle kysymyksiä, joihin asiakas omissa vuoroissaan vastaa. Osallistumiskehikko muuttuu rivillä 9, kun asiakas kumartuu silittämään koiraa. Tämä asiakkaan orientaation vaihdos psykoterapeutista koiraan vaikuttaa myös psykoterapeutin osallistujarooliin. Hän ei enää esitä asiakkaalle lisäkysymyksiä vaan kehuu asiakkaan toimintaa suhteessa koiraan eli koiran silittämistä. Tilanteen lopussa koiran osallistujarooli tulee näkyväksi tilanteessa, kun se rivillä 11 nostaa tassunsa ylös ja tätä kautta edelleen muuttaa osallistumiskehikkoa. Rivillä 12 psykoterapeutti on oletettavasti jatkamassa rivillä 10 esittämäänsä puheenvuoroa, mutta samanaikaisesti asiakas esittää koiralle kehun (Hyvä). Tästä seuraa, että terapeutti keskeyttää oman vuoronsa rivillä 12 ja ojentaa asiakkaalle koiran herkun. Rivillä 15 terapeutti vielä jatkaa koiran kielentämistä ja esittää rivillä 12 aloittamansa puheenvuoron loppuun.

Seuraavassa esimerkissä tarkasteluni kohteena ovat nuoremman asiakkaan ja koiran tervehtimisrituaalia seuranneet hetket. Kamera alkaa kuvata vasta kun asiakas ja koira ovat suorittaneet tervehtimisrituaalinsa loppuun ja asiakas on jo istunut lattialle yhdessä koiran ja psykoterapeutin kanssa.

Esimerkki 3 (nuorempi asiakas)

01 T : ↑Mitä sä aattelit kun Jesse tuota noin riehakkaasti otti sut
02 vastaan.
03 A : <Ihan kivaahan> [se oli]. ((rapsuttaa koiraa))
04 T : [Joo]?
05 T : **Huomasikko että tykkäs susta enempi kun saatajastas.**
06 A : Heh he ((rapsuttaa koiraa, hymyilee))
07 T : ↑**Ainaki se enempi kiinnitti sinuun huomiota että varmaan sen takia**
08 **että sä oot sen kaveri.**
09 A : ((rapsuttaa koiraa, hymyilee))
10 T : Minkälaisia asioita sulle [kuuluu](nimi poistettu).
11 A : [Hyvviä]?

Psykoterapeutin kertoman mukaan koira oli ottanut asiakkaan riehakkaasti vastaan. Samaan tapaan kuin vanhemman asiakkaan kohdalla, terapeutti tiedustelee, mitä asiakas oli ajatellut tästä vastaanotosta (rivit 1 ja 2). Asiakas vastaa rivillä 3 (Ihan kivaahan se oli). Asiakas ei pohdi vastustaan kuten edellisen esimerkin vanhempi asiakas. Psykoterapeutin toiminnan riveillä 5, 7 ja 8 nimeän koiran kielentämiseksi. Rivillä 5 kielentäminen on kysymyksen sisällä (Huomasikko että tykkäs susta enempi kuin saattajastas). Koiran kielentämiseen viitataan sanalla tykkäs eli hän tuo esiin koiran käyttäytymisen takana olevat tunteet asiakasta kohtaan. Asiakas ei vastaa sanallisesti rivillä 6 vaikka psykoterapeutin puheenvuoro oli muotoiltu kysymykseksi. Hän kuitenkin nauraa ja rapsuttaa koiraa, joten hän ennemminkin hyväksyy kuin hylkää psykoterapeutin esittämän tulkinnan.

Rivillä 7 psykoterapeutti perustelee tapaansa tulkita koiran käyttäytymistä (Ainaki se enempi kiinnitti sinuun huomiota varmaan sen takia että sä oot sen kaveri). Psykoterapeutti tulkitsee koiran tykkäävän asiakkaasta enemmän kuin asiakkaan siskosta, koska tervehdymisen yhteydessä koira oli kiinnittänyt asiakkaaseen enemmän huomiota kuin hänen siskoonsa. Psykoterapeutti vielä perustelee tarkemmin, miksi koiran huomio oli enemmän asiakkaassa: koska asiakas on koiran kaveri. Käyttämällä sanaa kaveri psykoterapeutti kielentää koiran tunteita asiakasta kohtaan, koira näkee asiakkaan tämän kaverina. Rivillä 9 asiakas ei ota puheenvuoroa vaan jatkaa edelleen koiran rapsuttamista ja hymyilee (hyväksyvästi). Seuraavaksi psykoterapeutti siirtyy terveh-

timisrituaalin analyysistä kuulumisten kyselyyn rivillä 10. Nyt asiakas vastaa psykoterapeutin esittämään kysymykseen ja rivin 11 puheenvuoron hän tuottaa ennen kuin psykoterapeutti ehtii kysyä kysymystään loppuun.

Psykoterapeutti esittää asiakkaalle kysymyksiä ja tulkintoja koiran mielestä riveillä 5 sekä 7–8. Asiakas ei anna sanallista vastausta koiran kielentämistä osoittaviin vuoroihin. Vastaus ei kuitenkaan jää täysin puuttumaan, sillä asiakas nauraa ja hymyilee hyväksyvästi kohdissa, joissa häneltä odotetaan omaa puheenvuoroa. Toisaalta on mahdollista, että asiakas tulkitsee koiran kielentämisen tilanteen keventämiseksi tai jopa huumoriksi, eikä siksi tuota kysymyksiin sanallista vastausta. Riveillä 3 ja 11 asiakas vastaa hänelle osoitettuihin vuoroihin täysin odotuksenmukaisesti, joten hän ei välttämättä tulkitse psykoterapeutin kysymystä rivillä 5 sekä tulkintaa riveillä 7–8 sellaisiksi, että häneltä suoranaista vastausta niihin odotettaisiin.

Esimerkin 3 osallistumiskehikko rakentuu asiakkaan ja psykoterapeutin välisessä vuorovaikutuksessa. Koira ei ota fyysistä osallistujaroolia tilanteessa samalla tavoin kuin kahdessa edellisessä esimerkissä. Koira on kuitenkin läsnä meneillään olevassa vuorovaikutuksessa psykoterapeutin kielentämisen kautta sekä fyysisesti läsnä asiakkaan ja psykoterapeutin välissä lattialla rapsuteltavana. Psykoterapeutin osallistujarooli on tässä esimerkissä erityisen suuri. Hän vie keskustelua suuntaan, jossa käsitellään koiran myönteisiä tunteita ja kiintymystä asiakasta kohtaan. Kun tämä aihe on käsitelty, hän suuntaa keskustelun kulun asiakkaan kuulumisten kyselyyn.

Istunnon ensimetreillä koiralla on suuri fyysinen rooli ja sen suhtautuminen molempiin asiakkaisiin on riehakkaan tervehtivä. Esimerkissä 1 (vanhempi asiakas) tämä on osoitettavissa tilanteen litteraatin tarkastelun kautta ja esimerkissä 3 (nuorempi asiakas) puolestaan se on pääteltävissä psykoterapeutin kysymyksen myötä (Mitä sä aattelit kun Jesse tuota noin riehakkaasti otti sut vastaan). Esimerkki 1 osoittaa, että koira on tilanteessa toimija, jonka omat ”puheenvuorot” muuttavat tilanteen osallistumiskehikkoa. Toisaalta esimerkissä 2 on nähtävissä, että asiakkaan orientaation vaihdos psykoterapeutista koiraan muuttaa myös vuorovaikutuksen kulkua. Molemmissa tilanteissa psykoterapeutti mukautuu tähän asennonvaihdokseen ja hän alkaa tilanteessa tulkita koiran käyttäytymisen taustalla olevia syitä (esimerkki 1) tai asiakkaan toimintaa suhteessa koiraan (esimerkki 2). Psykoterapeutti häivyttää omaa rooliaan tapahtumien keskiöstä ja antaa koiralle ja asiakkaalle tilaa muokata vuorovaikutuksen kulkua. Vuorovaikutuksessa psykoterapeutti siis luo osallistumiskehikkoa, jossa muutkin kuin hän voivat suunnata osallistumiskehikon muotoutumista.

Tervehtimisrituaalin jälkeen, tilanteen rauhoituttua, psykoterapeutti analysoi asiakkaiden kanssa koiran tervehdystä. Tervehdyksen analyysi näyttäytyy olevan tärkeä osa molempien asiakkaiden istuntoa. Mikäli analyysi jostain syystä asiakkaan kanssa estyy, se aloitetaan myöhemmin uudestaan (ks. esimerkit 1 ja 2). Sille on myös oma paikkansa vuorovaikutuksessa, se tehdään istunnon alkupuolella, heti tervehtimisrituaalin jälkeen tai vielä osittain päällekkäin sen kanssa. Rituaalin analyysin myötä psykoterapeutti saa tärkeää tietoa siitä, miten asiakas suhtautuu koiran fyysisiin hellyydenosoituksiin. Esimerkeissä 1 ja 3 tervehtimisrituaalin analyysi pitää sisällään koiran kielentämistä. Psykoterapeutin puheenvuoroissa koiran kielentäminen voi olla sekä toteamus että liitettyä kysymykseen sisälle. Koiran kielentämisessä psykoterapeutti selostaa koiran mielen sisäisiä myönteisiä tunteita ja ajatuksia asiakasta kohtaan. Näistä mainittakoon ilmaukset esimerkistä 1 sehän on susta innoissaan, se muistaa sut sekä esimerkistä 3 tykkäs susta enempi kuin saattajastasi sekä sä oot sen kaveri. Kappaleessa 6.2.1 koiran kielentämistä osoittavissa (lihavoiduissa) puheenvuoroissa psykoterapeutti on itse puheen esittäjän roolissa. Toimeksiantajana on koira, koska kielentämisellä psykoterapeutti ilmaisee koiran, ei hänen itsensä, ajatuksia ja tunteita asiakasta kohtaan.

Psykoterapeutti aktiivisesti tuo esiin kielentämisen avulla koiran myönteisiä ajatuksia ja tunteita asiakasta kohtaan heti istunnon ensimetreistä lähtien. Kuvatuissa esimerkeissä koiran tervehtimisrituaalin käsittely ja analysoiminen kielentämistä apuna käyttäen näyttäytyvät psykoterapeutin tavoitteellisena toimintana luoda lämmintä ja luottavaista suhdetta asiakkaan ja koiran välille. Aikaisemmassa tutkimustekstissä kiinnitin huomion siihen, miten useat tutkijat ja terapeutit perustelevat eläimen käyttöä terapiassa niiden tunnelmaa keventävän vaikutuksen takia. Eläinten avulla on mahdollista liittää terapiaan tuloon mukavia tunteita jo istunnon ensimetreistä lähtien ja näin edistää hyvän terapiasuhteen luomista terapeutin ja asiakkaan välillä. (Fine 2006a, 170–174.) Analyysini näyttää, miten miellyttäviä tunteita synnytetään painottamalla tervehtimisrituaalia, tulkitsemalla koiran fyysistä toimintaa ja kielentämällä koiran mieltä, myönteisiä ajatuksia asiakasta kohtaan. Kielentämisen kautta psykoterapeutin on oletettavasti mahdollista vahvistaa koiran fyysisen toiminnan mahdollisesti aikaansaamaa hyvän olon tunnetta ja rentoutumista asiakkaassa. Kun asiakas on rentoutunut, psykoterapeutin on oletettavasti helppo rakentaa hyvää ja luottavaista terapiasuhdetta hänen ja asiakkaan välille.

6.2.2 Vertailu ja samaistaminen

Tässä kappaleessa nostan esiin viisi esimerkkiä, joissa koiran kielentäminen sekä koiran nostaminen yhteisen huomion kohteeksi tapahtuu samaistamisen ja vertaamisen keinoin. Esimerkeissä 4 ja 5 psykoterapeutti tutustuu vanhempaan asiakkaaseen siten, että puheenaiheeseen siirrytään koiraan samaistamisen ja vertaamisen kautta. Terapiakoiran tai koiriin yleensä samaistamisen myötä käsitellään myös arkoja keskustelunaiheita, kuten koskettamista (esimerkki 6) sekä perheen sisäisiä hellyyden ja vihaisuuden tunteiden osoituksia (esimerkit 7 ja 8). Kappaleeseen olen nostanut edellisen tapaan esimerkkejä sekä nuoremman että vanhemman asiakkaan istunnoista.

Esimerkki 4 (vanhempi asiakas)

- 01 T : ↑Missä asioissa sä oot samanlainen kun Jesse (.) ja missä asioissa
02 erilainen (.) jos sä vertaat itsees Jesseen.
- 03 A : No samanlaisissa asioissa niin (2) se että: (15) no mä kysyn että
04 hän en ole kuullut tän haukkuvan [palj]oa?
- 05 T : [Mhmm]
- 06 A : **Ni määkään se tarkoittaa sitä että hänellä on semmonen pitkä pinna**
07 [että]
- 08 T : [Mm]
- 09 A : Et tosi mullakin on tosi pitkä (.) PINNA.
- 10 T : Mm
- 11 A : **Ja myös Jesselläkin (.) on aika pitkä?**
- 12 T : Mm
- 13 A : **Kestää mon- monia asioita ja (3) sitten erilaista on se että hän
tyk- nukkuu paljon enemmän kuin minä.**
- 14 T : Mm
- 15 T : Mitä hyötyä s- sinulle ja Jesselle on siitä että teillä on pitkä
16 pinna (1) mitä siit on [hyötyä].
- 17 A : [no] siitä esimerkiksi ni esimerkiks se on 18
hyvä juttu että niitä rokotuksia ei pelkää?
- 19 T : Mm

20 A: Että ei satu [paljon] niin tai se on tärkeintä ettei niihin
 21 T: [totta]
 22 rokotuksiin niin niistä ei kieltäydy.
 23 T: Mm
 24 A: Ja [sitten se]
 25 T: [Miks se on] tärkeetä.
 26 A: No sen takia koska rokotuksia tarvitaan?
 27 T: Mm
 28 A: Ja sitte siitä on myös hyötyä se että tulee toimeen toisten
 29 ihmisten kanssa.
 30 T: Mm
 31 T: Onko pitkästä pinnasta jotakin haittaa sinulle ja Jesselle.
 32 A: Mä en oikein vielä keksi mä en oikein keksi mitään mitä [hait]taa.
 33 T: [Mm:]
 34 T: Ehkä siitä ei ole mitään haittaa.
 35 A: Ei
 36 T: ↑Miten sua vois muuten kuvata kun sillä että sulla on pitkä pinna.
 37 A: No mä keksin ensin tämmösen että mä tykkään entistä enemmän ni
 38 opiskelusta koulussa.
 39 T: Sä tykkäät opiskelusta.
 40 A: Mä oon aika hyvä monissa oppiaineissa.

Esimerkin alussa psykoterapeutti pyytää asiakasta kertomaan, minkälaisissa asioissa hän on samanlainen ja erilainen kuin terapiakoira. Kysymyksellään psykoterapeutti johdattelee asiakasta kielentämään koira eli rakentamaan sille ihmisenkaltaisia ominaisuuksia sekä samalla kertomaan itsestään. Asiakas vastaa kysymykseen pitkällä vastauksella (rivit 3–13). Asiakkaan puheenvuorojen väleissä psykoterapeutti kehottaa asiakasta jatkamaan minimipalautteiden avulla. Rivillä 3 asiakas aloittaa vastauksena heti terapeutin puheen jälkeen, mutta pohtii (ks. hiljaisuudet, tauot puheenvuoron sisällä) kahteen kertaan vastaustaan, toisen tauon kohdalla pohtimisaika on varsin pitkä, 15 sekuntia. Asiakas aloittaa koiran toiminnasta ja toteaa, ettei ole kuullut koiran haukkuvan paljoa, rivi 4. Rivillä 6 hän vetää johtopäätöksen, että Jesse ei hauku paljon, koska sillä on pitkä pinna, samaten kuin asiakkaalla itsellään (rivi 9). Kun asiakas aloittaa koiran kielentämisen, hän viittaa aluksi koiraan persoonapronominin avulla, (rivi 4: **hän** en ole kuullut **tän** haukkuvan paljoa), jonka hän samalla rivillä muuttaa kuitenkin demonstratiivipronominiksi. Koiran kielentämisen jatkuessa riveillä 6 ja 13, asiakas käyttää uudestaan koirasta persoonapronominia hän.

Psykoterapeutti jatkaa asiakkaan samaistamista koiraan seuraavassa kysymyksessään, riveillä 15 ja 16. Hän ei ota puheeksi asiakkaan rivillä 13 tuomaa huomiota hänen ja koiran erilaisuudesta (sitte erilaista on se että hän tyk- nukkuu paljon enemmän kuin minä), vaan jatkaa asiakkaan esiin nostamasta aiheesta, pitkästä pinnasta. Aikaisemmin esimerkissä rivillä 3 asiakas pohti vastaustaan pitkään, mutta nyt hän tuottaa vastauksensa nopeasti, hieman vielä päällekkäin psykoterapeutin puheenvuoron kanssa, ks. rivit 16–17. Asiakas ja psykoterapeutti ovat keskustelleet aikaisemmin saman istunnon aikana koirien ja ihmisten rokotuksista. Asiakas on kertonut, ettei hän pelkää rokotuksia. Samaten Jesse on psykoterapeutin kertoman mukaan suhtautunut rokotuksiin varsin rauhallisesti. Asiakas nostaa rokotukset uudestaan puheenaiheeksi rivillä 18. Pitkä pinna on asiakkaan kertoman mukaan auttanut häntä ja Jesseä suhtautumaan hyvin rokotuksiin, jotka ovat terveyden kannalta kummallekin tärkeitä. Rivillä 28 asiakas jatkaa vielä kysymykseen, mitä pitkästä pinnasta on hyötyä. Tällä kertaa hän kuitenkin vastauksessaan tuo esiin vain oman näkökulmansa, jättäen koiran pois (ja sitte siitä on myös hyötyä se että tulee toimeen toisten ihmisten kanssa).

Rivillä 31 psykoterapeutti tekee vielä aiheesta jatkokysymyksen, jossa hän tuo koiran takaisin mukaan keskusteluun (onko pitkästä pinnasta jotakin haittaa sinulle ja Jesselle). Asiakas tulee kuitenkin siihen tulokseen, ettei pitkästä pinnasta ole hänelle tai koiralle haittaa, jonka psykoterapeutti omassa vuorossaan hyväksyy. Vuorovaikutustilanne kuitenkin muuttuu rivillä 36, kun psykoterapeutti esittää asiakkaalle kysymyksen, jonka kohteena on pelkästään asiakas. Tämän jälkeen he ryhtyvät keskustelemaan tarkemmin asiakkaan opiskelusta ja siitä, missä aineissa asiakas on erityisen hyvä koiran jäädessä kokonaan keskustelun ulkopuolelle.

Kuvatussa tilanteessa psykoterapeutti pyytää asiakasta kielentämään koiraan ja kertomaan itsestään samaistamisen keinoin kolmen eri kysymyksen kautta. Näitä kysymyksiä ovat rivien 1–2, 15–16 sekä 31 puheenvuorot. Asiakas vastaa kysymyksiin odotuksenmukaisella tavalla ja vastauksissaan kielentää koiraan eli vertailee ja samaistaa hänen ja koiran luonteenpiirteitä rivien 6, 11 ja 13 puheenvuorojen aikana. Kielentäessään koiraan asiakas käyttää siitä kolmeen otteeseen persoonapronominia. Persoonapronominin käyttö on mielenkiintoista, sillä niillä viitataan kieliopillisesti ihmisiin, ei eläimiin. Persoonapronominin käyttö on lisäksi asiakkaan itsensä tuoma tapa kielentää koiraan, sillä psykoterapeutti viittaa koiraan istunnoissa tämän nimellä, ei persoonapronominilla.

Samalla kun asiakas kielentää koiraa, hän kertoo myös itsestään. Pyytäessään asiakasta samaistamaan itseään ja koiraa, psykoterapeutti saa asiakkaasta kahdenlaista tietoa. Ensiksi asiakas tulee kertooneeksi itsestään, minkälainen hän on. Tämä on yksi psykoterapeutin käyttämä keino, jonka avulla hänen on mahdollista tutustua asiakkaaseen. Toisaalta psykoterapeutin on mahdollista kuulla myös, miten asiakas puhuu itsestään, nostaako hän esiin kielteisiä vai myönteisiä asioita. Toiseksi psykoterapeutti saa tietää, minkälaisen tulkinnan asiakas esittää koirasta, minkälaisena olentona hän koiran näkee. Tämä puolestaan antaa psykoterapeutille vihjeitä siitä, onko eläinavusteinen terapia asiakkaan kohdalla mahdollisesti oikea ratkaisu. Mikäli asiakas esittäisi koirasta hyvin kielteisiä tulkintoja, voisi tämä olla vihjeenä psykoterapeutille siitä, ettei eläinavusteinen terapia asiakkaan kohdalla ole välttämättä paras ratkaisu.

Tilanteen osallistumiskehikossa psykoterapeutti ja asiakas ovat vuorovaikutuksessa keskenään, koira on läsnä huoneessa, mutta se ei vaikuta fyysisellä toiminnallaan vuorovaikutuksen kulkuun. Tilanteen alkaessa psykoterapeutti tuo koiran mukaan terapiavuorovaikutukseen pyytäessään asiakasta kielentämään koiraa. Psykoterapeutti hallitsee tilanteen osallistumiskehikkoa koko vuorovaikutustilanteen ajan. Riveillä 15–16, 25 ja 31 hän esittää asiakkaalle keskusteltavasta aiheesta jatkokysymyksiä, joiden kautta hän vie keskustelua haluamaansa suuntaan. Näillä riveillä hän pitää myös koiran keskustelussa mukana. Vasta rivin 36 kysymyksellä (Miten sua vois muuten kuvata kun sillä että sulla on pitkä) psykoterapeutti jättää koiran keskustelun ulkopuolelle ja kohdistaa kysymyksensä pelkästään asiakkaalle.

Esimerkki 5 (Vanhempi asiakas)

- 01 T: Jesse tykkää leikkiä pallolla ja hiirellä mitkä on sun
02 mielileikkejä tai mikä on sun mieli tekemistä.
03 A: Mää tykkään totaa vaikka leikkiä nii mä mä tykkään leikkiä muun
04 muassa (5) mä tykkään leikkiä niillä semmosilla magneeteilla joista
05 voi rakennella erilaisia jut- rakennelmia .
06 T: Mm
07 A: Sit mä tykkään muitakin juttuja mä tykkään soittaa sitä kitaraa.
08 T: Mm

Vuorovaikutustilanteessa psykoterapeutti aloittaa uuden topiikin, jonka aiheena ovat asiakkaan mielileikit ja tekemiset. Sen sijaan, että hän kyseessä olevan topiikin aloittaisi suoralla kysymyksellä (mitkä on sun mielileikkejä tai mikä on sun mieli tekemistä) psykoterapeutti kertoo ensin asiakkaalle, mitkä ovat koiran mielileikkejä, rivillä 1. Koiran kielentäminen eli sen mieltymyksistä kertominen rakentuu siis esimerkin vuorovaikutuksessa keinona uuden topiikin aloittamiseen terapiavuorovaikutuksessa.

Edellisissä esimerkeissä psykoterapeutti on koiran ja asiakkaan samaistamisen ja vertailun keinoin tutustunut asiakkaaseen, oppinut hänestä lisää tietoa. Kielentämistä käytettiin siis puhuttamiseen, asioiden nostamiseen puheenaiheeksi. Asiakas on kertonut mielitekemisistään sekä vertaillut itseään ja koiraa psykoterapeutin pyynnöstä. Seuraavissa kolmessa esimerkissä keskustelunaiheet ovat sellaisia, joista on vaikeampi puhua suoraan kuin kahden edellisen esimerkin keskustelunaiheista eli ne ovat tavalla tai toisella delikaatteja. Finen (2006a, 176) mukaan eläintä voidaan käyttää apuna esimerkiksi erilaisten vaikeiden tai tukahdutettujen tunteiden tai tilanteiden avaamisessa. Esimerkkien 6, 7 ja 8 avulla havainnollistan, miten koiraa käytetään eläinavusteisessa yksilöpsykoterapiassa apuna delikaateissa vuorovaikutustilanteissa. Nostan tarkastelun kohteeksi, miten psykoterapeutti terapia-koiraan tai koiriin yleensä samaistamisen ja vertaamisen keinoin vie vuorovaikutuksen kulkua kohti puheenaiheita, jotka ovat jollakin tavalla delikaatteja.

Esimerkin 6 tilanteen alkaessa asiakas ja koira ovat molemmat lattialla. Koira makaa rauhallisesti lattialla ja asiakas istuu sen vieressä ja silittää sitä. Psykoterapeutti antaa ohjeita ja huomioita asiakkaalle kameran takaa. Aluksi puheenaihe on koirassa, mutta tilanteessa tapahtuu puheenaiheenvaihdos koirasta asiakkaaseen.

Esimerkki 6 (vanhempi asiakas)

01 T: ↑Mille sen turkki tuntuu.

02 A: No (3) se tuntuu kaipaavan silitystä ((silittää koiraa))

03 T: No okei?

04 T: Silitä [vaan]

05 A: [Niin] täältäkin ((rapsuttaa koiran mahaa))

06 T: Sieltäkin se tykkää se tykkää siitä valjaan kohdalta

07 (2)

08 T: Tykkäätkö sinä jos sua kosketaan

09 A: no ehkä

10 T: Mm

11 A: En kaikissa tilanteissa

Esimerkin alussa asiakas silittää koiraa ja psykoterapeutti ottaa kosketuksen puheenaiheeksi rivillä 1 (Mille sen turkki tuntuu). Asiakas miettii vastaustaan hetken (ks. rivin 2 tauko) ja toteaa sen kaipaavan silitystä. Asiakas ei kerro vastauksessaan, miltä turkki hänestä tuntuu, vaan tulkitsee koiran puolesta, että Jesse tuntuu kaipaavan silitystä. Psykoterapeutti kehottaa rivillä 4 asiakkaan jatkavan koiran silitystä. Rivillä 6 hän kielentää koiraa kertomalla asiakkaalle koiran puolesta, mistä kohtaa koira erityisesti tykkää, että sitä silitetään. Rivillä 7 on kahden sekunnin mittainen tauko, kumpikaan ei ota heti uutta puheenvuoroa. Rivillä 8 psykoterapeutti siirtää kosketusaiheen fokuksen koirasta asiakkaaseen ja esittää tälle kysymyksen (Tykkäätkö sinä jos sua kosketaan). Rivillä 9 asiakkaan vastaus ei ole myönteinen, mutta ei kielteinenkään. Rivillä 11 asiakas vielä jatkaa edellistä puheenvuoroaan (En kaikissa tilanteissa). Esimerkkutilanne jatkuu siten, että puheenaihe siirtyy takaisin koiraan.

Vanhemman asiakkaan istunnoissa on paljon koiran fyysisyyteen tutustumista, sen hengityksen kuuntelua, silittelyä ja halaamista. Koiran fyysisyydestä puhutaan myös paljon, psykoterapeutti selostaa useasti, mistä koira tykkää sitä silitettävän ja kuinka koira nauttii asiakkaan silityksestä. Puhe ihmisen kehosta ja siihen koskemisesta on sen sijaan delikaatimpaa kuin vastaava puhe koirasta. Asiakaan vastaukset riveillä 9 ja 10 (no ehkä sekä En kaikissa tilanteissa) enteilevät myös, että aihe on arka ja siitä puhuminen on jollakin tasolla ristiriitaista. Erityisen tarkasteluni kohteena esimerkissä on, miten kosketus -aiheeseen siirrytään koiran kautta. Siirtymä koirasta asiakkaaseen ei ole samanlainen kuin esimerkiksi edellä tarkastellussa esimerkissä, jossa psykoterapeutin asiakkaalle esittämä kysymys itsessään pitää sisällään koiran kielentämistä. Tässä aineistokatkelmassa siirtymää edeltää kahden sekunnin mittainen tauko, jonka aikana myös asiakkaalla olisi ollut tilaa ottaa puheenvuoro.

Esimerkin 6 osallistumiskehikossa psykoterapeutti sekä hallitsee sitä että sopeutuu hetki hetkeltä rakentuvaan vuorovaikutuksen kulkuun. Osallistumiskehikon hallinta näkyy rivien 1, 6 ja 8 puheenvuoroissa, niissä kaikissa psykoterapeutti ottaa puheenaiheeksi koskemisen tai jatkaa kosketusaiheesta. Psykoterapeutin mukautuminen vuorovaikutuksen kulkuun on nähtävillä riveillä 3 ja 4. Rivin 3 äänensävyyn korkea intonaatio viittaa yllättyneisyyteen, asiakkaan vastaus ei ollut täysin odotuksenmukainen. Rivillä 4 psykoterapeutti kehottaa asiakasta jatkamaan koiran silitystä, näin mukautuen asiakkaan rivillä 2 esittämään puheenvuoroon. Rivillä 5 asiakas siirtyy silittämään koiran mahaa,

psykoterapeutti reagoi tähän kielentämällä koiraa rivillä 6. Koiran kielentämistä seuraa pieni kahden sekunnin mittainen tauko. Psykoterapeutti ei kiirehdi koiran kielentämisestä suoraan asiakkaaseen. Hän siis antaa osallistumiskehikossa myös asiakkaalle hetken aikaa tilaa ottaa puheenvuoro. Kun asiakas ei ota puheenvuoroa, jatkaa psykoterapeutti kosketus -aiheesta siirtäen fokuksen koirasta asiakkaaseen.

Seuraavat kaksi esimerkkiä ovat nuoremman asiakkaan istunnoilta. Nuorempi asiakas ja psykoterapeutti ovat istuntojensa aikana aiemmin keskustelleet asiakkaan perheen dynamiikasta ja perheenjäsenten välisistä suhteista. Asiakkaan toisella istunnolla psykoterapeutti nostaa perheen jälleen keskustelunaiheeksi, hellyyden ja vihaisuuden tunteiden näkökulmasta. Hellyyden ja vihaisuuden -tunteisiin siirrytään koiran avulla. Psykoterapeutti ei puheenvuoroissa kielennä koiraa samalla tavalla kuin edellisissä esimerkeissä. Koiran kielentämisen sijaan hän nostaa koiran yhteisen huomion kohteeksi. Seuraavat kaksi esimerkkiä ovat nuoremman asiakkaan samalta istunnolta ja ne etenevät ajallisesti loogisessa järjestyksessä.

Esimerkki 7 (nuorempi asiakas)

- 01 T : ↑Noi koirat on aika hyviä tossa hellyyden <osoittamisessa ni> ni
02 tota mitä sä aattelet että onko ihmiset yhtä hyviä.
- 03 A : fMm mmf ((pudistelee päätään, hymyilee))
- 04 T : ↑Sun mielestä ↑ei oo: ,
- 05 A: fMmmf ((pudistelee päätään))
- 06 T : ↑Jesse tuu tänne @tuu tuu tuu@ (.) missä lelu.((ottaa lelun kätteensä ja heittelee sitä asiakkaalle ja asiakas taas terapeutille))
- 07 T : ↑Millä lailla koirat osoittaa hellyyttä.
- 08 A (--)
- 09 T : Nii justiin,
- 10 T : ↑No mitenkäs ihmiset osoittaa °hellyyttä°. ((heittelee asiakkaalle koiran lelua))
- 11 A : ((kohauttaa hartioitaan, hymyilee, heittää lelun takaisin terapeutille))
- 12 T : ↑Eikös nekin halua ja välillä anna suukkoja? ((heittää lelun asiakkaalle))
- 13 T : (1) vai mitä? ((asiakas heittää lelun takaisin terapeutille))

13 A : ((nyökkää, hymyilee))

14 T : Joo?

15 T : ↑Kuka teidän perheessä on kaikkein paras antaa hellyyttä

16 T ↑ihmisistä.

17 A : Äiti.

18 T : Joo?

Psykoterapeutti nostaa koiran yhteisen huomion kohteeksi rivillä 1 toteamalla koirien olevan hyviä hellyyden osoittamisessa. Samassa puheenvuorossa hän esittää asiakkaalle kysymyksen rivillä 2 (tota mitä sä aattelet et et onko ihmiset yhtä hyviä). Psykoterapeutti vaikuttaa yllättyneeltä (ks. rivin 4 äänen painotus), kun asiakkaan mielestä ihmiset eivät osoita tunteita yhtä hyvin kuin koirat. Psykoterapeutin huomio kiinnittyy hetkeksi koiraan, jota ei näy kamerassa. Hän kutsuu koiran luokseen ja ottaa koiran lelun käteensä ja heittää sen asiakkaalle. Asiakas heittää lelun takaisin psykoterapeutille. Rivillä 7 psykoterapeutin huomio on taas täysin asiakkaassa ja hän kysyy, millä lailla koirat osoittavat hellyyttä. Asiakas vastaa kysymykseen rivillä 8, mutta vastauksesta on vaikea saada selvää. Kun psykoterapeutti esittää jatkokysymyksen aiheesta rivillä 10 (No mitenkäs ihmiset osoittaa hellyyttä), hän samalla heittelee koiran lelua ilmaan. Asiakas ei vastaa vaan kohauttaa hartioitaan merkiksi siitä, ettei hän tiedä. Psykoterapeutti tarjoaa tapoja, joilla ihmiset voisivat hellyyttä osoittaa (rivi 12). Asiakas hyväksyy nämä nyökkäämällä. Kun asiakkaalla ja psykoterapeutilla on yhteisymmärrys siitä, miten ihmiset hellyyttään osoittavat, psykoterapeutti pyytää asiakasta laittamaan perheenjäsenensä järjestykseen sen mukaan, kuinka hyvin kukin hellyyttä osoittaa.

Vuorovaikutustilanteen osallistumiskehikossa psykoterapeutti ottaa roolin, jossa hän johdattelee puheenaiheen koiriin samaistamisen kautta ihmisten hellyyden osoituksiin. Tunteiden osoituksista puhuminen terapiaistunnossa on arkaluontoista toimintaa, sillä tunteista yleisesti ottaen puhutaan vain läheisten ihmisten kanssa. Tilanteen arkaluontoisuutta psykoterapeutti lieventää nostamalla aluksi koiran huomion kohteeksi rivillä 1. Koirasta siirrytään ihmisiin vielä saman puheenvuoron aikana. Rivillä 4 psykoterapeutti vaikuttaa yllättyneeltä saamastaan vastauksesta, seuraavaksi hän kutsuukin koiran fyysisesti mukaan osallistumiskehikkoon. Kutsumalla koiran mukaan meneillään olevaan vuorovaikutukseen, psykoterapeutti häivyttää edelleen tilanteen arkaluontoisuutta kiinnittämällä asiakkaan huomion koiraan ja koiran leluun. Asiakas tarttuukin psykoterapeutin toimintaan rivin 6 pu-

heenvuoron aikana ja heittää lelun takaisin terapeutille. Psykoterapeutti säätelee tilanteen osallistumiskehikkoa kiinnittämällä asiakkaan huomion sekä koiraan että koiran leluun samalla kun he keskustelevat arkaluontoisesta asiasta.

Keskustelu tunteiden osoittamisesta jatkuu vielä saman istunnon aikana. Asiakas ja psykoterapeutti ovat edelleen lattialla ja koira kävelee heidän ympärillään. He ovat keskustelleet hellyyden osoittamisesta ja psykoterapeutti on pyytänyt laittamaan asiakkaan perheen hellyyshaitariin. Koira näykkäisee psykoterapeuttia jalasta ja puheenaihe siirtyy vihaisuuden tunteiden näyttämiseen.

Esimerkki 8 (nuorempi asiakas)

01 K: ((Makaa lattialla terapeutin jalkopäässä))

02 T : ↑**Kato mit- mitäs Jesse nytten näytti.** ((asiakas katsahtaa koirasta terapeuttiin))

03 T : **Se puri mua varpaaseen.**

04 A : Heh heh heh.

05 T : Voisko sekin olla hellyydenosotus.

06 A : M mm (pudistelee päätään)

07 T : @Eikö@.

08 T : No mitäs se sitten on jos tuota puree toista.

09 A : ((Kohauttaa harteitaan, hymyilee))

10 T : Onko se vihasuuden os- osotus.

11 A : ((nyökyttää päätään, hymyilee))

12 T : ↑Kuka teidän perheessä on paras vihaisuuden näyttäjä?

13 A : (nimi poistettu).

14 T :(nimi poistettu) se oli tossa äskösessä viimeinen ja siinä se on sitten ykkönen.

Psykoterapeutti kohdistaa rivillä 1 asiakkaan huomion koiran toimintaan (Katos mitä Jesse nytten näytti). Psykoterapeutin toteamus (se puri mua varpaaseen) rivillä 3 saa aikaan naurua asiakkaassa, ks. rivi 4. Psykoterapeutti nostaa uudestaan esiin äskettäin käydyn hellyyden osoitus -keskustelun. Rivillä 5 hän tiedustelee, voisiko koiran puraisu olla hellyyden osoitus. Asiakas kuitenkin hylkää tulkinnan pudistamalla päätään. Psykoterapeutti jatkaa aiheesta ja kysyy, mitä koira toiminnallaan oli osoittanut. Asiakas kohauttaa hartioitaan merkiksi siitä, ettei tiedä. Psykoterapeutti

kysyy asiakkaalta rivillä 10, voisiko koiran toiminta olla vihaisuuden osoitusta. Asiakas hyväksyy psykoterapeutin ehdotuksen nyökyttämällä päätään rivillä 11. Tämän jälkeen psykoterapeutti siirtää puheenaiheen jälleen asiakkaan perheeseen ja siihen, miten perheessä näytetään vihaisuuden tunteita, ks. rivit 12–14.

Esimerkin 8 osallistumiskehikon tilanne on pitkälti hyvin samanlainen kuin edellisessä esimerkissä. Psykoterapeutti ei varsinaisesti kielennä koiraan vaan hän siirtää koiran yhteisen huomion kohteeksi rivillä 2. Erona edelliseen esimerkkiin on koiran osallistujarooli. Nyt tarkasteltavassa vuorovaikutustilanteessa koiran fyysinen toiminta (psykoterapeutin jalan näykkäisy) luo lähtökohdat vihaisuuden osoitus -keskustelulle. Psykoterapeutti käyttää koiran toimintaa viedäkseen keskustelun kulun hellyyden osoituksista vihaisuuden osoituksiin. Tämän jälkeen hän edelleen johdattelee keskustelun kulkua edellisen esimerkin tapaan siihen, miten asiakkaan perheen sisällä osoitetaan vihaisuuden tunteita.

Kappaleessa 6.2.2 olen tuonut esiin, kuinka koiraan samaistamisen ja vertaamisen kautta psykoterapeutti hallitsee vuorovaikutustilanteen osallistumiskehikkoa puhuttamalla asiakasta ja nostamalla esiin delikaatteja keskustelunaiheita. Esimerkeissä 4 ja 5 koiran kielentämistä käytettiin asiakkaan puhuttamiseen. Puhuttamisen kautta psykoterapeutin on mahdollista saada uutta tietoa asiakkaasta ja näin tutustua häneen paremmin. Esimerkin 4 alussa psykoterapeutti pyytää asiakasta vertaamaan itseään koiraan, kertomaan missä asioissa hän on samanlainen ja erilainen kuin koira. Tästä seuranneen keskustelun myötä psykoterapeutti saa asiakkaasta monenlaista tietoa. Ensinnäkin hän saa kuulla, minkälaisena ihmisenä asiakas pitää itseään, minkälaisia asioita hän nostaa itsestään keskustelun lomassa esiin. Toiseksi psykoterapeutti saa tietoa siitä, minkälaisena olentona asiakas näkee koiran. Tämä taas antaa hänelle arvokasta tietoa siitä, onko eläinavusteinen terapia kyseisen asiakkaan kohdalla toimiva ratkaisu.

Esimerkeissä 4 ja 5 psykoterapeutti ja asiakas muokkaavat vuorovaikutuksellaan osallistumiskehikon kulkua. Koira on läsnä huoneessa, mutta se ei fyysisellä toiminnallaan vaikuta vuorovaikutuksen kulkuun. Sen sijaan koiran osallistujaroolia rakennetaan kielentämisen kautta. Esimerkissä 4 psykoterapeutti pyytää asiakasta kielentämään koiraan ja esimerkissä 5 psykoterapeutti kielentää koiraan itse. Kun asiakas kielentää koiraan esimerkissä 4, hän toimii puheenvuoroissa puheen esittäjänä. Puheenvuoroissaan hän ei edusta pelkästään itseään, vaan rakentaa koiralle luonteenpiirteitä kielentämisen kautta. Täten koiran kielentämistä osoittavissa vuoroissa puheen toimeksiantajan roolissa on koira.

Niin ikään esimerkissä 5 psykoterapeutti toimii tilanteen alussa (Jesse tykkää leikkiä pallolla ja hiirellä) puheen esittäjänä ja koira on puheen lausuman varsinainen toimeksiantaja. Institutionaalisessa vuorovaikutuksessa puhujien roolit usein muokkautuvat niin, että instituution edustaja esittää kysymyksiä, joihin asiakas puolestaan vastaa (Raevaara & Ruusuvuori & Haakana 2001, 19). Esimerkissä 4 tämä kaava näkyy hyvin selkeästi. Psykoterapeutti rakentaa vuorovaikutustilanteessa päämäärää (asiakkaaseen tutustuminen ja asiakkaan puhuttaminen), jota kohti koiran kielentämisen avulla pyritään. Psykoterapeutin määrätietoisuus tulee näkyväksi vuorovaikutuksessa kohdissa, joissa hän korjaa vuorovaikutuksen suunnan kulkua (ks. esimerkki 4, rivit 25 ja 31).

Koiran kielentämisen ja sen nostamisen huomion kohteeksi myötä on mahdollista puhua myös delikaateista keskustelunaiheista, kuten koskemisesta ja perheenjäsenten välisistä tunteiden osoituksista. Koiran avulla on mahdollista lieventää tilanteen arkaluontoisuutta. Esimerkissä 6 psykoterapeutti viiritäytyy kosketus -aiheeseen esimerkin alussa koiran kautta. Tätä seuraa koiran kielentäminen, josta pienen tauon jälkeen psykoterapeutti siirtää kosketus -aiheen fokuksen koirasta asiakkaaseen. Esimerkeissä 7 ja 8 ei varsinaisesti kielennetä koira, mutta psykoterapeutti nostaa sen yhteisen huomion kohteeksi samalla kun hän keskustelee asiakkaan kanssa asiakkaan perheenjäsenten välisistä tunteiden osoituksista. Esimerkissä 7 psykoterapeutti ja asiakas keskustelevat hellyyden osoituksista. Asiakkaan perheen välisiin hellyyden osoituksiin siirrytään koiran kautta. Samalla psykoterapeutti heittelee koiran lelua ilmaan sekä asiakkaalle tuoden näin tilanteeseen rinnakkaisen toiminnan ja lieventäen edelleen tilanteen arkaluontoisuutta. Esimerkissä 8 vihaisuuden tunteiden osoituksiin siirrytään niin ikään koiran kautta. Tässä esimerkissä koiran toiminta, psykoterapeutin jalan näykkäisy, antaa psykoterapeutille oivallisen siirtymän vihaisuuden tunteiden käsittelyyn.

Esimerkkien 6, 7 ja 8 osallistumiskehikko rakennetaan pitkälti institutionaaliselle vuorovaikutukselle ominaiseen tapaan, psykoterapeutti esittää asiakkaalle kysymyksiä, joihin asiakas omissa puheenvuoroissaan vastaa. Psykoterapeutti kuitenkin säätelee ja välillä häivyttää omaa osallistujarooliaan vuorovaikutuksen aikana, tämä näkyy erityisesti esimerkissä 6, jossa keskustelun aiheena on kosketus. Hän esittää asiakkaalle kysymyksiä ja pitää kosketus -aiheen pinnalla koko esimerkin vuorovaikutustilanteen ajan. Rivillä 4 psykoterapeutti mukautuu asiakkaan rivillä 2 esittämään puheenvuoroon ja kehottaa asiakasta jatkamaan koiran silitystä. Tämän jälkeen hän kielentää koira ja kertoo, mistä koira tykkää, että sitä silitetään. Siirtymä koirasta asiakkaaseen rivillä 8 tapahtuu hienovaraisesti ja sitä edeltää kahden sekunnin mittainen tauko. Tauon aikana asiakkaalla olisi ollut tilaa ottaa uusi puheenvuoro.

Esimerkeissä 7 ja 8 psykoterapeutti ohjailee vuorovaikutuksen kulun suuntaa. Esimerkin 7 tilanteen alkaessa koira ei ole fyysisesti läsnä vuorovaikutustilanteessa, vaan se on toisaalla huoneessa, niin ettei sitä näy kamerassa. Psykoterapeutti kutsuu sen luokseen kesken vuorovaikutuksen näin tuoden sen osaksi fyysistä osallistumiskehikkoa. Lisäksi hän heittelee koiran lelua ilmaan sekä asiakkaalle näin luoden keskustelun rinnalle toisen rinnakkaisen toiminnon. Samanaikaisesti hän rakentaa hänen ja asiakkaan välille yhteisymmärrystä siitä, miten ihmiset osoittavat hellyyttä. Yhteisymmärrys rakennetaan samaistamalla koirien hellyyden osoituksia ihmisten hellyyden osoituksiin. Kun yhteisymmärrys on saavutettu, siirrytään keskustelussa asiakkaan perheeseen. Esimerkissä 8 puolestaan koiralla on tärkeä osallistujarooli heti tilanteen alusta lähtien. Koira näykkäisee psykoterapeuttia jalasta, psykoterapeutti mukautuu koiran toimintaan ja siirtää asiakkaan huomion tapahtuneeseen. Jälleen psykoterapeutti rakentaa yhteisymmärrystä hänen ja asiakkaan välille siitä, mikä on vihaisuuden osoitus. Vasta tämän jälkeen hän siirtää keskustelun kulun asiakkaan perheen sisäisiin vihaisuuden osoituksiin. Esimerkeissä 7 ja 8 näyttää olevan tärkeää se, että psykoterapeutti luo hänen ja asiakkaan välille yhteisymmärrystä siitä, mitä tarkoitetaan hellyyden osoituksella ja vihaisuuden osoituksella. Tämä yhteisymmärrys luodaan koira apuna käyttäen. Vasta kun yhteisymmärrys kyseisestä tunteesta ja sen osoittamisen tavoista on saavutettu, hän siirtää keskustelun kulun asiakkaan perheeseen.

Seuraavassa kahdessa kappaleessa siirryn analyysissäni kuvaamaan tapoja, joilla psykoterapeutti kielentää koira terapiavuorovaikutuksessa konkreettisesti esittäen koiran tulkkina neuvoja ja kysymyksiä asiakkaalle. Zilcha-Mano, Mikulincer ja Shaver (2011, 549) kuvailevat, miten eläintä voidaan käyttää kommunikaation välittäjänä terapiavuorovaikutuksessa lapsiasiakkaan ja terapeutin välillä. Terapeutti voi esimerkiksi esittää lapselle sellaisia kysymyksiä, joita eläin haluaa lapselta kysyä. Kommunikaation välitys toimii myös toiseen suuntaan. Terapeutti voi vastata eläimen puolesta kysymyksiin, joita asiakas eläimeltä tiedustelee.

Tässä ja seuraavassa kappaleessa tarkastelen, miten koira toimii vuorovaikutuksessa edellä kuvatun tapaisena kommunikaation välittäjänä. Kommunikaation välitys tapahtuu koiran kielentämisen avulla. Psykoterapeutti esittää puheenvuoroja joko koiran ajatuksien tulkkina tai suoraan koirana muuttaen ääntään omastaan poikkeavaksi. Koiran kielentämistä tarkastelen seuraavassa kahdessa kappaleessa erityisesti Goffmanin eri puhujaroolien avulla. Ensiksi kuvaan tapoja, joilla psykoterapeutti rakentaa terapiavuorovaikutuksessa neuvoja koiran kielentämisen avulla. Toiseksi, kappaleessa 6.2.4 nostan esiin aineisto-otteita, joissa psykoterapeutti joko tulkitsee koiran kysymyksiä tai esittää koirana kysymyksiä asiakkaalle. Edellisten kappaleiden tapaan kerron, mitä kielentämisestä vuoro-

vaikutuksessa seuraa ja pohdin, minkälaisia terapeuttisia tavoitteita koiran kielentämisellä voi kyseisessä kontekstissa olla. Keskustelunanalyttinen fokukseni on edelleen vuorovaikutuksen osallistumiskehikon tarkastelussa.

6.2.3 Koira neuvon antajana ja vahvistajana

Monissa ammattilaisen ja asiakkaan välisissä vuorovaikutustilanteissa neuvominen katsotaan keskeiseksi ammattilaisen tehtäväksi. Neuvo on toiminto, jolla pyritään vaikuttamaan toisen toimintaan ja ajatuksiin tietyn suuntaisesti. Neuvominen on jonkin toimintatavan suorittamista tai tarjoamista toiselle ja se tekee relevantiksi hyväksynnän seuraavassa vuorossa. (Vehviläinen 2001, 39–41.) Seuraavassa kahdessa esimerkissä neuvon antaminen rakennetaan eri tavalla kuin perinteisessä ammattilaisen ja asiakkaan välisessä vuorovaikutuksessa, sillä ne esitetään koiran kielentämisen kautta. Tämän kappaleen molemmat esimerkit ovat edellisistä kappaleista poiketen nuoremmalta asiakkaalta.

Esimerkin 9 tilanteessa asiakas ja psykoterapeutti keskustelevat peikosta. Aikaisemmin olen tuonut esiin, että peikko on ongelmallinen, se valtaa asiakkaan mielen ja saa hänet käyttäytymään huonolla tavalla. Asiakas ja psykoterapeutti keskustelevat esimerkin tilanteessa peikosta, psykoterapeutti esittää koiran kielentämisen kautta neuvon siitä, miten peikon saisi pidettyä poissa.

Esimerkki 9 (nuorempi asiakas)

01 T :miten sen saa estettyä ettei se tuu takasin se °peikko°.

02 A : (8) (Mm en [mä tiedä]) ((katsahtaa kameraan))

03 T :   ↑[hei Jesse]llä on idea (.) jesse sanoo että pysyiskö

04 : sillä pois että pitää huoneen kivana ja siistinä eli että

05 : siellä ois et olis aina kiva touhuta huoneessa.

06 A : ((nyökyttää päätä))

07 T : Mitä sä sanot.

08 A : joo?

09 T : ↑Jesse (.) kuulitko mitä (nimi poistettu) sano sää sulla oli hyvä

10   idea? ((puhuu koiralle, jota ei näy kamerassa))

11   se välillä se aina keksii hyviä ideoita. ((katsoo takaisin
asiakaaseen))

Rivillä 1 psykoterapeutti kysyy asiakkaalta, onko hänellä tietoa siitä, miten peikon saisi pidettyä poissa. Kysymystä seuraa pitkä, 8 sekunnin mittainen hiljaisuus, ennen kuin asiakas vastaa. Vastauksen äänensävy on epäröivä ja lisäksi asiakas katsahtaa samalla kameraan, hän näyttää olevan hyvin tietoinen sen läsnäolosta. Rivillä 3 psykoterapeutti aloittaa koiran kielentämisen ja esittää idean eli neuvon koiran puolesta. Idea rakentuu neuvoksi, koska sen takana on pyrkimys vaikuttaa asiakkaan toimintaan eli peikon pitämiseen poissa asiakkaan luota. Itse neuvo esitetään riveillä 4–5. Asiakkaan katse suuntautuu kamerasta koiraan ja psykoterapeuttiin rivien 4–5 aikana. Hän hyväksyy neuvon rivillä 6 nyökyttämällä päätään. Rivillä 7 psykoterapeutti varmistaa asiakkaalta, onko hän hyväksynyt neuvon. Asiakas hyväksyy neuvon uudestaan sanallisesti rivillä 8. Rivillä 9–10 psykoterapeutti kertoo vielä itsensä koiralle, että koiran neuvo oli ollut hyvä.

Psykoterapeutti rakentaa kielentämisen keinoin koiralle omia puheenvuoroja, joissa hän itse pelkää esittää sanotut lauseet, jolloin koira on puheen varsinainen toimeksiantaja. Psykoterapeutti on kohdellut koira toimeksiantajana myös aikaisemmin käsittelemissäni esimerkeissä, mutta nyt hän ensimmäistä kertaa tulkitsee koiran puhetta asiakkaalle (ks. rivi 3 jesse sanoo). Samalla kun psykoterapeutti kohtelee koira puheen toimeksiantajana, hän häivyttää omaa rooliaan (ks. rivit 3–5). Koiran kielentäminen ja psykoterapeutin oman roolin häivyttäminen aloitetaan heti rivin 2 jälkeen. Riveillä 1–2 vuorovaikutus asiakkaan kanssa näyttäytyy ongelmallisena, asiakas on pitkään hiljaa hänelle esitetyn kysymyksen jälkeen kunnes vastaa, ettei hän tiedä. Lisäksi hän katsoo kameraan vaivantuneen näköisenä. Ongelmallisessa vuorovaikutustilanteessa psykoterapeutti saa asiakkaan huomion takaisin meneillään olevaan vuorovaikutukseen koiran kielentämisen kautta. Esimerkin lopussa psykoterapeutti ottaa vielä osallistumiskehikossa ammattilaisen roolin ja vahvistaa asiakkaalle koiran neuvon oikeellisuutta.

Seuraavassa tilanteessa psykoterapeutti neuvoo asiakasta olemaan vuorovaikutuksessa terapiakoiran kanssa samalla tavalla kuin hän olisi oman perheensä koirien kanssa. Alkuperäisen neuvon esittää psykoterapeutti, mutta pian tämän jälkeen hän antaa puhujaroolin koiralle.

Esimerkki 10 (nuorempi asiakas)

01 T : Minkä takia ↑koirat on hyviä ystäviä.

02 A : No niitten kaa voi touhuta kaikkee,

03 T : Mm

04 A : Esim >höpöttää nii(h)lle< mä yleensä t(h)een si(h)llai?

05 T : Mm saat sä ↑Jessellekin höpöttää?

06 A : Mhh

07 T : Vai mitä ↓Jesse.

08 T : @↑Joo kyllä mulle saa höpöttää@. ((puhuu koiran äänellä))

09 A : Mhh

10 T : @Mä oon maailman paras salaisuuksien kuuntelija@. ((puhuu koiran äänellä))

11 A : Hehhe

12 T : hehhe

13 T : @Ja minulla on ehdoton vaitiolovelvollisuus@. ((puhuu koiran äänellä))

Tässä esimerkissä psykoterapeutti aloittaa keskustelun esittämällä asiakkaalle kysymyksen rivillä 1 (Minkä takia koirat on hyviä ystäviä). Asiakkaan perheellä on useita koira, joten psykoterapeutti tietää asiakkaan olevan paljon tekemisissä koirien kanssa. Asiakas vastaa psykoterapeutille riveillä 2 ja 4. Psykoterapeutti jatkaa asiakkaan rivillä 4 esittämään vastaukseen (Esim höpöttää niille mä yleensä teen sillai)neuvomalla asiakasta rivillä 5 toimimaan samalla tavalla myös terapiakoiran kanssa. Asiakas vastaa rivin 5 neuvon hymähtämällä (rivi 6). Psykoterapeutti varmistaa asian heti vielä koiralta rivillä 6 (Vai mitä Jesse). Psykoterapeutti kielentää koira riveillä 8, 10 ja 13 siten, että hän muuttaa omaa ääntään koiran äänen kaltaiseksi (puhuu matalamalta ja hitaampaa kuin omassa puhujaroolissaan). Rivillä 8 koira vahvistaa psykoterapeutin asiakkaalle antaman neuvon (kyllä mulle saa höpöttää) ja rivillä 10 ja 13 neuvon antamisen relevanttiutta perustellaan asiakkaalle – koiralle kannattaa jutella, koska koira on sekä hyvä kuuntelija että vaitiolovelvollinen kuulemistaan asioista. Asiakas reagoi koiran kielentämiseen aluksi hymähtämällä, rivillä 6 ja sitten nauramalla rivillä 11.

Esimerkin 10 vuorovaikutustilanteen osallistumiskehikko rakennetaan samantapaisesti kuin edellä tarkastellussa esimerkissä. Aluksi psykoterapeutilla on vahva osallistujarooli ja hän suuntaa vuorovaikutusta tietynlaiseen suuntaan kysymällä asiakkaalta kysymyksen rivillä 1. Tämän seurauksena

hän saa asiakkaalta tietoa siitä, miksi koirat ovat asiakkaan mielestä hyviä ystäviä (ks. rivit 2 ja 4). Kun psykoterapeutti on saanut asiakkaalta tämän tiedon, hän neuvoo asiakasta toimimaan terapiakoiran kanssa samalla tavalla. Heti rivin 5 puheenvuoron jälkeen, hän häivyttää omaa osallistujarooliaan ja siirtää koiran puheenvuorojen esittäjäksi ja toimeksiantajaksi. Koira on puheenvuoroissa myös esittäjän roolissa, sillä hän muuttaa omaa ääntään koiran äänen kaltaiseksi, puhuu ikään kuin koirana.

Tässä kappaleessa olen nostanut uudeksi näkökulmaksi koiran kielentämisessä koiran omat puheenvuorot, jotka esitetään psykoterapeutin kautta. Näissä kielentämistä osoittavissa puheenvuoroissa psykoterapeutti kohtelee koiraa puheen toimeksiantajana sekä akoittain myös esittäjänä. Esimerkissä 9 asiakkaalle esitetään neuvo siten, että neuvon toimeksiantajana on koira. Puheen toimeksiantaja vaihtuu heti neuvon esittämisen jälkeen, joten neuvon vahvistaa psykoterapeutti omassa ammattilaisen roolissaan. Esimerkissä 10 puolestaan psykoterapeutti neuvoo asiakasta toimimaan terapiakoiran kanssa samalla tavalla kuin hän toimisi omien koiriensä kanssa. Neuvon vahvistaa ja perustelee koira toimeksiantajan ja animoidun esittäjän roolissa. Molemmissa esimerkeissä psykoterapeutti hallitsee osallistumiskehikon kulkua vaihtelemalla puheen toimeksiantajaa.

Miksi esittää ja vahvistaa neuvoja koiran kautta? Neuvominen voi olla ongelmallista asiakkaan ja ammattilaisen välisessä vuorovaikutuksessa, sillä neuvon antaminen vihjaa neuvojalla olevan jotain tietoa tai taitoa, jota neuvottavalta puuttuu. Täten vuorovaikutustilanteen osapuolet saattavat asettautua epäsymmetrisiin asemiin. (Vehviläinen 2011, 40.) Neuvomistilanteessa (esimerkki 9) psykoterapeutti häivyttää omaa osallistujarooliaan ja nostaa koiran osallistumiskehikon keskiöön. Näin hänen on mahdollista häivyttää omaa ammattilaisen rooliaan ja vähentää tilanteen mahdollista ongelmallisuutta ja epäsymmetrisuutta. Esimerkissä 9 tilanteen alku oli ongelmallinen, kun asiakas ei osannut vastata psykoterapeutin esittämään kysymykseen. Ongelmallisuutta lisäsi entisestään se, että asiakas katsoi vaivaantuneen oloisena kameraan. Tilanteen ongelmallisuutta ja vaikeutta lisäsi edelleen käsiteltävänä ollut arkaluontoinen aihe, peikko. Koiran kielentämisen myötä asiakkaan huomio saatiin kuitenkin täysin takaisin meneillä olevaan tilanteeseen ja psykoterapeutti ja asiakas saivat käsiteltyä aiheen niin, että lopulta asiakas hyväksyi tilanteessa esitetyn neuvon. Esimerkissä 10 ei varsinaisesti käsitellä edellisen esimerkin tapaan ongelmaa. Tilanne kuitenkin rakennetaan hyvin samantapaisesti, koska psykoterapeutti siirtää kesken meneillään olevan vuorovaikutuksen oman puhujaroolinsa koiralle. Tässä tilanteessa psykoterapeutin oman osallistujaroolin häivyttämisellä ja koiran osallistujaroolin nostamisella näyttäisi olevan erilainen funktio kuin esimerkissä 9. Esimerkissä 10 koiran kielentämisellä luodaan asiakkaan ja koiran välille entistä läheisempää suhdetta.

6.2.4 Koira kysyy, asiakas ratkaisee

Tässä kappaleessa nostan edellisen tapaan tarkastelun kohteeksi sellaista koiran kielentämistä, jossa psykoterapeutti kohtelee koira puheen toimeksiantajana. Psykoterapeutti vaihtelee tilanteissa puheen toimeksiantajaa ja kysyy sekä koiran että omassa roolissaan asiakkaalta kysymyksiä, joihin asiakas esittää terapiavuorovaikutuksen kuluessa ratkaisunsa. Esimerkissä 11 käsitellään jo tutuksi tullutta peikkoa. Esimerkissä 12 jatketaan niin ikään peikko -aiheella, josta siirrytään keskustelemaan hellyyden osoituksista. Tässä kappaleessa kummatkin esimerkit ovat nuoremmalta asiakkaalta.

Esimerkissä 11 asiakas ja psykoterapeutti keskustelevat asiakkaan menneestä kouluviikosta, asiakkaalla on ollut useampi koe kuluvan viikon aikana. Keskustelu siirtyy jälleen ongelmalliseen peikkoon. Psykoterapeutti siirtää jo heti esimerkin alussa puhujaroolin koiralle näin häivyttämällä omaa osallistujarooliaan. Esimerkissä näemme, kuinka psykoterapeutti vaihtelee omaa osallistujarooliansa siten, että välillä hän itse ja välillä koira on puheen toimeksiantajana. Esimerkin loppupuolella asiakas esittää oman ratkaisunsa ongelmaan.

Esimerkki 11 (nuorempi asiakas)

- 01 T : ↑Hei tiäkkö mitä Jesse haluaa kysyä. ((laittaa käden koiran päälle))
02 A : °No°? ((hymyilee))
03 T : ↑Se haluaa kysyä onko näkyny sitä mitä se puri(1)sitä °peikkoo°?
04 A : On se sin- on se näkyny kokeessa toisella puolella.
05 T : Ai?
06 K : ((Nuolaisee asiakkaan naamaa))
07 A : Eka puoli meni iha hyvin. ((rapsuttaa samalla koira))
08 T : Joo?
09 T : Mitä tapahtu ku kaikkipoispeikko tuli.
10 A : (Se imi kaikki) laskut mun päästäni vaikka minä tiesin et mä
11 osaan ne.
12 T : Sä osait se tuota ni imi kaikki [laskut] sun päästä pois.
13 A : [Ni]
14 T : Joo?
15 (2)

16 T : **jesse sanoo et se on ilkeä että (.) että hä- puree sitä uudestaan.**

17 A : M[hehehe]

18 T : [Hah hah]

19 T : ↑Mites se muuten on että onko sitä näkyny kotona vai onko se ollu
20 vaan koulussa.

21 A : Koulussa (--) (kotona aika hyvin en oo lyönyt vähään aikaan)

22 T : ↑Siis et sä oo lyönyt?

23 A : E-

24 T : Joo?

25 A : Siit on ↑kauan aikaa kun mä oon °viimeks lyönyt°.

26 T : Mitä sä oot [tehnyt miten sä oot saanu sen]aikaiseks.

27 A : [Sillon kun mä olin viimeksi]sun täällä ni sillon
28 siitä lähtien °en oo lyönyt°.

29 T : =Oho?

30 T : ↑Eiks me taidettu ees puhua lyömisestä sillon.

31 A : #Ei#.

32 T : ↑Ei niin?

33 T : ↑Miten sä oot tehnyt miten sä oot saanu sen aikaiseks.

34 A : =NO MÄ OON KOKO AIKA touhunnu jotain kivaa.

35 T : Joo?

36 T: Mistä sää sen keksit.

36 A : ↑En minä vaan tiedä.

37 T : =Erinomainen konsti ↑mainio konsti.

38 T : Eik- ookkin Jesse.

39 T: ↑Joo sano Jesse.

40 T : Jessenkin mielestä se on hyvä [konsti].

41 A: M[hehe]

42 T: Hehheh J(h)oo.

Esimerkin 11 alussa psykoterapeutti laittaa kätensä koiran päälle merkiksi siitä, että koira haluaa puhua asiakkaalle psykoterapeutin välityksellä. Tämän jälkeen hän kysyy asiakkaalta koiran kielen-tämisen avulla rivillä 1 (Hei tiäkö mitä Jesse haluaa kysyä). Rivillä 2 asiakas pyytää hymyillen psykoterapeuttia esittämään koiran kysymyksen. Rivillä 3 psykoterapeutti jatkaa koiran

kielentämistä esittämällä koiran puolesta asiakkaalle kysymyksen. Asiakas vastaa koiran kysymykseen rivillä 4 (On se sin on se näkyne kokeessa toisella puolella). Riveillä 5, 8 ja 9 psykoterapeutti palaa jälleen omaan rooliinsa ja pyytää asiakasta kertomaan tilanteesta lisää. Toimeksiantajan vaihdos koirasta takaisin psykoterapeuttiin näkyy vuorovaikutuksessa siten, ettei psykoterapeutti aloita puheenvuorojaan painottamalla, että puhujan roolissa on koira. Riveillä 7 ja 10 asiakas kertoo psykoterapeutille lisää koetilanteen kulusta. Rivillä 14 psykoterapeutin puheenvuoron intonaation nousu (Joo?) enteilee, että hän odottaa kuulevansa asiasta vielä lisää. Asiakas ei kuitenkaan ota uutta puheenvuoroa, minkä seurauksena tilanteessa on kahden sekunnin mittainen tauko (rivi 15). Rivillä 16 psykoterapeutti kielentää jälleen koiraa ja kohtelee sitä puheen toimeksiantajana (jesse sanoo et se on ilkeä että hä- puree sitä uudestaan. Asiakas vastaa rivin 17 puheenvuoroon nauramalla, johon myös psykoterapeutti yhtyy rivillä 18.

Riveillä 19–20 psykoterapeutti vie ammattilaisen roolissa peikko -keskustelua eteenpäin ja kysyy asiakkaalta (Mites se muuten on että onko sitä näkyne kotona vai onko se ollu vaan koulussa). Rivillä 21 asiakas kertoo, että kotona on mennyt aika hyvin, eikä hän ole lyönyt ketään vähään aikaan. Seuraavalla rivillä psykoterapeutti toistaa asiakkaan puheenvuoron (Siis sä et oo lyöny?), painottaen erityisesti sanaa lyönyt. Psykoterapeutti esittää rivillä 26 aiheesta jatkokysymyksen (Mitä sä oot tehny miten sä oot saanu sen aikaiseksi). Riveillä 27 ja 28 asiakas ottaa puheenvuoron, mutta ei varsinaisesti vastaa psykoterapeutin kysymykseen. Sen sijaan hän kertoo, ettei ole lyönyt sen jälkeen, kun hän viimeksi oli ollut psykoterapeutin luona. Psykoterapeutin äänensävy on yllätynyt seuraavilla riveillä (29 ja 30). Rivillä 30 hän kysyy asiakkaalta, etteivät he edes edellisellä kerralla olleet puhuneet lyömisestä. Psykoterapeutti kysyy uudestaan asiakkaalta, miten hän oli saanut tämän aikaiseksi (rivi 33). Asiakas esittää ratkaisunsa seuraavalla rivillä (NO MÄ OON KOKO AIKA touhunnu jotain kivaa). Psykoterapeutti kehuu asiakkaan esittämää ratkaisua rivillä 37 (Erinomainen konsti mainio konsti). Lisäksi hän osoittaa vielä esimerkin lopussa puheenvuoron koiralle kysyen, mitä mieltä koira oli asiakkaan esittämästä ratkaisusta. Psykoterapeutti häivyttää jälleen omaa osallistujarooliaan, jolloin koira vahvistaa toimeksiantajan roolissa asiakkaan ratkaisun hienoutta rivillä 39 (Joo sano Jesse).

Esimerkin 11 osallistumiskehikossa psykoterapeutti vaihtelee edellisten esimerkkien tapaan puheen toimeksiantajaa useaan otteeseen. Toimeksiantajan vaihdokset rakennetaan terapiavuorovaikutuksen kannalta tärkeisiin kohtiin. Näitä kohtia ovat tarkasteltavassa esimerkissä rivien 1–4, 14–17, 19–21

sekä 37–40 toiminnot. Ensinnäkin psykoterapeutti nostaa peikon puheenaiheeksi koiran kielentämisen kautta. Hän häivyttää omaa ammattilaisen rooliaan ja kohtelee koiraa ensimmäisten rivien aikana puheen toimeksiantajana. Näin hän antaa asiakkaalle tilaa kertoa peikosta, joka on oletettavasti arka ja ongelmallinen puheenaihe. Kun keskustelu käynnistyy, palaa psykoterapeutti takaisin omaan rooliinsa esittäen asiakkaalle jatkokysymyksiä ja suuntaamalla keskustelua eteenpäin. Asiakas vastaa psykoterapeutin esittämiin jatkokysymyksiin, kunnes keskustelu tyrehtyy rivin 13 jälkeen. Psykoterapeutti pyytää hienovaraisesti asiakasta jatkamaan vielä aiheesta lisää (ks. Joo? rivillä 14), mutta asiakas ei enää ota uutta puheenvuoroa aiheesta. Tauon jälkeen psykoterapeutti häivyttää uudestaan omaa rooliaan ja suuntaa toimeksiantajan roolin jälleen koiralle. Rivin 16 puheenvuorossa koira on toimeksiantajana ja sen sanomalla on tunnelmaa keventävä vaikutus. Koiran puheenvuoro nostattaa naurua ja rentouttaa vuorovaikutusta.

Psykoterapeutti vaihtaa osallistujaroolinsa jälleen takaisin omaan rooliinsa ja esittää nyt asiakkaalle aiheesta jatkokysymyksen, jolla hän pyytää asiakasta kertomaan laajemmin aiheesta (Mites se muuten on että onko sitä näkyne kotona vai onko se ollu vaan koulussa). Tämä on ratkaiseva kohta tarkasteltavassa vuorovaikutuksessa, sillä psykoterapeutin kysymystä seuraavassa keskustelussa asiakas nostaa oman osallistujarooliaan merkittävästi esiin ja esittää oman ratkaisunsa peikko-ongelmaan kotona. Tämän jälkeen psykoterapeutti esittää asiasta monta jatkokysymystä, kunnes rivillä 34 asiakas kertoo, miten peikko oli pysynyt poissa kotoa. Tilanteessa asiakas vastaa suhteellisen pitkillä puheenvuoroilla, jos verrataan aikaisempiin asiakkaan esimerkkeihin. Ratkaisun esittämisen yhteydessä asiakas vastaa voimistamalla ääntään. Ratkaisu ei siis ole epäröivä. (ks. rivi 34 =NO MÄ OON KOKO AIKA touhunnu jotain kivaa). Esimerkkitalanteen lopussa psykoterapeutti vielä nostaa koiran osallistujaroolia ja kohtelee koiraa toimeksiantajana. Toimeksiantajan roolissa koira vahvistaa, että asiakkaan ratkaisu ongelmaan oli ollut hyvä.

Seuraavassa esimerkissä psykoterapeutti niin ikään kohtelee koiraa puheen toimeksiantajana usean puheenvuoron aikana. Terapiavuorovaikutus rakennetaan samantapaisesti kuin edellä nähdyssä esimerkissä. Koira esittää toimeksiantajan roolissa asiakkaalle kysymyksiä, joista psykoterapeutti taasen omassa roolissaan esittää asiakkaalle jatkokysymyksen. Asiakas esittää ratkaisun tilanteen lopussa. Esimerkki 12 on jatkoa kappaleessa 6.2.2 esitettyyn hellyyden osoitus ja vihaisuuden osoitus -keskusteluun (ks. esimerkit 7 ja 8).

Esimerkki 12 (nuorempi asiakas)

- 01 T : Entäs ↑sillon kun tuota se (.) peikko iskee ni ni
02 tuota tekeekö se susta auttaako se s- sua näyttään vihasuutta vai
03 miten se vaikuttaa °sinuun°.
- 04 A : =<Vihasuutta>.
- 05 T : Joo?
- 06 T : ((laittaa kätensä koiran pään päälle))
- 07 K : ((istuu lattialla terapeutin vieressä))
- 08 T : ↑Hei Jesse sanoo että @miksei (nimi poistettu) helli mua yhtään@
(puhuu koiran äänellä))
- 09 T : @Miksei (asiakkaan nimi poistettu) helli mua yhtään@ ((puhuu
koiran äänellä))
- 10 T : (asiakkaan nimi poistettu) @vois helliä mua vähä vaikka mahasta@
(puhuu koiran äänellä))
- 11 A : Mhehe
- 12 T : Kato [nyt] (.) kauheesti ruikuttaa.
- 13 A : [hehe]
- 14 T : ↑Voiko tuota ihmiset pyytää toiselta että hei ↑hellis mua vähäsen.
- 15 T : Kun noi ↑koirat pyytää ↓°sitä°.
- 16 A : Pystyy °ne°.
- 17 T : ↑Joo?
- 18 T : Kuka teidän koirista on paras näyttään vihasuutta.

Tilanteen alussa psykoterapeutti kysyy asiakkaalta riveillä 1–3, miten peikko vaikuttaa asiakkaaseen. Asiakas vastaa rivillä 4, että peikko auttaa häntä näyttämään vihaisuuden tunteita. Rivillä 6 psykoterapeutti laittaa kätensä koiran pään päälle merkiksi siitä, että koira haluaa kommunikoida psykoterapeutin välityksellä asiakkaan kanssa. Koira istuu lattialla psykoterapeutin vieressä. Rivillä 8 psykoterapeutti kohtelee aluksi koiraa puheen toimeksiantajana hänen itsensä ollessa esittäjän roolissa (↑Hei Jesse sanoo että), samalla rivillä hän kuitenkin vaihtaa puhujaroolia niin, että hän

kohtelee koiraa sekä puheen toimeksiantajana että puheen esittäjänä (@miksei (nimi poistettu) helli mua yhtään@). Sama jatkuu aina rivin 10 loppuun asti. Kun psykoterapeutti kohtelee koiraa sekä puheen toimeksiantajana että puheen esittäjänä, hän muuttaa ääntään omasta äänestään poikkeavaksi. Roolin vaihdos psykoterapeutista koiraan tulee vuorovaikutuksessa hyvin ilmeiseksi juuri äänen muutoksen kautta. Asiakas seuraa tilannetta katseellaan, mutta ei reagoi koiran vuoroihin. Rivillä 10 psykoterapeutti koiran roolissa ehdottaa, että asiakas voisi helliä koiraa mahasta. Asiakas edelleen seuraa tilannetta, mutta ei reagoi tähän muuten kuin nauramalla rivillä 11. Asiakas ei siis tulkitse koiran puheenvuoroja sellaisiksi, että niihin tulisi fyysisesti reagoida esimerkiksi helimällä koiraa.

Omaan rooliinsa psykoterapeutti palaa rivin 12 aikana, jonka aikana hän selostaa koiran toimintaa asiakkaalle (Kato nyt kauheesti ruikuttaa). Rivin 12 puheenvuoro saa asiakkaassa aikaan naurua rivillä 13. Psykoterapeutti jatkaa omassa roolissaan rivillä 14 ja vie tunteiden osoitus -keskustelua eteenpäin asiakkaan kanssa. (Voiko tuota ihmiset pyytää toiselta että hei helliis mua vähäsen). Heti kysymyksensä jälkeen psykoterapeutti vielä viittaa koiran edellä esittämiin puheenvuoroihin, joissa koira pyytää asiakasta hellimään ja rapsuttamaan sitä (Kun noi koirat pyytää sitä). Asiakas vastaa rivillä 16, että myös ihmiset pystyvät pyytämään hellyyden osoituksia.

Tilanteen osallistumiskehikkoa rakennetaan samantapaisesti kuin edellä nähdyssä esimerkissä. Puheen toimeksiantajan vaihtelu näyttäytyy psykoterapeutin keinona hallita terapiavuorovaikutuksen kulkua. Osallistumiskehikkoa hän hallitsee välillä häivyttämällä ja välillä nostamalla omaa rooliaan terapiavuorovaikutuksen kannalta merkittävissä kohdissa. Tässä esimerkissä vuorovaikutuksen käännekohdiksi nimeän rivien 4-6 sekä 14-16 väliset puheenvuorot. Rivillä 4 psykoterapeutti saa asiakkaalta tiedon, että peikko auttaa asiakasta näyttämään vihaisuutta. Asiakas siis pystyy nimeämään, minkälaisia tunteita hänessä syntyy ja miten hän tunteita ilmaisee, kun peikko valtaa hänen mielensä (vrt. esimerkki 8, jossa vihaisuuden osoituksen nimeäminen asiakkaalle ongelmallista). Psykoterapeutti pyytää hienovaraisesti asiakasta jatkamaan rivillä 5 (Joo?), mutta asiakas ei jatka aiheesta eteenpäin. Rivillä 6 psykoterapeutti alkaa siirtää toimeksiantajan roolia koiralle laittamalla käden koiran päälle, näin häivyttäen tilanteen arkaluontoisuutta. Rivillä 14 psykoterapeutti on palannut omaan rooliinsa ja tiedustelee asiakkaalta, voivatko ihmiset pyytää toisiltaan hellyyttä samalla tavalla kuin koirat pyytävät. Asiakas ratkaisee rivillä 16 (Pystyy ne). Olen nimennyt tämän puheenvuoron ratkaisuksi, sillä aikaisemmassa esittelemässäni esimerkissä (ks. esimerkki 7) hellyyden osoitus

-keskustelussa tunteiden osoituksista puhuminen ja niiden nimeäminen näyttäytyi asiakkaalle ongelmallisena. Hän esimerkiksi pystyi kertomaan, miten koirat osoittavat hellyyttä, mutta ei osannut vastaavasti kertoa, miten ihmiset osoittavat hellyyttä. Tässä esimerkissä samantapaista ongelmallisuutta ei ilmene. Asiakas siis ratkaisee, että ihmisten on mahdollista pyytää toisilta ihmisiltä hellyyden osoituksia. Verrattaessa edelliseen esimerkkiin asiakkaan ratkaisu on hieman erilainen. Esimerkissä 11 ratkaisu esitetään kovalla äänellä kun taas nyt tarkasteltavassa esimerkissä ääni hiljenee loppua kohden (Pystyy °ne°). Ratkaisu esitetään hieman epäröiden verrattuna esimerkin 11 ratkaisuun.

Tässä kappaleessa olen jatkanut edellisen tapaan sellaisen koiran kielentämisen tarkastelua, jossa koira toimeksiantajan ja esittäjän roolissa esittää omia puheenvuoroja. Analyysini kohteena ovat olleet koiran asiakkaalle suuntaamat kysymykset ja niistä seuranneet tilanteet, joissa asiakas esittää ratkaisun keskustelun aiheena olleeseen asiaan. Esimerkissä 11 asiakas kertoo psykoterapeutille, miten on saanut peikon pidettyä poissa kotioloista ja esimerkissä 12 hän ratkaisee, että ihmisten on mahdollista pyytää toisilta ihmisiltä hellyydenosoituksia. Ratkaisunsa asiakas esittää esimerkkitilanteiden lopussa, koiran kielentämistä seuranneiden puheenvuorojen jälkeen.

Asiakkaan ratkaisua edeltää kummassakin esimerkissä psykoterapeutin osallistumiskehikon hallinta, jossa hän vaihtelee puheen toimeksiantajaa hänen itsensä ja koiran välillä. Osallistumiskehikkoa rakennetaan siten, että puheen toimeksiantajan vaihdos linkittyy terapiavuorovaikutuksen kannalta tärkeään kohtaan. Koiran kielentäminen aloitetaan kohdissa, joissa käsitellään asioita, jotka ovat jollakin tavalla asiakkaalle ongelmallisia eli peikkoa ja tunteiden osoituksia. Aluksi käsiteltävää asiaa pohjustetaan koiran kielentämisen avulla eli ikään kuin virittäydytään kyseisen ongelman käsittelyyn. Kun pohjustus on tehty, psykoterapeutti nostaa omaa ammattilaisen rooliaan ja esittää aiheesta asiakkaalle kysymyksiä. Psykoterapeutin kysymyksiä seuraavat asiakkaan vastaukset, joiden aikana hän osoittaa ratkaisseensa asiaan liittyneen ongelman.

Ratkaisujen esittämisten yhteydessä asiakas nostaa omaa osallistujarooliaan osallistumiskehikossa. Esimerkissä 11 asiakas vastaa koko vuorovaikutustilanteen ajan suhteellisen pitkillä vastauksilla, kun vertailukohtana ovat hänen aikaisemmat esimerkkinsä tutkielmassa. Vasta esimerkin lopussa, ratkaisun yhteydessä, hän selvästi voimistaa ääntään, ratkaisu esitetään siis itsevarmasti. Asiakas osoittaa hänellä olevan taitoa hallita ongelmaansa, hän pystyy tietyn konstein pitämään peikon poissa kotoa. Merkityksellistä on myös se, että hän tiedostaa sen, millä tavalla peikko on mahdollista pitää poissa kotoa. Esimerkissä 12 asiakas sitä vastoin vastaa lyhyillä puheenvuoroilla. Vastaukset ovat kuitenkin hyvin informatiivisia, sillä niiden aikana hän osoittaa pystyvänsä nimeämään tuntemiaan tunteita (ks.

rivi 4) sekä ratkaisemaan rivillä, että ihmiset voivat pyytää toisilta ihmisiltä hellyyden osoituksia, rivillä 16.

6.2.5 Asiakas kielentää koira

Viimeisessä analyysikappaleessani esittelen esimerkin, jossa psykoterapeutti pyytää asiakasta kielentämään koira. Samantapaista terapiavuorovaikutusta asiakkaan ja psykoterapeutin välillä käsittelem kappaleessa 6.2.2, esimerkissä 4, jossa psykoterapeutti pyysi asiakasta vertailemaan, minkälaisissa asioissa asiakas on samanlainen ja erilainen kuin koira. Seuraavaksi tarkasteltavassa esimerkissä vuorovaikutustilanne rakennetaan hieman eri tavalla kuin esimerkissä 4. Psykoterapeutti pyytää asiakasta asettumaan koiran asemaan ja koiran asemasta kertomaan, minkälainen ihminen hän on. Koiran kielentämisen jälkeen psykoterapeutti ja asiakas siirtyvät keskustelemaan koiran kielentämisen aikana esiin nousseista asioista.

Esimerkki 13 (vanhempi asiakas)

01 K: ((Makaa lattialla lelunsa päällä))
02 T: ↑Mitä sä luulet °että° Jesse ajattelee °nyt°.
03 A: (10) Näyttää °tylsistyneeltä°.
04 T: Okei?
05 T: ↑Jos Jesse osais puhua ja kertoa että minkäläinen (.) sinä olet
06 (asiakkaan nimi poistettu) niin mitä ↑Jesse kertos.
07 **A: No:: Jesse kertoo >semmost< kertoisi semmosta että (5) minä olen**
08 **semmonen joka osaa leikkiä Jessen kanssa mutta:: välillä keskeytän.**
09 T : [Mm?]
10 **A : [Ja]sit välillä pidän taukoa ja sitte (1) myöhemmin taas jatkan?**
11 T : Mm.
12 T : ↑Musta on hyvä että sä osaat tehdä sen rajan että pitää tauon
13 silloin kun siltä tuntuu et sitä on nyt ↑aika paljon ettei sitä
14 >esimerkiksi< nuolemista tule liikaa.
15 A: Mm.
16 T: Oot sä yleensä hyvä pitämään °rajoja°.
17 A: Kyllä mä oon?

- 18 T: Mm.
- 19 T: Missä asioissa sun on helpointa pitää rajoja ja missä asioissa °vaikeint°-.
- 20 A: (10) No:: (5) mun on ollu helppoa pitää rajansa(1)siinä että
21 (5)esimerkiksi siinä on helppo pitää rajansa öö (10)tietää no siinä
22 mun on helppo pitää rajat että mä tie- oon tiedän semmosia että
23 kun mä tunnen muita ihmisiä hyvin mä tiedän millaisia muutkin
24 ihmiset on onks ne kivoja vai semmosia vaikka ärsyttäviä?
- 24 T: Mm
- 25 A: Ja sit mä tiedän sillä että on semmosia tuttuja joille voi vaikka
26 antaa uskaltaa tai voi antaa vaikka >puhelinnumeron< tai muita
yhteystietoja?
- 27 T: Mm
- 28 A: Että jos ei anna sellaselle joka alkaa sit vaikka kiusaamaan
29 puhelimella [tai] netissä?
- 30 T: [Mm]
- 31 A: Jos antaa vaikka °sähköpostin tai joku muu°.
- 32 T: Mm
- 33 T: Noi on hyviä taitoja.
- 34 A: Tietää sen ↑että (2) ketkä on hyviä ihmisiä ja ketkä on huonoja
35 ihmisiä.
- 36 T: Mm.

Tilanteen alkaessa koira makaa rauhallisesti lattialla ja asiakas istuu koiran lähellä tuolissa. Psykoterapeutti kutsuu rivillä 2 asiakasta kielentämään koira (Mitä sä luulet että Jesse ajattelee nyt). Asiakas pohtii vastausta pitkään, 10 sekunnin ajan. Rivillä 3 hän vastaa koiran näyttävän tylsistyneeltä. Psykoterapeutti muotoilee kysymyksensä toisella tavalla ja pyytää nyt konkreettisesti asiakasta kielentämään koira, asettumaan koiran asemaan ja kertomaan minkälaisena ihmisenä koira näkee asiakkaan (rivit 5–6). Asiakas vastaa psykoterapeutille odotuksenmukaisella tavalla ja aloittaa koiran kielentämisen riveillä 7–8 ja jatkaa kielentämistä vielä rivillä 10. Koiran kielentämisen aikana asiakas kohtelee koira puheen toimeksiantajana ja on itse esittäjän roolissa. Kielentäessään koira hän nostaa esiin, että hän osaa leikkiä koiran kanssa sopivassa suhteessa, välillä hän pitää leikistä taukoa ja sitten taas jatkaa leikkimistä uudestaan.

Asiakkaan koiran kielentämisen jälkeen riveillä 12–14 psykoterapeutti kehuu asiakasta siitä, että asiakas osaa pitää hyvin kiinni omista rajoistaan, kun hän leikkii ja on vuorovaikutuksessa koiran kanssa. Rivillä 16 hän jatkaa samasta aiheesta ja kysyy asiakkaalta jatkokysymyksen (Oot sä yleensä hyvä pitään rajoja). Asiakas vastaa rivillä myöntävästi rivillä 17. Psykoterapeutti jatkaa edelleen aiheesta ja kysyy toisen jatkokysymyksensä rivillä 19. Riveillä 20–35 asiakas kertoo psykoterapeutille, miten hän pitää omista rajoistaan kiinni sosiaalisissa suhteissa. Rivillä 33 psykoterapeutti antaa asiakkaalle palautetta kuulemastaan (Noi on hyviä taitoja).

Tarkastelemissani esimerkeissä psykoterapeutti on moneen otteeseen kielentänyt koiraa, kertonut sen ajatuksista, tunteista ja mieltymyksistä. Nyt hän kutsuu vuorostaan asiakasta kohtelemaan koiraa puheen toimeksiantajana. Pyytäessään asiakasta kielentämään koiraa, psykoterapeutti saa tietoa siitä, miten asiakas rakentaa koiralle mieltä ja miten hän asettautuu tarkastelemaan asioita koiran mielen kautta. Se, että ihminen osaa rakentaa eläimelle mieltä, ei välttämättä ole itsestään selvä asia. Tilanteen haastavuutta lisää se, että psykoterapeutti pyytää asiakasta tarkastelemaan itseään koiran mielen asemasta käsin (Jos Jesse osais puhua ja kertoa että minkäläinen sinä olet niin mitä Jesse kertoi). Asiakkaan vastaus riveillä 7–10 antaa psykoterapeutille tietoa siitä, että asiakas pystyy rakentamaan koiralle mieltä ja peilaamaan itseään, omaa toimintaansa, koiran mielen kautta. Toisaalta psykoterapeutti saa myös tietoa siitä, miten asiakas ajattelee koiran suhtautuvan häneen. Koira näkee hänet sellaisena, joka osaa leikkiä koiran kanssa hyvässä suhteessa.

Asiakkaan osallistujarooli on näkyvässä asemassa tilanteen osallistumiskehikossa. Hän vastaa pitkillä vastauksilla ja osoittaa terapiavuorovaikutuksen aikana pystyvänsä peilaamaan itseään koiran mielen kautta. Lisäksi hän ottaa pitkiä puheenvuoroja myös tilanteen loppupuolella, jossa hän kertoo, miten pitää omista rajoistaan kiinni sosiaalisissa suhteissaan. Asiakkaan osallistujaroolia vahvistaa se, että psykoterapeutti antaa asiakkaalle tilaa kertoa rauhassa eikä esimerkiksi esitä jatkokysymyksiä kohdissa, joissa asiakas miettii vastaustaan pitkään (ks. rivit 3, 7, 20–21). Häilyttämällä rooliaan osallistumiskehikon keskiöstä, psykoterapeutti osaltaan toteuttaa ammattilaisen rooliaan antamalla asiakkaan rauhassa esittää puheenvuoronsa loppuun. Toisaalta psykoterapeutin osallistujarooli tulee erityisen näkyväksi, kun hän antaa palautetta asiakkaalle (riveillä 12–14 ja 33) ja nostaa lähemmän tarkastelun kohteeksi keskustelun asiakkaan rajoista riveillä 16 ja 19.

7. YHTEENVETO JA POHDINTA

Tässä kappaleessa vedän yhteen tutkimukseni antia, pohdin tutkimukseni tuloksia ja valintoja kriittisesti sekä mietin, minkälaisia jatkotutkimuksia aiheesta olisi mielekästä tehdä. Kappaleessa 7.1 esittelen tutkimukseni tärkeimmät tulokset sekä arvioin kriittisesti omaa tutkimusmatkaani. Kappaleessa vastaan myös esittämiini tutkimuskysymyksiin. Kappaleessa 7.2 puolestaan pohdin, miten tutkimukseni kohteena olevaa eläinavusteista yksilöpsykoterapiaa voisi tulevaisuudessa tutkia ja omaa tutkimustani voisi oman aineistoni valossa vielä laajentaa. Lopuksi pohdin vielä, miten keskustelunanalyttistä tutkimusta voisi hyödyntää eläimen ja ihmisen välisen vuorovaikutustutkimuksen saralla.

7.1. Tutkimuksen yhteenvetoa ja arviointia

Tutkimuksessani lähdin kartoittamaan, mitä eläinavusteisessa terapiavuorovaikutuksessa tapahtuu, miten se rakennetaan asiakkaan, koiran ja terapeutin välisessä vuorovaikutuksessa. Lisäksi kysyin aineistoltani, miten koiran toimijuutta terapiavuorovaikutuksessa rakennetaan sekä minkälaisia terapeuttisia tavoitteita eläimen toimijuuden rakentamisella terapiassa on. Tutkimuksen tavoitteeksi asetin eläinavusteiseen terapiaan liittyvän ammatillisen vuorovaikutustiedon laajentamisen ja uusien ulottuvuuksien tuomisen. Aineistoani analysoin keskustelunanalyttisen menetelmän avulla ja analyttisenä fokuksena minulla oli terapiavuorovaikutuksen osallistumiskehikon tarkastelu. Osallistumiskehikon lisäksi käytin analyysia tehdessäni Goffmanin esittämismuotti -käsitettä, jossa puhujaroolin voidaan nähdä rakentuvan kolmeen eri osaan.

Tutkielmassani olen selvittänyt aineistoni analyysin avulla, miten eläinavusteinen yksilöpsykoterapia rakennetaan psykoterapeutin, asiakkaan ja koiran välisessä vuorovaikutuksessa. Aineistoni tarkastelu osoitti, että terapiavuorovaikutuksessa rakennetaan osallistumiskehikkoa, jossa kaikki tilanteessa mukana olevat osapuolet voivat muokata kehikon kulkua. Psykoterapeutti toteuttaa ammatillisia tehtäviään terapiavuorovaikutuksen aikana hallinnoiden vuorovaikutuksen kulkua esimerkiksi kysymällä asiakkaalta kysymyksiä ja käsittelemällä asiakkaan ongelmia. Hallinnan lisäksi hän myös häivyttää omaa osallistujarooliaan ja luo sellaista osallistumiskehikkoa, jossa muutkin kuin psykoterapeutti voivat suunnata sen muotoutumista. Psykoterapeutti säätelee osallistujarooliaan eri tavalla istuntojen aikana. Vanhemman asiakkaan kanssa hän häivyttää omaa ammattilaisen rooliaan erityisesti silloin, kun asiakas ottaa kontaktia koiraan (esimerkit 1, 2 ja 6), jolloin vanhempi asiakas ja koira saavat yhdessä viedä osallistumiskehikkoa haluamaansa suuntaan. Toisaalta esimerkissä 13 voi nähdä, että

psykoterapeutti antaa vanhemmalle asiakkaalle tilaa kielentää koiraa ja kertoa, miten hän säätelee omia rajoja sosiaalisissa suhteissaan. Kun asiakkaalle tarjotaan tilaa terapiavuorovaikutuksen aikana, hän nostaa omaa osallistujarooliaan osallistumiskehikossa. Nuoremman asiakkaan kohdalla psykoterapeutti säätelee osallistujarooliaan terapiavuorovaikutuksessa silloin, kun käsitellään ongelmallisia aiheita, kuten peikkoa ja tunteita. Ongelmallisten tilanteiden läpikäymisen aikana psykoterapeutti häivyttää ja nostaa rooliaan vuorovaikutuksen kannalta tärkeissä solmukohdissa. Koira voi niin ikään fyysisellä toiminnallaan nostaa osallistujarooliaan ja muokata tilanteen kulkua. Tämä nähtiin esimerkiksi 1, jossa koira jatkoi riehakasta tervehtimisrituaaliansa, vaikka psykoterapeutti yritti siirtyä varsinaisesta tervehtimisrituaalista rituaalin analysoimiseen.

Varsinaisen tutkimuskysymyksen lisäksi kysyin aineistoltani, miten koiran toimijuutta terapiavuorovaikutuksessa rakennetaan. Koiran osallistujarooli terapiavuorovaikutuksessa ei rajoitu pelkästään sen fyysiseen mukana oloon. Psykoterapeutti aktiivisesti nostaa koiran osallistujaroolia istuntojen aikana joko kielentämisen avulla tai nostamalla sen yhteisen huomion kohteeksi. Koiran kielentämiseksi kutsun tapaa, jolla psykoterapeutti tai asiakas rakentaa koiralle ihmisenkaltaista mieltä. Mieltä rakennetaan selostamalla koiran ajatuksia, luonteenpiirteitä, tunteita ja mieltymyksiä. Pääosin koiraa kielentää psykoterapeutti, mutta myös asiakas kielentää koiraa muutamissa esimerkeissä psykoterapeutin pyynnöstä. Koiran kielentämisen analysoimisessa käytin apuna Goffmanin esittämismuotti -käsitettä, jonka avulla puhujarooli voidaan jaotella kolmeen osaan, esittäjään, auktoriin ja toimeksiantajaan. Pinnallisesti tarkastelin käsitteen avulla koiran kielentämistä jo ensimmäisissä analyysikappaleissa (6.2.1 ja 6.2.2). Varsinaisena analyttisenä työkaluna käsitettä käytin kappaleissa 6.2.3, 6.2.4 ja 6.2.5, joissa koiralle rakennetaan omia puheenvuoroja. Käsitteen avulla pystyin tarkastelemaan, miten esimerkiksi psykoterapeutti vaihtelee puheen toimeksiantajaa hänen ja koiran välillä terapiavuorovaikutuksen aikana.

Kielentämisen lisäksi havaitsin, että psykoterapeutti useaan otteeseen nostaa koiran yhteisen huomion kohteeksi. Yhteisen huomion kohteeksi nostaminen voidaan tehdä esimerkiksi pyytämällä asiakasta vertaamaan itseään ja koiraa (esimerkki 4) ja kiinnittämällä asiakkaan huomio koiran toimintaan (esimerkki 8). Koiran kielentäminen ja yhteiseksi huomion kohteeksi nostaminen saattavat myös kytkeytyä toisiinsa. Tämä on mahdollista havaita esimerkissä 4, jossa psykoterapeutti kutsuu kysymyksellään asiakasta kielentämään koiraa. Analyysin pohjalta näyttää myös siltä, että koiran kielentämisellä ja sen yhteiseksi huomion kohteeksi nostamisella on samansuuntaisia tehtäviä terapiavuorovaikutuksessa. Eläinavusteisen psykoterapian terapeutitiset tehtävät kytkeytyvät kolmanteen tutkimuskysymykseeni.

Kolmanneksi pohdin analyysini esimerkkien valossa, minkälaisia terapeuttisia tavoitteita eläimen toimijuuden rakentamisella terapiassa on. Analyysini pohjalta esitän, että koiran kielentäminen ja sen yhteiseksi huomion kohteeksi nostaminen liittyy moniin erilaisiin terapeuttisiin tehtäviin. Aluksi nostan esiin **psykoterapeutin ja asiakkaan välisen terapiasuhteen luomisen**. Ensimmäisessä analyysikappaleessa, 6.2.1, koiran kielentäminen näyttäytyy psykoterapeutin tavoitteellisena toimintana luoda lämmintä ja luottavaista suhdetta asiakkaan ja koiran välille. Kielentämisen kautta psykoterapeutin on mahdollista vahvistaa koiran fyysisen toiminnan mahdollisesti aikaansaamaa hyvän olon tunnetta ja rentoutumista asiakkaassa. Tämä puolestaan edesauttaa hyvän terapiasuhteen syntymistä asiakkaan ja psykoterapeutin välillä.

Analyysikappaleen 6.2.2 tarkastelun valossa on mahdollista nähdä, miten koiran kielentämisen sekä sen yhteiseksi huomionkohteeksi nostamisen avulla voidaan **tutustua asiakkaisiin, saada heistä lisää tietoa. Asiakkaan puhuttamista** käsittelemme vanhemman asiakkaan kohdalla esimerkeissä 4 ja 5. Samassa analyysikappaleessa havainnollistin, miten koiran kautta on myös **mahdollista keskustella delikaateista keskustelunaiheista**. Vanhemman asiakkaan kanssa psykoterapeutti nosti koiran myötä puheenaiheeksi koskettamisen ja siirtyi koiran kielentämisen kautta tiedustelemaan, pitääkö asiakas siitä, jos häntä kosketaan. Nuoremman asiakkaan kohdalla keskustelun aiheena olivat tunteiden osoitukset asiakkaan perheessä. Koiran huomion kohteeksi nostamisen avulla psykoterapeutti rakensi asiakkaan kanssa yhteisymmärrystä siitä, mikä on hellyyden osoitus ja mikä vihaisuuden osoitus. Kun yhteisymmärrys terapiavuorovaikutuksessa oli saavutettu, siirryttiin tarkemmin käsittelemään asiakkaan perheenjäsenten välisiä tunteiden osoituksia.

Kappaleissa 6.2.3 ja 6.2.4 osoitin esimerkkien avulla, miten terapiavuorovaikutuksessa on mahdollista kohdella koira puheen toimeksiantajana ja osoittaa asiakkaalle puheenvuoroja koiran kautta. Koira voi toimeksiantajan roolissa esimerkiksi antaa ja vahvistaa neuvoja sekä esittää asiakkaalle kysymyksiä, joihin asiakas esittää terapiavuorovaikutuksen kuluessa ratkaisunsa. Neuvomistilanteissa (esimerkki 9) psykoterapeutti häivyttää omaa osallistujarooliaan ja nostaa koiran osallistumiskehikon keskiöön. Näin hänen on mahdollista **häivyttää omaa ammattilaisen rooliaan ja vähentää tilanteen mahdollista ongelmallisuutta ja epäsymmetrisuutta**. Kappaleessa 6.2.4 näimme, että osallistumiskehikkoa rakennetaan siten, että **puheen toimeksiantajan vaihdos linkittyy terapiavuorovaikutuksen kannalta tärkeisiin kohtiin**. Koiran kielentäminen aloitetaan tilanteissa, joissa käsitellään asioita, jotka ovat jollakin tavalla asiakkaalle ongelmallisia eli peikkaa ja tunteiden osoituksia. Aluksi käsiteltävää asiaa pohjustetaan koiran kielentämisen avulla eli ikään kuin virittäyty-

tään kyseisen ongelman käsittelyyn. Kun pohjustus on tehty, psykoterapeutti nostaa omaa ammattilaisen rooliaan ja esittää aiheesta asiakkaalle kysymyksiä. Psykoterapeutin kysymyksiä seuraa asiakkaan vastaukset, joiden aikana hän nostaa osallistujarooliaan terapiavuorovaikutuksen osallistumiskehikossa ja osoittaa ratkaisseensa asiaan liittyneen ongelman.

Viimeisessä analyysikappaleessa, 6.2.5, psykoterapeutti kutsuu asiakasta kielentämään koiraa. Kun asiakas odotuksenmukaisesti kohtelee koiraa puheen toimeksiantajana, psykoterapeutti saa kuulla, miten asiakas rakentaa koiralle mieltä ja miten hän asettuu tarkastelemaan asioita koiran mielen kautta. Toisaalta psykoterapeutti saa myös tietoa siitä, miten asiakas ajattelee koiran suhtautuvan häneen: koira näkee hänet sellaisena, joka osaa leikkiä koiran kanssa hyvässä suhteessa. Koiran kielentämiseen kutsuminen on **keino nostaa asiakkaan roolia terapiavuorovaikutuksen osallistumiskehikossa**. Tilanteessa asiakas ottaa pitkiä puheenvuoroja ja osoittaa niiden aikana kykenevänsä peilamaan itseään koiran mielen kautta.

Tutkielman merkitys

Työni alussa kerroin, että tämän tutkielman tavoitteena on nostaa aineistoni analyysin pohjalta näkyväksi eläinavusteiseen yksilöpsykoterapiaan liittyviä ammatillisia vuorovaikutuskäytänteitä ja tätä kautta tuoda uusia ulottuvuuksia näihin käytäntöihin sekä laajentaa niitä. Eläinavusteisesta yksilöpsykoterapiasta ei löydy tarkkoja ohjeita siitä, miten eläin tulisi tuoda osaksi psykoterapian kulkua. Fine (2006a) kuvailee muun muassa, miten eläimen mukaan tuomisen istuntoihin uskotaan keventävän niiden tunnelmaa. Eläin siis toimii tilanteessa jäänmurtajana, vuorovaikutuksen helpottajana terapeutin ja asiakkaan välillä. Eläimen läsnäolo voi lisätä asiakkaan mukavuuden tunnetta terapiatuntujen aikana. Mukavuuden tunne osaltaan voi edesauttaa nopean ja hyvän terapiasuhteen luomista asiakkaan ja terapeutin välillä. Toisaalta eläin voi toimia myös terapeutin apulaisena istuntojen aikana. Eläintä voidaan käyttää apuna esimerkiksi erilaisten vaikeiden tai tukahdutettujen aiheiden tunteiden tai tilanteiden avaamisessa. (Fine 2006a, 170–177.)

Tutkielmassani olen selvittänyt sitä, miten Finen esittelemiä mahdollisia eläimen käyttötapoja vuorovaikutuksessa toteutetaan: niitä vuorovaikutuskäytänteitä, joiden avulla Finen esittelemiä ilmiöitä saadaan aikaan. Näen näiden käytänteiden liittyvän yhtäältä eläimen rooliin vuorovaikutuksen helpottajana ja toisaalta käytäntöihin, joilla eläin voidaan tuoda syvällisemmin osaksi terapiaprosessin kulkua. Monessa käsittelemässäni esimerkissä nämä kaksi voivat myös kietoutua toisiinsa.

Chandler (2012, 166) painottaa, että psykoterapeutti ja eläin yhdessä rakentavat eläinavusteisen terapian, pelkästään eläimen fyysinen läsnäolo terapiahuoneessa ei toteuta eläinavusteisen psykoterapian terapeutista tehtävää. Yhdyn Chandlerin huomautukseen ja totean analyysini perusteella, että eläimen rooli sosiaalisen vuorovaikutuksen helpottajana liittyy tapaan, jolla psykoterapeutti aktiivisesti joko kielentää koiraa tai nostaa sen yhteisen huomion kohteeksi. Myös Roberts on todennut, että ammattilaisen ja asiakkaan välistä vuorovaikutusta eläinlääkärin vastaanotolla, kuten asiakkaan ohjaamista ja neuvomista eläimen oikeanlaisessa hoidossa, oli mahdollista helpottaa eläimelle suunnatun puheen ja eläimen kautta muodostettavan puheen keinoin. (Roberts 2004, 425–426, 440–441.)

Roberts siis kirjoittaa eläimen kautta muodostettavasta puheesta, samantapaista ilmiötä kutsun tässä työssä koiran kielentämiseksi. Robertsin tutkimuksen pääpainotus on eläimelle suunnatussa puheessa, mutta hän tarkastelee myös eläimen kautta muodostettavaa puhetta. Tutkimuksessa eläinlääkäri animoi tutkittavana olevaa lemmikkiä ja muodostaa lauseita tämän puolesta hankalissa ja epämiellyttävissä tutkimustilanteissa. Näin ollen eläimen kautta muodostettavan puheen funktioksi rakentuu jännityksen laukaiseminen, huumorin tuominen epämiellyttäviin tutkimustilanteisiin. (Roberts 2004, 430.) Robertsin tutkimuksessa eläimen kautta muodostettavaa puhetta ei tarkastella yksityiskohtaisesti Goffmanin eri puhujaroolien avulla samalla tavalla kuin tässä tutkielmassa.

Koiran toimijuuden rakentaminen voi toimittaa myös muunlaisia tehtäviä, jotka liittyvät varsinaiseen terapeutin prosessiin. Koiran kielentämisen ja sen nostamisella yhteisen huomion kohteeksi avulla on mahdollista muun muassa käsitellä arkoja puheenaiheita, puhuttaa asiakasta, rakentaa yhteisymmärrystä siitä, mitä tarkoitetaan vihaisuuden ja hellyyden tunteilla, antaa ja vahvistaa neuvoja, ratkoa asiakkaan ongelmakohtia sekä peilata itseään koiran kautta. Tiedostan, että aina ei ole selkeätä osoittaa, helpotetaanko koiran toimijuuden rakentamisella asiakkaan ja psykoterapeutin välistä vuorovaikutusta vai käsitelläänkö sen avulla syvällisemmin erilaisia terapeutin tehtäviä. Näitä en oikeastaan ole edes tässä tutkielmassa määritellyt. Koen, että nämä kaksi asiaa myös kietoutuvat toisiinsa.

Fine ei mainitse, että eri-ikäisten terapiaan sopivat erilaiset eläinavusteisen terapian käytänteet. Analyysini osoittaa, että vanhemman ja nuoremman asiakkaan kanssa käytännöt rakentuvat hyvin erilaisiksi. Esimerkiksi vanhemman asiakkaan kohdalla psykoterapeutti kutsuu asiakasta kahdessa eri esimerkissä kielentämään koiraa. Nuoremman asiakkaan kanssa psykoterapeutti rakentaa koiralle omia puheenvuoroja, kohtelee koiraa puheen toimeksiantajana ja toisinaan myös esittäjänä. Koira voi toimeksiantajan roolissa esimerkiksi esittää nuoremmalle asiakkaalle neuvoja ja kysymyksiä. Koiran

toimijuuden rakentaminen eri tavalla eri-ikäisen asiakkaan kanssa vaikuttaa olevan hyvin tietoista ja se oletettavasti palvelee erilaisia terapeuttisia tehtäviä.

Tutkielman arviointia

Mielestäni keskusteluanalyysi on hyvä tapa tutkia eläinavusteisen psykoterapian vuorovaikutuskäytäntöjä. Sen avulla pääsee hyvin tarkastelemaan, miten vuorovaikutus hetki hetkeltä rakentuu asiakkaan, psykoterapeutin ja koiran välisessä vuorovaikutuksessa sekä kohdistamaan huomio vuorovaikutuksen yksityiskohtiin. Osallistumiskehikon ja esittämismuotti -käsitteiden käytön analyttisinä työkaluina koin niin ikään hyödyllisiksi ja mielenkiintoisiksi, mutta myös haastaviksi lähestymistävoiksi.

Tutkimusmatkani aikana olen tehnyt useita valintoja, jotka ovat vaikuttaneet tutkielmani muotoutumiseen. Ensisijaiseksi tutkimuskysymykseksi määrittelin, miten eläinavusteinen psykoterapia rakennetaan psykoterapeutin, asiakkaan ja koiran välisessä vuorovaikutuksessa. Tarkasteluni on kuitenkin pääosin keskittynyt psykoterapeutin puheenvuoroihin. Asiakkaan rooli osallistumiskehikon muotoutumisessa jäi monelta osin analyysissäni pinnalliseksi. Samaten koiran fyysinen rooli ja koiralle suunnattu puhe jäivät lähes huomiotta. Tämän tutkielman mittakaavassa tarkasteltavia ilmiöitä oli pakko rajata. Tärkeimmäksi tehtäväksi koin psykoterapeutin puheenvuorojen tarkastelun, sillä hän toteuttaa koiran avulla vuorovaikutuksessa terapeuttista tehtäväänsä. Analyysiosiossani esittelin 13 esimerkkiä, tiedostan määrän olevan melko vaatimaton. Niiden perusteella on vaikea tehdä päätelmiä esimerkiksi koiran kielentämiseen liittyvästä ikäsidonaisuudesta, jonka kuitenkin ajattelen olevan yksi tutkielmani merkittävimmistä huomioista. Tällä tutkielmalla pääsin vain raapaisemaan eläinavusteisen yksilöpsykoterapian vuorovaikutuskäytänteiden pintaa, mutta toivon sen antavan jonkinlaiset lähtökohdat ilmiön jatkotutkimukselle.

7.2. Ajatuksia jatkotutkimuksista

Ajatuksia aiheeseen liittyvistä jatkotutkimuksista virisi useita tutkimusmatkani aikana. Jo oma aineistoni tarjoaisi materiaalia aiheen tarkasteluun erilaisista näkökulmista. Kuten edellisessä kappaleessa mainitsin, sekä koiran fyysinen rooli että koiralle suunnatut puheenvuorot jäivät tässä tutkielmassa tarkastelun hyvin vähäiselle tarkastelulle. Jatkossa olisikin mielenkiintoista tarkastella, mikä merkitys

asiakkaan ja psykoterapeutin koiralle suunnatulla puheella terapiavuorovaikutuksessa on. Aikaisemmin olen tuonut esiin, ettei pelkkä koiran fyysinen rooli palvele eläinavusteisen psykoterapian terapeuttisia tehtäviä. Tarkoitukseni ei ole vähätellä koiran fyysistä roolia. Oletuksenani on, että monet terapeutit saattavat käyttää koiran fyysisyyttä apuna terapiavuorovaikutuksen rakentamisessa. Jo omassa aineistossani näkyi se, miten koiran fyysisiä hellyyden osoituksia vahvistetaan koiran kielentämisen avulla. Tämä aihe voisi myös olla keskustelunanalyttisen tarkastelun kohteena.

Analyysini viittasi siihen suuntaan, että psykoterapeutti käyttää aktiivisesti erilaisia keinoja koiran kielentämisessä ja sen huomion kohteeksi nostamisessa eri-ikäisten asiakkaiden kanssa. Tätä olisi erittäin mielenkiintoista ja mielestäni tärkeitä tarkastella isommalla aineistolla, jossa olisi mukana eri-ikäisiä ja eri taustaisia asiakkaita. Keskustelunanalyttisen tarkastelun rinnalla voisi myös haastatella tutkimukseen osallistuneita psykoterapeutteja ja pyytää heitä avaamaan käyttämiään vuorovaikutuskäytäntöjä.

Tutkimusmatkani eläinavusteisen yksilöpsykoterapian maailmaan aloitin jo vuonna 2009, kun työskentelin kandidaatintutkielmani parissa. Tuolloin tutkielmani lähtökohtana oli kartoittaa, miten eläimen ja ihmisen välinen vuorovaikutus rakentuu terapiavuorovaikutuksen aikana. Edelleen koen myös tämän puolen tutkimisen aiheelliseksi. Mikäli saisimme syvällisemmin tietoa siitä, mitä eläimen ja ihmisen välisessä hetki hetkeltä rakentuvassa vuorovaikutuksessa tapahtuu, voisimme hyödyntää tietoa laajemmin myös eläinavusteisen työskentelyn parissa.

8. LÄHTEET

Banks, Marian R & Banks, William A (2002) The Effects of Animal-Assisted Therapy on Loneliness in an Elderly Population in Long Term Care Facilities. *Journal of Gerontology: Medical Sciences* 57:7, 428–432.

Beck, Alan M & Katcher, Aaron H (1996) *Between pets and people. The importance of animal companionship.* West Lafayette Indiana: Purdue university press.

Bercelli, Fabrizio & Rossano, Federico & Viaro, Maurizio (2008) Different place, different action: Client's personal narratives in psychotherapy. *Text & Talk* 28:3, 283–305.

Burgon, Hannah (2003) Case studies of adults receiving horse-riding therapy. *Anthrozoös* 16:3, 262–276.

Chandler, Cynthia (2012) *Animal-Assisted Therapy on Counselling.* New York: Routledge Taylor & Francis group.

Drew, Paul & Heritage, John (1992) *Analyzing Talk at Work.* Teoksessa Drew, Paul & Heritage, John (toim.) *Talk at Work. Interaction in Institutional Settings.* *Studies in Interactional Sociolinguistics* 8. Cambridge: University Press 3–65.

Fine, Aubrey H (2006a) *Incorporating Animal-Assisted Therapy into Psychotherapy: Guidelines and Suggestions for Therapists.* Teoksessa Fine, Aubrey H (toim.) *Handbook on Animal-Assisted therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practice.* San Diego, CA: Academic Press, 167–206.

Fine, Aubrey H (2006b) *Preface.* Teoksessa Fine, Aubrey H (toim.) *Handbook on Animal-Assisted therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practice.* San Diego, CA: Academic Press, xv–xviii.

Fitzgerald, Pamela & Leudar, Ivan (2010) On active listening in person-centred, solution-focused psychotherapy. *Journal of Pragmatics* 42, 3188-3198.

Friedmann, Erika & Katcher, Aaron H & Lynch, James J & Thomas, Sue Ann (1980) Animal Companions and One-Year Survival of Patients After Discharge From a Coronary Care Unit. *Public Health Reports* 95:4, 307–312.

Goffman, Erving (1981) *Forms of Talk.* Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

Goodwin, Charles (1981) *Conversational Organization. Interaction Between Speakers and Hearers*. New York: Academic Press.

Goodwin, Charles (1987) Forgetfulness as an Interactive Resource. *Social Psychology Quarterly* 50:2, 115–131.

Haakana, Markku (2001) Lääkäri, potilas ja nauru. Teoksessa Sorjonen, Marja-Leena & Peräkylä, Anssi & Eskola, Kari (toim.) *Keskustelu lääkärin vastaanotolla*. Tampere: Vastapaino, 135–159.

Hakulinen, Auli (1997a) Johdanto. Teoksessa Tainio, Liisa (toim.) *Keskustelunanalyysin perusteet*. Tampere: Vastapaino, 13–17.

Hakulinen, Auli (1997b) Vuorottelujäsennys. Teoksessa Tainio, Liisa (toim.) *Keskustelunanalyysin perusteet*. Tampere: Vastapaino, 32–55.

ten Have, Paul (2007) *Doing Conversation Analysis. A Practical Guide. Second Edition*. London: Sage Publications.

Heritage, John (1984) *Garfinkel and Ethnomethodology*. Cambridge: Polity Press.

Ikäheimo, Kaija (2013a) Eläinavusteisen työskentelyn määritelmiä ja termejä. Teoksessa Ikäheimo, Kaija (toim.) *Karvaterapiaa – Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Yliopistopaino, 10–13.

Ikäheimo, Kaija (2013b) Koira-avusteinen lasten ja nuorten yksilöpsykoterapia. Teoksessa Ikäheimo, Kaija (toim.) *Karvaterapiaa – Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. Helsinki: Yliopistopaino, 135–149.

Kirvesniemi Annemari (2009) Eläinavusteinen terapia ja tunnevuorovaikutus – keskustelunanalyytinen tutkimus. Kandidaatintutkielma.

Kruger, Katherine & Serpell, James (2006) Animal-Assisted Interventions in Mental Health: Definitions and Theoretical Foundations. Teoksessa Fine, Aubrey H (toim.) *Handbook on Animal-Assisted*

Therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practice. San Diego, CA: Academic Press, 21–39.

Kurri, Katja & Wahlström, Jarl (2005) Placement of responsibility and moral reasoning in couple therapy. *The Association for Family Therapy* 27, 352–369.

Levinson, Boris M (1965) Pet psychotherapy: Use of household pets in treatment of behaviour disorder in childhood. *Psychological Reports* 17, 695–698.

Levinson, Boris M (1978) Pets and personality development. *Psychological Reports* 42, 1031–1038.

Mallon, Gerald P & Ross, Samuel B Jr & Klee, Steve & Ross, Lisa (2006) Designing and Implementing Animal-Assisted Therapy Programs in Health and Mental Health Organizations. Teoksessa Fine, Aubrey H (toim.) *Handbook on Animal-Assisted Therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practice*. San Diego, CA: Academic Press, 149–163.

Martin, Francois & Farnum, Jennifer (2002) Animal-Assisted Therapy for Children With Pervasive Developmental Disorders. *Western Journal of Nursing Research*, 24:6, 657–670.

McNichols, Jane & Collis, Glyn (2006) Animals as Social Supports: Insights for Understanding AAT. Teoksessa Fine, Aubrey H (toim.) *Handbook on Animal-Assisted Therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practice*. San Diego, CA: Academic Press, 49–69.

Melson, Gail & Fine, Aubrey (2006) Animal in the Lives of Children. Teoksessa Fine, Aubrey H (toim.) *Handbook on Animal-Assisted Therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practice*. San Diego, CA: Academic Press, 207–226.

Morrison, Michele L (2007) Health Benefits of Animal-Assisted Interventions. *Complementary Health Practice Review* 2007 12: 51, 51–62.

Parish-Plash, Nancy (2008) Animal-Assisted Therapy with Children Suffering from Insecure Attachment Due to Abuse and Neglect: A Method to Lower the Risk Intergenerational Transmission of Abuse. *Clinical Child Psychology and Psychiatry* 13:7, 7–30.

- Peräkylä, Anssi (1995) *AIDS counselling. Institutional interaction and clinical practice.* Cambridge: Cambridge university press.
- Peräkylä, Anssi (2001) Emootiot vuorovaikutusprosessissa. *Sosiologia* 1, 59–60.
- Peräkylä, Anssi & Vehviläinen, Sanna (2003) Conversation analysis and the professional stocks on interaction analysis. *Discourse & Society*. 14:6, 727–750.
- Peräkylä, Anssi & Antaki, Charles & Vehviläinen, Sanna & Leudar, Ivan (2008) Analysing psychotherapy in practise. Teoksessa Peräkylä, Anssi & Antaki, Charles & Vehviläinen, Sanna & Leudar, Ivan (toim.) *Conversation analysis and Psychotherapy.* Cambridge: Cambridge university press, 5–25.
- Raevaara Liisa & Ruusuvuori, Johanna & Haakana, Markku (2001) Institutionaalinen vuorovaikutus ja sen tutkiminen. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Haakana, Markku & Raevaara, Liisa (toim.) *Institutionaalinen vuorovaikutus. Keskustelunanalyttisiä tutkimuksia.* Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 11–38.
- Roberts, Felicia (2004) Speaking to and for Animal in a Veterinary Clinic: A Practice for Managing Interpersonal Interaction. *Research on Language and Social Interaction* 34:4, 421–446.
- Ruusuvuori Johanna (2001) Harvey Sacks. Arkielämän metodit ja keskustelunanalyysi. Teoksessa Hänninen, Vilma & Partanen, Jukka & Ylijoki, Oili-Helena (toim.) *Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjiä.* Tampere: Vastapaino. 383–405.
- Schegloff, Emmanuel, A (2007) *Sequence Organization in Interaction. A Primer in Conversation Analysis Volume 1.* Cambridge University Press, Cambridge.
- Seppänen, Eeva-Leena (1997a) Vuorovaikutus paperilla. Teoksessa Tainio, Liisa (toim.) *Keskustelunanalyysin perusteet.* Tampere: Vastapaino 18–31.
- Seppänen, Eeva-Leena (1997b) Osallistumiskehikko. Teoksessa Tainio, Liisa (toim.) *Keskustelunanalyysin perusteet.* Tampere: Vastapaino, 156–176.

Serpell, James A (2000) Creatures of the unconscious: Companion animal as mediators. Teoksessa Podberscek, Anthony L & Paul, Elizabeth S & Serpell, James A (toim.) Companion Animals and us – Exploring the relationship between people & pets. Cambridge: Cambridge University Press. 108–121.

Serpell, James (2006) Animal-Assisted Interventions in Historical Perspective. Teoksessa Aubrey Fine, Aubrey H (toim.) Handbook on Animal-Assisted Therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practice. San Diego CA: Academic Press, 3–21.

Silverman, David (1998) Harvey Sacks. Social Science & Conversation Analysis. Cambridge: Polity Press.

Silverman, David (2001) Interpreting Qualitative Data. Methods for Analysing Talk, Text and Interaction. Second Edition. London: Sage publications.

Smith, Donna & Kingston, Philip (1980) Live supervision without a one-way screen. Journal of Family Therapy 2, 379–387.

Sorjonen, Marja-Leena (1997) Korjausjäsenitys. Teoksessa Tainio, Liisa (toim.) Keskusteluanalyysin perusteet. Tampere: Vastapaino, 111–137.

Suoninen, Eero (2001) Harold Garfinkel. Etnometodologia ja sosiaaliset järkeilytavat. Teoksessa Hänninen, Vilma & Partanen, Jukka & Ylijoki, Oili-Helena (toim.) Sosiaalipsykologian suunnannäyttäjiä. Tampere: Vastapaino, 365–382.

Tuke, Samuel (1813) Description of the Retreat. London: W Alexander.

Turner, Dennis C (2006) The Future of Research Education, and Clinical Practice in the Animal-Human Bond and Animal-Assisted Therapy. Teoksessa Fine, Aubrey H (toim.) Handbook on Animal-Assisted Therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practice. San Diego CA: Academic Press, 487–498.

Vehviläinen, Sanna (2001) Neuvomisen ongelmia ja ratkaisuja – vertailevia näkökulmia. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Haakana, Markku & Raevaara, Liisa (toim.) Institutionaalinen vuorovaikutus. Keskustelunanalyttisiä tutkimuksia. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 39–61.

Vehviläinen, Sanna (2008) Identifying and managing resistance in psychoanalytic interaction. Teoksessa Peräkylä, Anssi & Antaki, Charles & Vehviläinen, Sanna & Leuder, Ivan (toim.) Conversation Analysis and Psychotherapy. Cambridge: Cambridge university press, 120–138.

Velde, Beth P & Cipriani, Joseph & Fisher, Grace (2005) Resident and therapist views of animal assisted therapy: Implications for occupational therapy practice. Australian occupational Therapy journal: 52, 43–50.

Zilcha-Mano, Sigal & Mikulincer, Mario & Shaver, Philip R (2011) Pet in the therapy room: An attachment perspective on Animal-Assisted Therapy. Attachment & Human Development 13:6, 541–561.

Elektroniset lähteet:

Pet Partners (2014) <http://www.petpartners.org/page.aspx?pid=320> (Animal-Assisted Therapy)
viitattu 1.4.2014.

Pet Partners (2014) <http://www.petpartners.org/page.aspx?pid=319> (Animal-Assisted Activity)
viitattu 1.4.2014.

Liite 1

Tutkimustiedote 1

Teen pro gradu -tutkielmaa Tampereen yliopiston Sosiaalitutkimuksen laitoksella syksystä 2010 alkaen. Kiinnostukseni kohteena on eläimen ja ihmisen välisen tunnevuorovaikutuksen rakentuminen psykoterapeutin vastaanotolla. Tutkimukseni tavoitteena on tuoda tietoa prosessista, jossa ihmisen ja eläimen välinen tunnevuorovaikutus hetki hetkeltä rakentuu. Tutkimuksessani käytän autenttisia tilanteista videoitua aineistoa.

Tutkimustani varten pyydän lupaa videonauhoittaa teidän/lapsenne psykoterapiaistuntoa, jossa psykoterapeutin lisäksi on mukana myös koira. Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Videonauhoituksia käsitellään seuraavasti:

1. Tutkimuksessa kerättyä aineistoa käytetään vain tieteellistä tutkimusta varten.
2. Aineistoa käsittelevät allekirjoittavat vaitiolositoumuksen aineiston salassapidon turvaamiseksi.
3. Tutkimuksen raportointivaiheessa videomateriaalia muutetaan tekstimuotoon ja kaikki tunnistamisen mahdollistavat tiedot tehdään tunnistamattomiksi eli anonymisoidaan. Lopullisesta raportista osallistujia ei siis voi tunnistaa.
4. Tutkija voi säilyttää tutkimusaineiston mahdollista jatkotutkimusta varten.

Teillä on oikeus missä vaiheessa tahansa kieltäytyä tutkimuksesta, syytä siihen ilmoittamatta.

Kysymyksiin ja lisätietoihin vastaamme mielellämme.

Tutkija:

Anne Kirvesniemi

Ohjaaja:

Tiina Mälkiä YTT

Liite 2

Tutkimustiedote 2: Suostumuslomake

Tutkimus eläimen ja ihmisen välisestä tunnevuorovaikutuksesta

Olen saanut sekä kirjallista että suullista tietoa tutkimuksesta, joka käsittelee eläimen ja ihmisen välisen tunnevuorovaikutuksen rakentumista psykoterapeutin vastaanotolla. Olen lisäksi saanut mahdollisuuden esittää tutkijalle kysymyksiä, mikäli siihen on ollut tarvetta.

Olen saanut tiedon, että aineistoa (videonauhoituksia) käsitellään seuraavasti:

1. Tutkimuksessa kerättyä aineistoa käytetään vain tieteellistä tutkimusta varten.
2. Aineistoa käsittelevät allekirjoittavat vaitiolositoumuksen aineiston salassapidon turvaamiseksi.
3. Tutkimuksen raportointivaiheessa videomateriaalia muutetaan tekstimuotoon ja kaikki tunnistamisen mahdollistavat tiedot tehdään tunnistamattomiksi eli anonymisoidaan. Lopullisesta raportista osallistujia ei siis voi tunnistaa.
4. Tutkija voi säilyttää tutkimusaineiston mahdollista jatkotutkimusta varten.

Ymmärrän, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja että minulla on oikeus kieltäytyä siitä milloin tahansa syytä ilmoittamatta ja pyytää, että mahdollisesti jo nauhoitettu aineisto tuhoetaan.

Tampereella __. __. 2011

**Suostun osallistumaan tutkimukseen
/lapseni osallistumisen tutkimukseen:**

_____

osallistujan allekirjoitus/vanhemman allekirjoitus

_____

nimen selvennys

Tampereella __. __. 2011

Suostumuksen vastaanottaja:

_____

tutkijan allekirjoitus

_____

nimen selvennys

Liite 3

Litterointisymbolit:

1. SÄVELKULKU

Prosodisen kokonaisuuden lopussa

.	laskeva sävelkulku
,	tasainen sävelkulku
?	nouseva sävelkulku

Prosodisen kokonaisuuden sisällä tai alussa

↑	sana lausuttu ympäristöä korkeammalta (myös /)
↓	sana lausuttu ympäristöä matalammalta (myös \ )
heti	(aleviivaus) painotus tai intonaation nousu muualla kuin sanan lopussa

Jos paria sanaa pitempi jakso on puhuttu hyvin korkealta, se voidaan merkitä ympäröimällä se vino-viivoilla (/ /)

2. PÄÄLLEKKÄISYYDET JA TAUOT

[	päällekkäispuhunnan alku
]	päällekkäispuhunnan loppu

(.)	mikrotauko: 0.2 sekuntia tai vähemmän
(0.4)	mikrotaukoa pitempi tauko; pituus on ilmoitettu sekunnin kymmenesosina

= kaksi puhunnosta liittyy toisiinsa tauotta; tavallisimmin merkitään vuorojen väliin, joskus myös yhdistää prosodista kokonaisuutta saman vuoron sisällä

3. PUHENOPEUS JA ÄÄNEN VOIMAKKUUS

><	(sisäänpäin osoittavat nuolet) nopeutettu jakso
<>	(ulospäin osoittavat nuolet) hidastettu jakso

e : : i (kaksoispisteet) äänteen venytys

° °	muuta puhetta hiljaisempi jakso (myös * *)
AHA	(kapiteelit) äänen voimistaminen

4. HENGITYS

. hhh	sisäänhengitys; yksi h-kirjain vastaa 0.1 sekuntia, tässä sisäänhengityksen pituus siis 0.3 sekuntia
hhh	ulohengitys

.joo (piste sanan edessä) sana lausuttu sisäänhegittäen
mt maiskaus
.nff niiskaus

5. NAURU

he he naurua; pyritään litteroimaan partikkeli partikkelilta
s(h)ana (sulussa oleva h sanan sisällä) sana on lausuttu nauraen
£ £ naurava ääni, muttei varsinaista naurua (myös \$ \$)

6. MUUTA

nariseva ääni
s' tä (rivinylinen pilkku) vokaalin kato
kiva (lihavointi) voimakkaasti äännetty konsonantti
si- (tavuviiva) sana jää kesken
no< (nuolenkärki sanan lopussa) katkos puheen virrassa
@ @ äänen laadun muutos

(tai) sulkeiden sisällä epäselvästi kuultu jakso tai puhuja
(--)
(---) sana, josta ei ole saatu selvää
pitempi jakso, josta ei ole saatu selvää
(( )) kaksoissulkeiden sisälle voi sijoittaa litteroijan kommentteja ja selityksiä tilanteesta,
esim. ((tulee huoneeseen)) ((liikkuu levottomasti))